

HUJON

50 ÅR

Nr. 2 – 2024

Jubileumsår

Jeg er også «fuglegal», og glad er jeg for det.

Tekst og Foto: Ivar Ruud Eide, Drøbak

Det er nok ikke bare Tina Marie Brenden, som er «fuglegal». Mange andre som overhodet ikke bryr seg om natur, fugl, dyr eller natur generelle, skjønner nok ikke hva vi andre driver med.

Og det er synd. Vi trenger mange flere som får opp øynene for den massive ødeleggelsen av norsk natur, som nå foregår i et stadig raskere og større tempo enn noen gang. Grådigheten er stor, og særinteressene ser ut til å få innpass i kommuneadministrasjoner og hos lokalpolitikere.

Jo - det ble mindre fugl og ja vi også nede ved Oslofjorden merker også til dette. Og årsaken er vel egentlig bare en eneste stor ting, menneskelig

påvirkning i form av en lang smørbrøddliste av negative faktorer, som høyspentmaster, vindmølleparker, vassdragsregulering, veier, hyttefelt, forurensing, lovlig og ulovlig jakt, fangst, overfiske, bunntåling, svakt regelverk, lave straffer for miljøkriminalitet, intensivt jordbruk, flatehogst, mangel på lokal interesse hos lokalpolitikere, dispensasjon på dispensasjon fra regelverket, svake fagmiljøer i lokale kommuner, forurensing, habitatødeleggelse, drenering, penger, makt og menneskelig grådighet.

Har jeg glemt noe? Helt sikkert. Listen er vel nesten uendelig.

Jeg abonnerer på Hujon fordi i 10 år fra 1985–1995 besøkte Dokka/Odnes og Dokkadeltaet Naturvernreservat. Den gangen dro min daværende samboer og jeg til «vårt» sommersted Lovisenlund/Odnes i helgene. Det ble med tiden mye myggestikk nede i deltaet, både før fredningen og i etterkant av fredningen.

Så nå de siste årene har jeg vendt tilbake til Oppland, nærmere bestemt Vaset, både Vasetstølen og Vasetdansen. Vi stopper da i Fagernes, spiser litt mat og reiser opp til Vasetstølen og videre opp til Nøsenområdet.

Vi tråkler oss frem og tilbake hele dagen i 10-20 km/t, stopper ofte opp, går små rundturer, alltid med kamera og håper på «blinkskudd» eller i hvert fall gode naturopplevelser. Vi sitter i en hyttevegg og glaner etter myrhauken, jordugla, fjellvåken, kongeørna eller kanskje en blåstrupe.

Enkelte ganger blir vi forbi kjørt, der vi står i veikanten med to objektiver ut av bilen, av en annen bil i 90 km/t og fuglen forsvinner.

Men vi er like fornøyde uansett vær og bilder. Vi har jo fått oppleve frisk luft, natur, fugler og dyr og en godprat med Laila Steinfinsbø, som tar oss med og viser frem det siste hun har kjennskap til. Vi holder oss på god avstand, ofte inne i bilen, eller at vi går tur i området og tar med en nistepakke og noe godt å drikke.

Det er det som kalles friluftsliv i dag. At man beveger seg ute i den frie naturen, selv om naturområdene forsvinner i stadig raskere tempo. Noen få blir rike, mens resten av befolkningen blir mere fattige på naturopplevelser og får ødelagt sine friluftsområder.

Vi sees.

Mvh Ivar Ruud Eide, Drøbak.

Det nytter å stemme annerledes i lokalpolitikken og ved stortingsvalg, men jeg antar jeg er også i godt politisk selskap med mange av dere. Jeg vedlegger noen bilder som Hujon kan bruke i sitt utmerkede medlemstidsskrift, som jeg gleder meg til å se hver gang den dumper ned i postkassa. Jeg må innrømme at jeg er litt misunnelig på et fylkeslag som er så aktive som dere.

Så hvis dere ser en rød personbil med RL skilter og et objektiv eller to ut av vinduet, så er det kanskje meg. Bare stopp og slå av en prat. Det er bare hyggelig.

Selv er jeg 63 år blitt, leder av BirdLife Drøbak-Frogn i en årrekke og vi er forholdsvis aktive. Bare i 2023 klarte vi å få inn ca. 100.000 i økonomisk støtte til forskjellige tiltak. For en liten forening som oss, er det veldig mye penger. Vi samarbeider også med Fuglehjelpen og Kristin Myrvang og Jan Ingar Båtvik, samt Rune Aae. De sistnevnte kanskje kjent fra «Villdyrhjerte» som nå går på NRK2.

Men først skal turen gå til Hornborgasjøen i Sverige. Og hvis noen av leserne i Oppland ikke har vært der, så er det nesten et «must». Ca. 4 timer å kjøre fra Oslo. Avstanden er ca. 300 km fra Drøbak. Og på Hornborgasjøen, ved Skara i Sverige, så kan du rundt den 1. april se over 20.000 traner samtidig på rasteplassen, sammen med mye sangsvaner, gås, ender i alle fasonger og mye annet.

Bare kontakt skribenten og du får gode tips av meg på overnattingssted, og hva du bør gjøre for å få 2-3 dager med fine fugleopplevelser.

p.s. Jeg observerer at dere i Oppland også er særdeles flinke til å rehabilitere skadde rovfugler. All honnør til dette arbeidet. Heia til Geir, Laila, Jon, Per Åge og alle dere andre.

HUJON

Medlemsblad for BirdLife Norge avdeling Oppland – nr. 2 - 2024

Redaktør: Per Åge Skålerud, Fluberg, Tlf: 474 62 724, E-post: fugleper@online.no
Hujonmedarbeider: Julia Helgesen, Nord-Aurdal, Tlf. 997 14 305, julianorge@hotmail.com

MEDLEMSKAP:

Medlemskap i BirdLife Norge: 210,- Tillegg for BirdLife Oppland: 150,- (Hujon)
Familiemedlemskap: 120,- uansett antall. Juniormedlem (under 18 år): 90,-.

Innmelding og betaling av kontingent skjer til BirdLife Norge sentralt, se adresser nederst. Etter innmelding vil du motta giro fra dem.

Foreningens adresse: BirdLife avd. Oppland, postboks 87, 2601 Lillehammer
E-post: oppland@birdlife.no, **Bankkonto-nr.:** 2085.29.13437, **Organisasjons nr.:** 898 810 682

STYRET:

Leder: Rolf Jørn Karlsen, Gjøvik, Tlf: 901 64 293, rolfjorn@gmail.com
Nestleder: Anne Gri Stenbråten, Gran, Tlf: 906 66 516, annegri.henriksen@gmail.com
Kasserer: Julia Helgesen, Nord-Aurdal, Tlf: 997 14 305, julianorge@hotmail.com
Sekretar: Bjørn Harald Larsen, Vestre Toten, Tlf: 977 49 350, larsen@mfu.no
Styremedlem: Tina Maria Brenden, Gjøvik, Tlf: 957 93 062, dortestassy@hotmail.no
Styremedlem: Geir Høitomt, Nordre Land, Tlf: 992 49 948, geir@kistefos-skog.no
Varamedlem: Ragnar Ødegård, Lillehammer, Tlf: 414 29 050, ragg56@gmail.com
Varamedlem: Jon Opheim, Øyer, Tlf: 905 03 706, jnopheim@gmail.com

Sel, og Ottadalen lokallag: Leder: Atle Kjærvik, Vågå, Tlf: 901 93 275, kjatile512@gmail.com
Valdres lokallag: Leder: Rune Rødningen, Fagernes, Tlf. 997 99 800, runero@yahoo.no
Hadeland lokallag: Leder: Anne Gri Stenbråten, Gran, Tlf: 906 66 516, annegri.henriksen@gmail.com
Gjøvik, Toten & Land lokallag: Leder Rolf Jørn Karlsen, Gjøvik. Tlf: 901 64 293, rolfjorn@gmail.com
Sør-Gudbrandsdalen lokallag: Leder Kurt Pedersen, Lillehammer. Tlf: 488 82 770,
kurt-vandrefalk@hotmail.com

BirdLife Oppland mottar grasrotmidler gjennom Lotteri- og stiftelsestilsynet. Beløpet for 2023 var kr. 2.350,77. Foreningen ønsker å takke alle som velger å sende sin andel til oss.

Trykk: Dale-Gudbrands Trykkeri AS, **Opplag:** 410 eks.
LRSK: Jon Opheim, Bjørn Harald Larsen og Ragnar Ødegård. **Strektegninger:** Trond Haugskott

Hjemmesiden til BirdLife Oppland:

«Opplandsfugl» på Facebook: <https://www.facebook.com/groups/149577145156933>
og på BirdLife Norge sin side: <https://www.birdlife.no/organisasjonen/fylkesavdelinger/oppland/>

Fylkeslaget hører inn under:

BirdLife Norge, Sandgata 30B, 7012 Trondheim, Tlf: 73 84 16 40, E-post: post@birdlife.no

Innhold:

Hujon nr. 2 – 2024

«Fuglegal»	86
Info for BirdLife Oppland	88
Innholdsfortegnelse	89
Lederen	90
Margaret med kikkert og lupe	92
Vannfugltellingen vinteren 2023/2024	97
Fokstumyra naturreservat	110
Nattravn i Oppland	113
Gråmåke – årets fugl	116
Registrer hekkeplasser for sandsvaler	118
Brushane i Oppland	120
Ringmerkingsrapporten for 2023	124
Årsberetningen for BirdLife Oppland for 2023	130
Årsmøteprotokoll for BirdLife Oppland	136
Regnskapet for BirdLife Oppland 2023	138
Hadeland lokallag, årsmeldingen 2023	140
Gjøvik, Toten og Land, årsmeldingen 2023	142
Valdres lokallag, årsmeldingen 2023	144
Sel og Ottadalen lokallag, årsmeldingen 2023	147
Sør-Gudbrandsdalen lokallag, årsmeldingen 2023	149
Delrapport fra LRSK Oppland 01.01.–31.03.2024	156
Skrivestafetten av Thor Even Brenden	161

Foto fremside: **Spettmeis**. Foto: Jon Stensrud.

Foto bakside: **Perleugle**. Foto: Rune Rødningen.

Lederens spalte

Foto: Tina Maria Brenden

Av Rolf Jørn Karlsen

Det var vemodig for meg lørdag 16. mars på årsmøtet, hvor jeg tok over som leder i foreningen 40 år etter at jeg sist takket av som leder i 1985. Jon Opheim som har vært med i styret i ulike verv sammenhengende fra han ble valgt som leder i foreningen i 1975, takket av som leder. Heldigvis for foreningen så fortsetter han som medlem av styret. Jon har vært en ryggrad for foreningen i femti år og vi har mye å takke Jon. I realiteten har han brukt hele voksenlivet sitt på utrettelig arbeid for vern av fuglelivet i Oppland. Vi skylder alle en stor takk til Jon for en formidabel innsats og mye takket være hans systematiske arbeid med kartlegging og dokumentasjon av fuglelivet, at vi har oppnådd varig vern av en rekke våtmarksområder i fylket.

Utfordringene er mange. Vi ser i økende tempo hvordan samfunnet splitter opp og bygger ned naturen, bit for bit. Skal vi ha et minimum av anstendighet, må vi bremse nå. Det gjelder på mange områder – nedbygging av myr, naturskadelig hogst, hyttebygging i sårbare naturområder, økt Vi må først ta hensyn til den urørte naturen og så la den forbli urørt. Den eneste reelle fornybare rikdommen vi har er naturen med sitt artsmangfold.

Vi har en sterk fylkesorganisasjon og aktive lokallag. Det gir grunn til optimisme for det videre arbeidet. Men vi har også noen organisatoriske utfordringer. Vi har fortsatt enkeltmedlemmer i flere kommuner som ikke er knyttet til noen lokallag.

Det er lokallagene som har ansvaret for medlemspleie og aktivisering av medlemmene gjennom medlemsmøter, registreringsarbeid, organisering av turer og annen aktivitet som gir medlemmene glede og energi til å være aktive medlemmer og bidra inn i vårt fellesskap. Det må være et mål at alle medlemmer skal være tilknyttet et lokallag.

Våren kom seint, men godt i år. Denne årstida er høysesong for oss fugleinteresserte. Vi har mye å glede oss over fremover. Minner om sandsvaleprosjektet vi har satt i gang med kartlegging av sandsvalens hekkeplasser.

Målet er både å få oversikt over nåværende bestand, men også å sikre lokalitetene og gjennomføre tiltak der det er behov for restaurering og tilrettelegging for å reetablere tidligere sandsvalebekolonier. Viser til e-post sendt alle medlemmene med informasjon om prosjektet. Håper alle som har informasjon om sandsvalebekolonier om å rapportere til oss om dette.

12. oktober skal vi markere foreningens femtiårsjubileum på Honne, Biri. Håper mange av dere finner veien dit. Mer informasjon kommer. Et halvt århundre har satt sine spor som vi alle skal være stolte av. Jeg gleder meg stort til å samarbeide med dere i arbeidet for å bygge vår organisasjon sterkere for vern av fuglelivet i fylket med masse aktive og fornøyde medlemmer.

Margaret med kikkert og lupe

Av Finn Audun Grøndahl

Sprudlende Margaret er en livlig sødmerik drikk av eple sammen med litt rabarbra og krydder. Den er en god karakteristikk av Margaret M. Eggen. Drikken ble selvfølgelig gitt som bursdagsgave på hennes 80 årsdag i fjor. Margaret er sprudlende entusiastisk og full av pågangsmot og iver på sin vei. Ikke overraskende var hun initiativtakeren til Birdlife Norge Sør-Gudbrandsdal lokallag.

Margaret er lett gjenkjennelig med sine raske bevegelser, grønne klær, kikkert rundt halsen og gjerne med hodet vendt inn mot et teleskop. I full konsentrasjon for å identifisere fugler, notere omhyggelig alt i notisboka for deretter å hoppe inn i bilen og oppsøke neste plass. Så snart hun er innomhus føres alt inn i folkeforskningsverktøyet Artsobservasjoner.no og opplysningene kommer til nytte på bred skala i samfunnet. Men dagen hennes begynner allerede tidlig om morgenen. Gjennom hele vinterhalvåret er hennes hage like nord for Maihaugen en attraktiv plass for småfugler som søker føde. Her legges det jevnlig ut alt det beste småfugler liker å spise. Busker og trær får stå for å gi skjul. Hver morgen telles alt og alle. Og kommer en katt lusende fra et av nabohusene så blir det full utrykning. Men fuglene er ikke alt. Et stort antall utflukter har som formål å registrere noe av det mest krevende av alt; mylderet av arter i soppriket! Interessen for natur er en grunnleggende del av Margaret.

Etter et fall på isen under en kort observasjonsstopp ved Hunnselva, på veg til et styremøte i fylkeslaget i mars. Ble det etter styremøtet konstatert tre brudd! Margaret er derfor inne i en litt mer rolig tid og jeg får tid til å gjøre et lite intervju om hva som brakte henne til å bruke så mye tid på fugler og annet i naturen.

Margaret har jernspurv, linerle, låvesvale og møller i kikkerten heller enn gammel kulturhistorie på Maihaugen.

Foto: Harald Bolstad.

Det meste av sopper blir gransket grundig av Margaret på alle turer i skog og mark. Noe samles også inn for grundigere undersøkelser med framstilling av preparater og bruk av mikroskop.
Foto: Harald Bolstad.

Det meste av sopper blir gransket grundig av Margaret på alle turer i skog og mark. Noe samles også inn for grundigere undersøkelser med framstilling av preparater og bruk av mikroskop.

Tidlig naturinteresse

Når og hvordan fikk du din sterke interesse for natur?

Jeg ble født i det som var Tsjekkoslovakia, og min fars familienavn kommer fra skog- og fjellområdet Sudetene. Min familie flyttet til England da jeg var bare fire år, og jeg hadde hele oppveksten i Hertfordshire, litt nord for London. Her bodde vi på landsbygda. Den gang fantes en vidunderlig natur i dette området! Det var små åkere med hekker mellom jordstykkene, iblandet med skog her og der. Det vokste ville blomster av alle slag. Hekkene ble holdt i stand av egne forvaltere, og hekkene hadde et yrende liv med småfugler. På jordlappene gikk kyr, sauer og griser. Bøndene drev allsidig jord- og husdyrdrift. Det ble kalt «mixed farming».

Jeg husker en dam full av liv like ved huset der jeg bodde. Jeg gikk lange turer på egenhånd. Foreldrene mine oppsøkte også naturen, som behov for egen rekreasjon, så kontakten med naturen fikk jeg nok inn med morsmelka. Jeg husker også et radioprogram for barn som var en type program ala «ut i naturen». Jeg var fast lytter og var oppslukt!

Fuglesang og musikk

Musikk har vært helt sentralt i ditt yrkesaktive liv. Ser du noen sammenheng mellom din interesse for musikk og din interesse for fugler og fuglenes enorme sangrepertoar?

Det korte svaret på dette er nei. I min mors familie var nesten alle musikere. Min far var også en svært god pianist, men han så på musikk som noe for «egen-rekreasjon». Jeg hadde en drøm om å bli musiker, men min far mente vel at jeg burde velge en annen veg. Jeg ga likevel ikke opp drømmen. Musikk-utdanning ble til ved siden av hovedstudiene ved Universitetet i Sussex. Her ble valget sosiologi og politikk. Etter endt utdanning ble jeg lektor i didaktikk ved en pedagogisk høgskole. Men her begynte jeg også å undervise kommende lærere i musikk-undervisning og jeg kunne også gå videre med egen utvikling innen musikk. Mine hoved-instrumenter ble piano og fiolin.

Jeg hopper litt tilbake og stanser på videregående skole. Jeg var allerede på den tiden genuint interessert i natur. Men på

Møtet med Norge

Du flyttet til Norge og Ringebu i 1978. Andre har skrevet om din store iver og engasjement med etableringen av musikk-skole og senere kulturskole i kommunen. Det lar vi ligge. Hvordan var møtet med Norge?

Mentaliteten til natur blant folk her i dette innlandsområdet var det samme jeg hadde møtt i andre land jeg kjente. Det var en generell ignoranse. Det gjorde meg oppgitt. Dette var synet på natur, enten det var England eller Norge. I Hertfordshire er det i dag bare noen få steder hvor grevlinger, piggsvin, oter og andre ville pattedyr kan sees. Fuglefaunaen har også gått tilbake. Det er så veldig mange mennesker som er overalt og

skolen hadde jeg en svært kjedelig lærer i naturfagundervisningen. Skolen hadde heller nesten ingen ting av hjelpemidler for å gjøre undervisningen og faget spennende for meg. Det ble bare tørr teori. Ingen mikroskop, ingen luper. Det ble rett og slett for kjedelig. Derfor droppet jeg å gå videre med naturfagene.

Jeg tar opp igjen spørsmålet om interesse for fugler og musikkinteressen.

Noen språk er mer melodiske enn andre. Det finnes flere komponister som tydelig har latt seg inspirere av naturen, slik som Olivier Messiaen, Franz Liszt og Edvard Grieg, for å nevne noen.

Som intervjuer nevner jeg Nils-Aslak Valkeapää med sin fuglesymfoni, men dette er musikk utenfor Margarets klassiske interesse-område. Jeg spør om naturen ligger i Margarets underbevissthet? Så kommer svaret jeg kanskje ventet på:

Naturen er en fantastisk harmoni! Den inneholder alt.

det har blitt bare et lite areal igjen til naturen. I dag er det bare store monokulturer der det før var variert og rikt.

I nærområdet der jeg nå bor har svært mange trær blitt hugget ned og ført til at gjerdessmett, trekryper, granmeis og fuglekonge er borte fra hagen min. Uten trær forsvinner fuglene. Informasjon om hvordan ta vare på natur er bedre enn noen gang tidligere. Likevel går det mange steder gal veg. Også i mitt nærområde ved Maihaugen. Jeg er likevel forsiktig optimist fordi jeg registrerer et stadig sterkere engasjement og en sterkere vilje blant stadig flere mennesker om at naturen må vi ta bedre vare på enn tidligere.

Tett på naturen i Espedalen

Du tilbrakte 30 år i Espedalen sammen med mannen din Ola. Her bodde og levde du tett på fjell, innsjø, skog og bratte bergvegger. En gang jeg var innom Ola i snekkerverkstedet hans kunne han fortelle at Margaret var ute for å se etter fugler. Med seg hadde hun en «hjelma zoom», sa han.

Gjennom mange år var jeg travelt reisende mellom hjem og arbeid. Men naturen i

Espedalen oppsøkte jeg for å hente krefter. Spesielt i vanskelige perioder. På disse turene var jeg for det meste alene. Oftest kommer du tettest på naturen når du er alene. Naturen og turene mine betydde svært mye for meg. Etter hvert meldte jeg meg inn i NOF. Men jeg deltok bare på fylkesårsmøtene. Det er i grunnen det hele.

Møtet med fuglemiljøet i Sør-Gudbrandsdalen og oppstart av lokallag

Som pensjonist fikk du bedre tid til å dyrke dine naturinteresser. Hva fikk deg til å ta initiativet til å starte et lokallag til Birdlife Norge for Sør-Gudbrandsdal?

I Espedalen var jeg travelt opptatt med ulike gjøremål. Det var travelt også etter at jeg ble pensjonist. Jeg hjalp Ola med fiske, foredling og salg i mange år. Etter at jeg ble alene flyttet jeg til Lillehammer. Jeg ønsket å bruke mer tid i naturen, for naturen og spesielt fugler. Jeg ønsket å gjøre noe nyttig. Men selve fuglemiljøet lokalt virket litt lukket, og det opptok meg at fuglemiljøet manglet noe. I hvert fall for slike som meg som var fugleinteressert, men som var ny i byen og trengte hjelp for å komme i gang. Kanskje er det slik at alle fuglefolk trives best alene, tenkte jeg. Men for å få kunnskap og lære et område bedre å kjenne så trengte jeg litt bistand. Jeg hadde hørt om at noen møtte opp på visse steder rundt Lågendeltaet for å observere fugler. Jeg fant etter hvert ut hvor noen av stedene var, og så møtte jeg det lokale «fuglefolket». Heldigvis fikk jeg god hjelp fra flere. En av disse er Jon Opheim som tok meg med til en rekke steder. Jeg er han med flere en stor takk skyldig. Jeg fikk etter hvert ideen med å starte opp et lokallag. Flere lokallag var etablert i Oppland og jeg opplevde mye god aktivitet i disse. De andre lokallagene ga meg inspirasjon til å gjøre noe for Sør-

Gudbrandsdalen. Her fantes jo ingen lokallag. Og så kom saken om den horrible motorvegen tvers gjennom Lågendeltaet!

Jeg var opptatt av å etablere et enkelt og uformelt møtested for å få flere inn i naturen for å utvikle kunnskap om natur og fugler især og kjærlighet til naturen. Gjennom et lokallag lå også tanken om å vise sammenhenger i naturen. Jeg har innsett at jeg er litt mer analytisk enn gjennomsnittet blant fuglefolket. Uansett analytiske interesser, et lokallag kan medvirke på en vitenskapelig måte og her kommer artsobservasjoner.no inn. Jeg har tilbudt veiledning til alle som nøler med å bruke artsobservasjoner.no, men mange velger heller facebook. Facebook er et egnet medium for å spørre fagekspertise om funn. Men artsobservasjoner.no er et «arkiv» for ettertiden. Facebook har derimot ingen slik funksjon.

Jeg så for meg lokallaget som et sted hvor folk møtes og deler kunnskap og erfaringer. I stedet for å være en «konkurranse» i å registrere arter, så stiller man opp for hverandre og især nye personer som søker informasjon. Å komme meg ut av huset og inn i naturen, med kikkert eller samlepose for sopper på en kvist, har betydning mye for meg. Jeg tenker at alene kan vi utrette noe, men sammen klarer vi alt! Det trenger naturen.

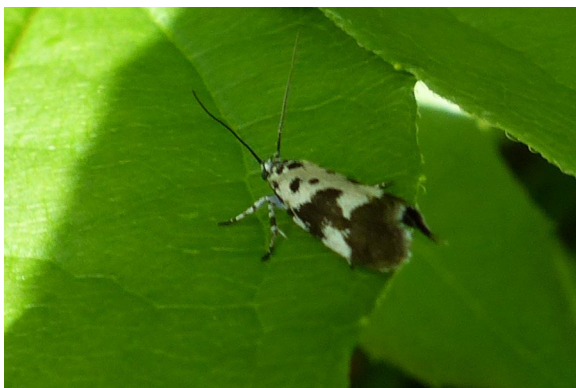
Veien videre for Margaret

Du har forlatt styret i lokallaget og overlatt til andre å drive det videre. Hva vil du bruke mer tid på nå?

Jeg vil fortsatt bruke tid på fugl i mitt nærområde, og jeg vil være en aktiv bruker av Artsobservasjoner.no. Jeg vil også fortsatt bruke tid på de spennende, men også svært krevende soppene. Jeg er nysgjerrig av natur og det er mye å lære fra andre som jeg er heldig å få være sammen med. En ting er sikkert: man blir aldri utlært.

Avslutningsvis må det nevnes at Margaret har utrettet mye med både kikkert og mikroskop. Den 11. november 2021 oppdaget Margaret en ørliten sopp på en lønnekvist i Fåberg, bare synlig gjennom ei kraftig lupe eller aller helst med et mikroskop. Edvin Johannesen kunne slå fast at dette var en helt ny art for Norge: *Flammocладиella decora*. Fortsatt er dette eneste funn her til lands. Soppen lever parasittisk på en annen sopp, *Massaria inquinans*. Et annet spennende funn gjort av

*Soppen *Allantoporthes tessella* hun fant sammen med Jon Opheim på en alaskakornell-kvist langs Vesle-Gausa i 2020. Funnet er fortsatt det eneste funnet i Sør-Norge.*

Margaret sammen med Jon Opheim er soppen *Allantoporthes tessella* funnet på en alaskakornell-kvist langs Vesle-Gausa i 2020. Funnet er fortsatt det eneste funnet i Sør-Norge. Enda en sopp, og som hittil er eneste funn i Norge, er lapphøstmorkel funnet litt nord for Kongsvold i 2021. Hvordan hadde verden sett ut uten soppene? Det er noe å tenke over.

Det siste funnet som skal nevnes her er møllen *Ethmia quadrillella* som Margaret oppdaget på en falsk-jasminbusk i hennes egen hage i 2019. Den ble bestemt av Reidar Voith som kort tid i forveien hadde funnet samme art ved Fåberg kirke. Fram til 2015 var denne arten regnet som utdødd i Norge. I tillegg til Lillehammer-området har arten blitt funnet de senere år også på noen steder i Trøndelag og i Nord-Norge. For Margaret er det fortsatt mye spennende å finne. Hun har en drivkraft over gjennomsnittet. Neste gang vi møter Margaret er kanskje nettopp programmet Drivkraft i P2.

*Det gjelder å ha blikket med seg, selv i sin egen hage. Etter å ha sikret seg et foto av denne lille sommerfuglen fikk Margaret artsbestemt dyret med bistand fra en av landets beste eksperter. Bildet viste en stor sjeldenhet, bare funnet et fåtall ganger i nyere tid: *Ethmia quadrillella*.*

VANNFUGLTELLINGEN VINTEREN 2023/2024

Av Jon Opheim

INNLEDNING

Årets vannfugltelling er den 47. på rad, og vår 44. telling der tilnærmet alle åpne elvestrekninger og større innsjøer i tidligere Oppland fylke er blitt undersøkt. Registreringene omfatter 47 vassdrag/innsjøer, som er inndelt i 90 lokaliteter. Samlet lengde av åpent vatn som ble undersøkt var 308,5 km, fordelt på 132,5 km vannareal (innsjøer) og 176 km elvestrekninger. Det er utført tellinger i 26

kommuner, inkl. Jevnaker og Lunner i Akershus fylke. Tellingene ble i all hovedsak foretatt i perioden 10.12.-31.12.2023. Som i tidligere år ble det foretatt organiserte optellinger i de største vassdragene. Hele 34 medlemmer deltok i vinterens telling (se de enkelte vassdrag). Alle takkes for stor innsats. I tillegg er det innhentet noen observasjoner fra *artsobservasjoner.no*.

SAMMENDRAG

Vinteren 2023/24 bød på relativt stabilt vinterklima allerede fra begynnelsen av november. Desember ble kaldere enn på mange år, med temperaturer ned mot minus 20 grader mange steder. Dette førte til en god del gjenfrysing i vassdragene, og flere innsjøer frøs raskt til. Senere på vinteren ble også våre to største innsjøer – Mjøsa og Randsfjorden – islagt.

Årets vannfugltelling endte opp med 1 963 ind. fordelt på 20 arter (vintererle medregnet). Dette er et av våre svakeste resultater siden oppstarten, og nesten 800 færre ind. enn gjennomsnittet for perioden etter 1980/81.

Mjøsa og Randsfjorden har i de fleste år stått for mellom 40-50% av det samlede antall vannfugl. I år sank denne andelen til 37%. Av de 20 artene som ble registrert under årets telling ble 13 påvist i disse innsjøene.

Vinterbestanden av våre to svanearter har vært nokså ustabil. Antall sangsvaner på 64 ind. er det svakeste resultatet vi har hatt

siden vinteren 1990/91 og ligger ca. 100 ind. under gjennomsnittet for årene etter 1980/81. For knoppsvana ble nedgangen minst like stor. Årets 21 ind. utgjør bare 30% av gjennomsnittet for de 40 siste årene.

Kanadagåsa er i enda større grad enn svanene en ustabil overvintrer, og trekker raskt ut når isforholdene blir ugunstige. Årets resultat på bare 5 ind. er et av de laveste antallene vi har hatt i hele registreringsperioden.

Blant endene dominerte som vanlig stokkanda, som denne gangen sto for over halvparten (56%) av totalantallet. Likevel var antallet på 1109 ind. lavt sammenlignet med tidligere år.

Antall kvinender (202 ind.) ble også dårligere enn på lang tid og ca. 120 ind. under gjennomsnittet for hele registreringsperioden. Laksanda, som er vår tredje vanligste vinterart blant endene, viste enda større tilbakegang. Med bare 22 registrerte ind. må vi helt tilbake til vinteren 1980/81 for å finne et tilsvarende lavt antall.

Av måkene har fiskemåka vært den mest stabile, med antall på mellom 50-100 ind. i de fleste årene siden 1990. Årets resultat på 79 ind. var en oppgang i forhold til fjoråret og nær gjennomsnittet for de siste 40 årene. Som vanlig hadde de fleste fuglene (72 ind.) tilhold ved Hunnselvas utløp i Gjøvik. Gråmåka har vært en av våre mest ustabile vinterarter med antall på over 1000 ind. i enkelte milde vintre. Årets resultat på 17 ind. ligger på samme lave nivå som de to foregående vintrene, og er et av de laveste antallene som er registrert siden slutten av 1980-årene. Alle fuglene ble registrert i Mjøsa.

Bestanden av fossefall har vist en nokså tydelig nedadgående tendens. Årets resultat på 414 ind. ble en ny bekreftelse på dette. Resultatet ligger ca. 150 ind. lavere enn gjennomsnittet for tidsperioden etter 1980/81, dvs. en reduksjon på nær 30%. Bak disse tallene finner vi til dels drastiske endringer i noen av våre større vassdrag. Gudbrandsdalslågen har hatt en ganske god stabilitet med 170 fossefall i snitt siden

vinteren 1979/80. Årets resultat var på 129 ind. Begnavassdraget hadde fram til vinteren 2000 et gjennomsnitt på 167 fossefall, dvs. av samme størrelse som i Lågen. Etter dette har gjennomsnittet falt til 86 ind., dvs. en reduksjon på nær 50%. Sist vinter var antallet helt nede i 24 ind.

I Hunnselva og Randselva ser vi også tydelig tilbakegang fra et gjennomsnitt på hhv. 32 og 14 fossefall i årene fram til 2000 til et snitt på hhv. 22 og 10 ind. fra år 2000 og fram til i dag. Samlet sett er nok fossefallens tilbakegang enda større enn våre tall forteller. Større deltagelse og flere undersøkte vassdrag i de senere årene har i stor grad kompensert for minkende antall i flere av de større vassdragene.

Også dette året fikk vi flere overraskende vintergjester, selv om antall registrerte arter (20) ble lavere enn på mange år. I første rekke nevnes ei lappfiskand i Ferisfjorden, Vestre Slidre. Videre nevnes sjøorre (2), svartand (1), dvergdykker (1), lomvi (3), kvartbekkasin (2) og vintererle (1).

Fra Vannfugltellingen i Sjoavassdraget, Vågå, i slutten av desember 2023. Foto: Jon Opheim.

RESULTAT I DE ENKELTE VASSDRAGENE

TABELL 1. Lora, Lesja kommune. Telt 15.12. av Tor Martin Haugen.

Strekning	Åpen, km	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Lora-Lorkvenna	2,0	3	3	2,7
SUM	2,0	3	3	2,7

TABELL 2. FOLLA, Dovre kommune. Telt 20.12. av Geir Gaarder og 26.12. av Unni Killi.

Strekning	Åpen, km	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Vålåsjøen-Avsjøen	0,6	2	2	0,9
SUM	0,6	2	2	0,9

TABELL 3. HINDÅE, Dovre kommune. Telt 22.12. av Tor Martin Haugen.

Strekning	Åpen, km	Stokkand	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Nedre del-mot Lågen	0,2	4	4	2,7
SUM	0,2	4	4	2,7

TABELL 4. GUDBRANDSDALSÅGEN, Lesja, Dovre, Sel, Nord- og Sør-Fron, Ringebu, Øyer og Lillehammer kommuner. Telt 10.12., 12.12., 13.12., 14.12., 16.12., 17.12., 19.12., 23.12., 26.12., 28.12., 06.01., 07.01. og 10.01. av Tom Skaansar Borgersen, Olav Brendjord, Per Bådshaug, Knut Gundersen, Tor Martin Haugen, Gunnar Håkenstad, Bjørn Roar Løkken, Jon Opheim, Maria Berg Reinertsen og Ragnar Ødegård.

Strekning	Åpen km	Knopp -svane	Stokkand	Kvinand	Laksand	Fossekall	Andre arter	Sum	Gj. snitt tidl. år
Bottheimsbrua-Talleråsbrua	2,5					17		17	7,3
Talleråsbrua-Sel grense	1,0		2	1		11		14	14,2
Dovre grense-Otta	0,3					4		4	11,9
Otta-bru ved Sjoa	0,6					2		2	7,0
Bru ved Sjoa-Kvam bru	2,0			1	1	10	1	13	23,8
Vinstra-Harpefossdammen	4,5		2			17		19	26,6
Harpefossdammen-Fryas utløp	3,1			6		7		13	24,8
Fryas utløp-Vålas utløp	2,0			1		5		6	7,7
Vålas utløp-Elstad	0,5			1		3		4	5,5
Ved Fåvang (øst- og vestsida)	1,0		5			2	1	8	12,9
Trettenstrykene-Hovdfossen	3,3	6		2		43		51	74,4
Tingberg bru-Hunderfossen	1,4					3		3	10,4
Lågendeltaet-Vingnesbrua	5,4		12	11		5	1	29	121,5
SUM	27,6	6	21	23	1	129	3	183	348,0

Rubrikken **andre arter** omfatter:

Gråhegre: 1 ind. ved Kvam bru, Nord-Fron, 28.12.

Kvartbekkasin: Tils. 2 ind. (1 ind. ved Fåvang, Ringebu, 06.01. og 1 ind. Lågendeltaet, Lillehammer, 07.01.).

TABELL 5. OTTAELVA, Vågå og Sel kommuner. Telt 12.12. og 29.12. av Per Bådshaug og 20.12. av Geir Gaarder.

Strekning	Åpen km	Sangsvane	Stokkand	Kvinand	Laksand	Fossekall	Andre arter	Sum	Gj. snitt tidl. år
Otta-Lalm	8,0		2		2	40		44	40,3
Lalmsvatnet	4,5	2		1	2			5	25,0
Lalmsvatnet-t.o.m. utosen av Vågåvatnet	9,3	9		11	1	9	5	35	52,6
SUM	21,8	11	2	12	5	49	5	84	117,9

Rubrikken **andre arter** omfatter:

Knoppsvane: 4 ind. utosen av Vågåvatnet, Vågå, 12.12. og 29.12.

Storskarv: 1 ind. utosen av Vågåvatnet, Vågå, 29.12.

TABELL 6. SJOA, Vågå kommune. Telt 27.12. av Per Nettet, Bjørn Roar Løkken, Hans Andreas Sagstuen og Jon Opheim.

Strekning	Åpen km	Stokkand	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Utosen av Gjende-Øvre Sjudalsvatn	3,4	1	11	12	26,4
Øvre Sjudalsvatn-Nedre Sjudalsvatn	0,7		3	3	7,7
Nedre Sjudalsvatn-Russlii	2,8		8	8	19,9
SUM	6,9	1	22	23	54,0

TABELL 7. SELSMYRBEBKEN, Sel kommune. Telt 18.12. av Per Bådshaug.

Strekning	Åpen, km	Stokkand	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Utosen av Selsvatnet	0,3	5	3	8	1,3
SUM	0,3	5	3	8	1,3

TABELL 8. MURUA, Nord-Fron kommune. Telt 06.01. og 12.01. av Ragnar Ødegård og Lise Caspersen.

Strekning	Åpen km	Stokkand	Kvinand	Laksand	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Slangen-Olstappen	2,0	1	1	1	5	8	7,5
SUM	2,0	1	1	1	5	8	7,5

TABELL 9. ESPA, Sør-Fron kommune. Telt 14.01. av Ragnar Ødegård.

Strekning	Åpen, km	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Breisjøen-Espedalsvatnet	0,2	2	2	0,8
SUM	0,2	2	2	0,8

TABELL 10. VÅLA, Ringebu kommune. Telt 16.12. av Per Bådshaug.

Strekning	Åpen, km	Stokkand	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Ringebu sentrum-Lågen	0,4	3	1	4	1,5
SUM	0,4	3	1	4	1,5

TABELL 11. NORDÅA, Lillehammer kommune. Telt 12.12. av Sven Haugen.

Strekning	Åpen, km	Sangsvane	Stokkand	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Reinsvatnet-Mellsjøen	1,1	3	2	2	7	2,9
SUM	1,1	3	2	2	7	2,9

TABELL 12. STUVA, Lillehammer kommune. Telt 12.12. av Sven Haugen.

Strekning	Åpen, km	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Utosen av Mellsjøen-Kroksjøen	0,5	4	4	7,1
SUM	0,5	4	4	7,1

TABELL 13. NEVLA, Lillehammer kommune. Telt 29.12. av Anders Breili.

Strekning	Åpen, km	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidl. år
Utosen av Nevelvatnet	0,1	1	1	-
SUM	0,1	1	1	-

TABELL 14. MESNAELVA, Lillehammer kommune. Telt 09.12. av Sven Haugen og 14.12. og 20.12. av Hans Olav Bråtå.

Strekning	Åpen, km	Stokkand	Kvin-and	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Kroken-Mesnasaga	5,0	28	6	10	44	43,7
SUM	5,0	28	6	10	44	43,7

TABELL 15. RINDA, Lillehammer. Telt 18.12. av Jon Opheim.

Strekning	Åpen, km	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidl. år
Nedre del, Vingrom-Mjøsa	0,1	1	1	0,9
SUM	0,1	1	1	0,9

TABELL 16. GAUSA, Lillehammer og Gausdal kommuner. Telt 15.12. av Ragnar Ødegård og Jon Opheim.

Strekning	Åpen, km	Stokkand	Krikkand	Fossekall	Vintererle	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Lågen ved Fåberg-Segalstad bru	1,2	121	1	4	1	127	29,9
SUM	1,2	121	1	4	1	127	29,9

TABELL 17. HUNNSELVA, Gjøvik og Vestre Toten kommuner. Telt 19.12. og 28.12. av Bjørn Harald Larsen og 26.12. av Rolf Jørn Karlsen og Tina Maria Brenden.

Strekning	Åpen, km	Sangsvane	Knoppsvane	Stokkand	Gråhegre	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Einavatn-Breiskallen	5,5	2	7	105	1	16	131	221,4
Breiskallen-Mjøsa	1,4					6	6	22,9
SUM	6,9	2	7	105	1	22	137	244,3

TABELL 18. STRØMSTADELVA, Vestre Toten kommune. Telt 19.12. av Bjørn Harald Larsen.

Strekning	Åpen km	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Einavatnet - Skjelbreida	0,2	1	1	1,1
SUM	0,2	1	1	1,1

TABELL 19. BØVRA PÅ BØVERBRU, Vestre Toten kommune. Telt 20.12. av Bjørn Harald Larsen.

Strekning	Åpen, km	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Vesle Bergsjøen - Bøverbru	0,1	1	1	1,3
SUM	0,1	1	1	1,3

TABELL 20. MJØSA, Lillehammer, Gjøvik og Østre Toten kommuner. Telt 14.12., 16.12., 17.12., 18.12., 20.12., 23.12., 25.12., 26.12., 03.01. og 07.01. av Bjørn Harald Larsen, Tom Dalhøy, Geir Gaarder, Per Jan Hagevik, Ole Knut Steinset og Ragnar Ødegård.

Strekning	Åpen km	Knopp- svane	Stokk and	Kvin- and	Laks and	Fiske måke	Grå- måke	Andre arter	Sum	Gj. snitt tidl. år
F.o.m. Svennesvollene- Stokkelvas utløp	5,0			3	1	1		1	6	32,0
F.o.m. Stokkelvas utløp- Gjøvik brygge	11,0			2				1	3	29,4
F.o.m. Gjøvik brygge- t.o.m. Rambekkvika	3,0		162	3		72	15	1	253	272,8
Rambekkvika-Kapp	11,0			1				1	2	19,9
F.o.m. Kapp-Totenvika	7,0	2	70	4	2	2	2	5	87	92,1
Totenvika	5,0			6		4		1	11	84,1
Totenvika-fylkesgrensa	8,0		25	1				3	29	44,0
SUM	50,0	2	257	20	3	79	17	13	391	574,3

Rubrikken **andre arter** omfatter:

Svartand: 1 ind. Dalsjordet, Gjøvik, 20.12.

Siland: Tils. 4 ind. (1 ind. Hunnselvas utløp, Gjøvik, 20.12. og 3 ind. Tangnes, Østre Toten, 23.12.).

Lomvi: Tils. 3 ind. (2 ind. ved Kapp, Østre Toten, 25.12. og 1 ind. ved Panengen, Østre Toten, 23.12.).

Fossefall: Tils. 5 ind. (1 ind. Svennesvollene, Gjøvik, 07.01., 1 ind. Bjertnes på Kapp, Østre Toten, 26.12., 1 ind. Totenvika, Østre Toten, 23.12., 1 ind. Panengen, Østre Toten, 23.12. og 1 ind. Veibyvika, Østre Toten, 23.12.).

TABELL 21. LENAELVA, Østre Toten kommune. Telt 22.12. av Geir Gaarder.

Strekning	Åpen, km	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Totenvika-Kolbu	6,0	6	6	14,8
SUM	6,0	6	6	14,8

TABELL 22. VIGGA, Gran og Lunner kommuner. Telt 20.12. av Anne Gri Stenbråten, 19.12. og 26.12. av Even Dehli.

Strekning	Åpen, km	Stokkand	Kvinand	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Røykenvika-Jarenvannet	3,4	6	1	12	19	28,4
Jarenvannet-Lunner	5,8			3	3	51,8
SUM	9,2	6	1	15	22	80,2

TABELL 23. LANGTJERN-/BREDTJERNBEKKEN PÅ TINGELSTAD, Gran kommune. Telt 19.12. av Even Dehli.

Strekning	Åpen km	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Langtjern-Bredtjern	0,4	1	1	1,6
SUM	0,4	1	1	1,6

TABELL 24. TINGELSTADVASSDRAGET, Gran kommune. Telt 17.12. av Even Dehli.

Strekning	Åpen km	Gråhegre	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt snitt tidligere år
Grunningen-Randsfjorden	1,8	1	2	3	3,2
SUM	1,8	1	2	3	3,2

TABELL 25. GLORUBBEKKEN, Gran kommune. Telt 20.12. av Even Dehli.

Strekning	Åpen km	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt snitt tidligere år
Utosbekken	0,2	1	1	-
SUM	0,2	1	1	-

TABELL 26. IVISTUBEKKEN, Gran kommune. Telt 21.12. av Even Dehli.

Strekning	Åpen, km	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Røykenvika-Kruka	0,8	1	1	1,8
SUM	0,8	1	1	1,8

TABELL 27. KALVSJØBEKKEN, Lunner kommune. Telt 20.12. av Even Dehli.

Strekning	Åpen km	Stokkand	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt snitt tidligere år
Utosbekken	0,2	6	1	7	1,2
SUM	0,2	6	1	7	1,2

TABELL 28. RANDSELVA, Jevnaker kommune. Telt 28.12. av Even Raassum.

Strekning	Åpen km	Stokkand	Krikand	Kvinand	Dvergdykker	Fossefall	Sum	Gj.snitt tidligere år
Utosen Randsfjorden-fylkesgrensa	2,9	95	1	3	1	16	116	84,5
SUM	2,9	95	1	3	1	16	116	84,5

TABELL 29. RANDSFJORDEN, Jevnaker, Gran og Søndre Land kommuner. Telt 16.12. og 28.12. av Even Raassum og Tosten Tøfte og 25.12. av Geir Høitomt.

Strekning	Åpen km	Sangsvane	Stokkand	Kvinand	Laksand	Stor-skarv	Fossekall	Andre arter	Sum	Gj.snitt tidl. år
Østsida, Jevnaker-Røykenvika	9,0					2	1		3	171,3
Røykenvika	1,0		220						220	184,9
Røykenvika-Horn	10,0		3	3		3	5		14	76,3
Østsida, Horn-Fluberg bru	15,0	6	23	24		2	4	4	63	69,4
Vestsida, Fluberg bru-Bjoneroa	15,0	2	6	19	2		6		35	51,7
Bjoneroa-Jevnaker	8,0				4				4	51,7
SUM	58,0	8	252	46	6	7	16	4	339	605,3

Rubrikken **andre arter** omfatter:

Kanadagås: 4 ind. strekningen Horn-Fluberg, Gran og Søndre Land, 25.12.

TABELL 30. DOKKA, Nordre Land kommune. Telt 23.12. av Geir Høitomt.

Strekning	Åpen, km	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Samløpet Dokka/Etna-Randsfjorden	4,5	3	3	6,6
SUM	4,5	3	3	6,6

TABELL 31. ETNA, Nordre Land og Etnedal kommuner. Telt 23.12. av Geir Høitomt.

Strekning	Åpen, km	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Samløpet Dokka-samløpet Dalselvi	3,0	2	2	4,0
SUM	3,0	2	2	4,0

TABELL 32. SYNNA, Etnedal kommune. Telt 23.12. av Geir Høitomt.

Strekning	Åpen, km	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Utoen av Synnfjorden	0,4	1	1	2,1
SUM	0,4	1	1	2,1

TABELL 33. DALSELVI, Etnedal kommune. Telt 23.12. av Geir Høitomt.

Strekning	Åpen, km	Fossekall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Utoen av Steinseth fjorden	1,0	2	2	3,4
SUM	1,0	2	2	3,4

TABELL 34. BEGNA, Vang, Vestre Slidre, Nord-Aurdal og Sør-Aurdal kommuner. Telt 16.12. av Rune Rødningen og Fredrik Calmeyer, 26.12. og 27.12. av Thor Østbye og 24.12. av Geir Høitomt.

Strekning	Åpen km	Sangsvane	Stokkand	Kvinand	Laksand	Fossekall	Andre arter	Sum	Gj. snitt tidl. år
Buskerud grense-Bagn	29,0	9	27	33	2		2	73	163,7
Bagn-Sundvoll bru	2,2			1				1	8,7
Sundvoll bru-Strondafjorden	5,2	17	128	18		19		182	80,9
Slidrefjorden-Vangsmjøsa	10,0	3	4		2	5		14	30,6
SUM	54,4	29	159	52	4	24	2	270	283,9

Kanadagås: 1 ind. Begna ved Bagn, Sør-Aurdal, 11.12.
 Storskarv: 1 ind. på strekningen Bagn-fylkesgrensa, Sør-Aurdal, 24.12.

TABELL 35. AURDØLA, Sør-Aurdal kommune. Telt 24.12. av Geir Høitomt.

Strekning	Åpen, km	Fossefall	Sum	Gj. snitt tidl. år
Mellom Aurdalsfjorden og Aurdalssætra	3,0	3	3	7,2
SUM	3,0	3	3	7,2

TABELL 36. STRONDAFJORDEN, Nord-Aurdal og Vestre Slidre kommuner. Telt 16.12. av Olav Rødningen.

Strekning	Åpen km	Kvinand	Fossefall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Faslefoss-Fossheimfoss	3,0	10	4	14	25,7
SUM	3,0	10	4	14	25,7

TABELL 37. FERISFJORDEN, Vestre Slidre kommune. Telt 16.12. av Olav Rødningen.

Strekning	Åpen, km	Knopp-svane	Stokk-and	Kvin-and	Sjø-orre	Lapp-fiskand	Fosse-kall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
F.o.m. Fossheimfoss-Slidrefjorden	1,0	2	10	20	1	1	5	39	70,2
SUM	1,0	2	10	20	1	1	5	39	70,2

TABELL 38. SLIDREFJORDEN, Vestre Slidre kommune. Telt 16.12. av Olav Rødningen.

Strekning	Åpen km	Sangsvane	Stokkand	Kvinand	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Ferisfjorden-Lomendeltaet	1,5	11	18	6	35	18,4
SUM	1,5	11	18	6	35	18,4

TABELL 39. NESELVA, Nord-Aurdal og Øystre Slidre kommuner. Telt 11.12. av John Apeland, Sven Haugen, Hans Sagstuen og Jon Opheim.

Strekning	Åpen km	Stokk-and	Laks-and	Fosse-kall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Strondafjorden-Sæbufjorden	2,0	5	1	8	14	18,9
Sæbufjorden-Hovsfjorden	4,1	1		20	21	17,5
Hovsfjorden-Volbufjorden	1,2	1		3	4	8,7
Volbufjorden-Heggefjorden	2,4	1		7	8	7,7
Heggefjorden-Sagahaugfjorden	0,8			2	2	2,0
Sagahaugfjorden-Mørstadvfjorden	0,6			1	1	2,0
SUM	11,1	8	1	41	50	56,8

TABELL 40. VANGSMJØSA, Vang kommune. Telt 26.12., 27.12. og 12.01. av Thor Østbye.

Strekning	Åpen km	Kvinand	Sjørørre	Laksand	Storskarv	Fosse-kall	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Kvam-Øylo	18,0	2	1	1	1	3	8	29,6
SUM	18,0	2	1	1	1	3	8	29,6

TABELL 41. STRANDEFJORDEN, Vang kommune. Telt 11.12. av Thor Østbye.

Strekning	Åpen, km	Stokkand	Sum	Gjennomsnitt tidligere år
Strandefjorden	1,0	5	5	9,4
SUM	1,0	5	5	9,4

BESØKTE LOKALITETER UTEN FUGL

1) Kvernåi, Lesja (0,2 km), **2)** Folla ved Sygardsosen, Dovre (0,2 km), **3)** Gudbrandsdalslågen Lordalsvegen-Prestgardsbrua, Lesja (0,3 km), **4)** Kvam bru-Vinstra, Nord-Fron (0,2 km), **5)** Vismunda ved Storlondammen, Lillehammer/Nordre Land (0,1 km), **6)** Raudtjernbekken, Lillehammer (0,1 km), **7)** Mjøsa Vingnesbrua-Vingrom, Lillehammer (frosset), **8)** Mjøsa f.o.m. Vingrom– Stokkelvas utløp, Lillehammer og Gjøvik (mye frosset), **9)** Einavatnet, Vestre Toten (frosset), **10)** Rudsbekken på Bøverbru, Vestre Toten (0,2 km), **11)** Randsfjorden ved Land Sag, Søndre Land (0,2 km), **12)** Sæbufjorden, Nord-Aurdal (frosset).

TABELL 42. REGISTRERT ANTALL AV VANNFUGLARTENE

Nr.	Vannfuglart	Antall ind.	Prosentandel
1	Stokkand	1109	56
2	Fossefall	414	21
3	Kvinand	202	10
4	Fiskemåke	79	4
5	Sangsvane	64	3
6	Laksand	22	1
7	Knoppsvane	21	1
8	Gråmåke	17	1
9	Storskarv	10	0,5
10	Kanadagås	5	0,3
11	Siland	4	0,2
12	Gråhegre	3	0,2
12	Lomvi	3	0,2
14	Krikkand	2	0,1
14	Kvartbekkasin	2	0,1
14	Sjørørre	2	0,1
17	Dvergdykker	1	
17	Lappfiskand	1	
17	Svartand	1	
20	Vintererle	1	
SUM	20 arter	1963	

TABELL 43. ANTALL VANNFUGL I DE ENKELTE VASSDRAG.

Forkortelser:

SA: Sangsvane, **KN:** Knoppsvane, **KG:** Kanadagås, **ST:** Stokkand, **KV:** Kvinand, **LA:** Laksand, **DV:** Dvergdykker, **SS:** Storskarv, **FI:** Fiskemåke, **GR:** Gråmåke, **FO:** Fossekall, **A:** Annen vannfugl.

Vassdrag/innsjø	Åpen km	SA	KN	KG	ST	KV	LA	DV	SS	FI	GR	FO	A	SUM
Mjøsa	50,0		2		257	20	3			79	17	5	8	391
Randsfjorden	58,0	8		4	252	46	6		7			16		339
Begna	54,4	29		1	159	52	4		1			24		270
Gudbrandsdalslågen	27,6		6		21	23	1					129	3	183
Hunnselva	6,9	2	7		105							22	1	137
Gausa (Lilleh./Gausd.)	1,2				121							4	2	127
Randselva (Jevnaker)	2,9				95	3		1				16	1	116
Ottaelva (Vågå og Sel)	21,8	11	4		2	12	5		1			49		84
Neselva (Ø. Slidre)	11,1				8		1					41		50
Mesnaelva (Lilleh.)	5,0				28	6						10		44
Ferisfjorden (V. Slidre)	1,0		2		10	20						5	2	39
Slidrefjorden (V.Slidre)	1,5	11			18	6								35
Sjoa (Vågå)	6,9				1							22		23
Vigga (Gran og Lunner)	9,2				6	1						15		22
Strondafj. (N.Aurdal)	3,0					10						4		14
Murua (Nord Fron)	2,0				1	1	1					5		8
Selsmyrbekken (Sel)	0,3				5							3		8
Vangsmjøsa (Vang)	18,0					2	1		1			3	1	8
Kalvsjøbekken (Lunner)	0,2				6							1		7
Nordåa (Lillehammer)	1,1	3			2							2		7
Lenaelva (Østre Toten)	6,0											6		6
Strandefjorden (Vang)	1,0				5									5
Hindåe (Dovre)	0,2				4									4
Stuva (Lillehammer)	0,5											4		4
Våla (Ringebu)	0,4				3							1		4
Aurdøla (Sør-Aurdal)	3,0											3		3
Dokka (Nordre Land)	4,5											3		3
Lora (Lesja)	2,0											3		3
Tingelstadv.dragnet (Gran)	1,8											2	1	3
Dalselvi (Etnedal)	1,0											2		2
Espa (Sør-Fron)	0,2											2		2
Etna (N.Land/Etnedal)	3,0											2		2
Folla (Dovre)	0,6											2		2
Bøvra (Vestre Toten)	0,1											1		1
Glorubekken (Gran)	0,2											1		1
Ivistubekken (Gran)	0,8											1		1
Langtj/Breitj.bkn. (Gran)	0,4											1		1
Nevla (Lillehammer)	0,1											1		1
Rinda (Lillehammer)	0,1											1		1
Strømstadelva (V. Toten)	0,1											1		1
Synna (Etnedal)	0,4											1		1
SUM	308,5	64	21	5	1109	202	22	1	10	79	17	414	19	1963

TABELL 44. OPPSUMMERING AV DE VANLIGSTE ARTENE I PERIODEN 1979-2023.

Forklaring til tabellen:

De 5 årene med høyest antall er skravert for hver art. Året med høyest antall er uthevet med fet skrift.

Art/år	79/ 80	80/ 81	81/ 82	82/ 83	83/ 84	84/ 85	85/ 86	86/ 87	87/ 88	88/ 89	89/ 90	90/ 91
Sangsvane	19	20	18	12	8	16	36	23	30	61	57	55
Knoppsvane				14	4	4	21	18	17	24	47	37
Kanadagås						1				7	21	16
Stokkand	253	236	128	248	352	511	277	324	331	544	696	813
Toppand								1		1	2	3
Kvinand	139	189	122	201	201	239	148	160	188	283	201	272
Laksand	20	26	20	36	41	80	42	34	57	64	51	65
Dvergdykker					2	3	3	4	1	1	1	1
Storskarv					1	1						
Gråhegre					2	6		1				
Fiskemåke	21	14		27	41	69	4	44	64	72	113	88
Gråmåke	1	3			2	7			12	16	14	136
Fossekall	387	642	438	559	686	658	500	579	656	707	718	592

Art/år	91/ 92	92/ 93	93/ 94	94/ 95	95/ 96	96/ 97	97/ 98	98/ 99	99/ 00	00/ 01	01/ 02	02/ 03
Sangsvane	104	140	125	167	231	143	167	184	195	289	239	410
Knoppsvane	100	32	57	70	12	15	45	38	83	126	74	113
Kanadagås	18	23	12	3	1	1	39	11	34	162	37	182
Stokkand	699	1213	1355	623	832	717	1019	1769	1348	3256	1418	1239
Toppand	1	1	4	2	3	1	1		1	110		2
Kvinand	425	479	558	593	423	433	563	481	431	810	419	300
Laksand	89	127	153	235	147	105	127	77	113	209	78	82
Dvergdykker	3	3	2	1		3	1	2		4		4
Storskarv	3		4					2		7		2
Gråhegre	4	2	7		3		2		3	13	1	5
Fiskemåke	85	73	32	57	42	37	115	60	23	103	59	49
Gråmåke	783	960	416	847	43	79	1022	345	496	282	230	100
Fossekall	584	507	434	470	512	465	533	636	583	641	778	469

Art/år	03/ 04	04/ 05	05/ 06	06/ 07	07/ 08	08/ 09	09/ 10	10/ 11	11/ 12	12/ 13	13/ 14	14/ 15
Sangsvane	272	459	326	284	272	228	261	74	239	110	175	175
Knoppsvane	87	134	139	100	129	109	82	21	125	40	111	131
Kanadagås	83	200	219	125	50	17	5		323	4	30	37
Stokkand	1518	1351	1668	1847	1489	1344	1123	819	1498	1153	1321	1365
Toppand	16	2	1	7	4	1			2		3	7
Kvinand	314	326	317	591	311	391	339	199	372	285	348	346
Laksand	98	110	140	223	82	116	85	53	120	58	68	114
Dvergdykker	3	3	4	6	2	1	4	2	5	5	5	6
Storskarv	1	6		23	8	11	3		6	3	4	39
Gråhegre	1	3	4	3	1	9		1	2	3		3
Fiskemåke	82	57	83	103	110	108	56	70	106	74	82	89
Gråmåke	545	47	102	1062	136	89	15	7	407	41	191	167
Fossekall	454	568	680	668	733	696	576	421	493	576	528	607

Art/år	15/16	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23	23/24
Sangsvane	252	217	114	92	143	174	198	151	64
Knoppsvane	143	99	28	75	87	133	116	43	21
Kanadagås	100	32	1	38	11	160	97	12	5
Stokkand	1885	1729	1588	1423	1048	1647	1371	1303	1109
Toppand	4	11	2	4	2	1	1	16	0
Kvinand	288	282	211	252	370	373	323	268	202
Laksand	87	59	57	51	69	88	51	45	22
Dvergdykker	4	6	6	1	1	4	2	1	1
Storskarv	30	7	4	14	18	69	40	22	10
Gråhegre	3	4	2	4	7	13	4	1	3
Fiskemåke	147	78	88	69	86	69	94	62	79
Gråmåke	188	105	55	118	54	292	23	8	17
Fossefall	568	611	539	412	470	538	467	483	414

Overvintrende knoppsvaner i Trettenstryka fuglefredningsområde.
Foto: Jon Opheim.

FOKSTUMYRA NATURRESERVAT

Overvåking av hekkebestander av prioriterte fuglearter 2023

BirdLife Oppland v/Jon Opheim, Geir Høitomt, Sven Haugen og John Apeland

Overvåking av hekkebestander av prioriterte fuglearter på Fokstumyra er et prosjekt i regi av Statsforvalteren i Innlandet og Statens naturoppsyn (SNO), med sistnevnte som oppdragsgiver. Registreringene kom i gang i 2011 og ble utført årlig til og med 2016. Deretter innskrenket prosjektet seg – av budsjettmessige årsaker – til registreringer annet hvert år. Kistefos Skogtjenster AS, med god hjelp fra BirdLife Oppland, har stått ansvarlig for registreringer og rapportering.

BirdLife Oppland ser stor verdi i dette overvåkingsprogrammet. For å ikke bryte kontinuiteten i arbeidet har vi på eget initiativ (med ferdselstillatelse fra Statsforvalteren) videreført disse registreringene i de mellomliggende årene. Årets feltarbeid og rapport er derfor (som i 2017, 2019 og 2021) basert på frivillig foreningsinnsats, men likevel noe avkortet fordi det bare ble gått en takseringsrunde på våren. I det standardiserte prosjektet inngår også en tilsvarende runde i første halvdel av juli måned. Her følger et redigert sammendrag.

Fugleregistreringene på Fokstumyra har som formål å kartlegge bestanden av våtmarksarter knyttet til 13 utvalgte vatn og tjern, samt 3 store myr- og heiområder i naturreservatet. I tillegg er det foretatt registreringer fra 3 observasjonspunkter, hovedsakelig med henblikk på forekomst av myrhauk, storlom, jordugle og trane. Registreringene har fulgt samme opplegg som i tidligere år og er derfor sammenlignbare.

Resultatet inngår i et overvåkingsprosjekt som vil bli brukt som dokumentasjon i arbeidet med opprettholdelse av bevaringsmål for Fokstumyra naturreservat.

Registreringene ble utført 31.05. og 01.06. under mindre gunstige værforhold. Det var bare noen få plussgrader og til dels sterk vind. Hele reservatet var snø- og isfritt, men i noen myrområder satt det fortsatt igjen litt tele. Våren 2023 bar ellers preg av sen snøsmelting i fjellet.

Parti fra takserings-
ruta 31.05.2023.
Foto: Geir Høitomt.

Artsvis oppsummering:

Sangsvane: Etter det første hekkefunnet i 2012 har denne arten etablert seg som en fast hekkefugl. Under årets feltarbeid ble to par påvist hekkende (Søre Horrtjern/Stormyre og Stortjern), pluss at 1 ind. varslet og viste hekkeadferd nord i Sjugurdsmyra. På høsten ble et 1 par sett med 4 unger på Rundtjern. Inkludert noen andre innmeldte observasjoner telte bestanden av sangsvane trolig 4-5 par dette året.

Ender: 7 andearter ble påvist denne sesongen, hvorav 6 arter i forbindelse med takseringsrundene 31.05. og 01.06. Sumtallene viser 17 registrerte par, samt 26 enslige hannfugler. Dette er det nest svakeste resultatet siden oppstarten i 2011 – bare fjoråret hadde et litt lavere antall. I forhold til gjennomsnittet for de foregående årene dreier dette seg om en tilbakegang på 43%. Nedgangen var størst hos brunnakke.

Storlom: Arten har en liten og sårbare hekkebestand i reservatet. I år ruget 1 par på den «faste» plassen ved Søre Horrtjern, men ble dessverre uroet og skremt av reiret av to fiskere den 31.05. Ett par med 2 unger 28.06. dokumenterer likevel vellykket hekking dette året. Gjennom det igangsatte overvåkingsprosjektet for Fokstumyra viser resultatene at storlom er påvist rugende i 9 av de 12 registreringsårene etter 2011, men med dokumentert vellykket hekking (unger) i bare 4 av disse (2014, 2016, 2019 og 2023). Dette er en uvanlig lav hekkesuksess i et naturreservat og oppfyller heller ikke *bevaringsmålene* som er utarbeidet for storlom i verneområdet.

Horndykker (VU): Arten gjorde hekkforsøk på Fokstumyra første gang i 2012. Etter dette har den hatt fast tilhold på Kringluttjern, med vellykket hekking i 2013, 2016, 2018 og 2019. I de seneste årene er par også sett flere andre steder i reservatet, men uten dokumentasjon på vellykket hekking. I 2023 ble 1-2 par registrert sørvest i reservatet, bl.a. med 1 par på Vesletjern på Langmyre i forbindelse med takseringsrunden 31.05. Senere ble hekking dokumentert på Langtjern, hvor 1 par ble sett med 1 unge 02.08.

Vadere: Under årets tellinger ble det registrert 11 *vaderarter* med et totalantall på 76-82 ind., noe som er det klart laveste antallet siden disse registreringene startet i 2011. Den sterke nedgangen varierer en god del artene imellom, og blir derfor kommentert spesielt.

Årets hekkebestand av trane på ca. 5 par, samt observerte enkeltfugler 3 andre steder i reservatet, ligger på noenlunde samme nivå som i årene etter 2011. Som tidligere nevnt har tranebestanden på Fokstumyra trolig nådd et metningspunkt. Heiloen (NT), som tidligere var en relativt vanlig hekkefugl på myra, er blant de artene som er i ferd med å bli borte. Dette året var det bare 1 par som viste hekkeadferd (Vesletjern på Langmyre). For tredje år på rad ble det ikke registrert tilhold av vipe (CR). Arten er nå borte fra de aller fleste av sine tidligere hekkeplasser i denne regionen. Det ble heller ikke gjort observasjoner av fjellmyrløper (NT), men senere års registreringer tyder på at denne arten har beholdt en liten hekkebestand i området. Brushanen (VU), som er en av de fremste karakterfuglene for Fokstumyra, ble på takseringsrundene 31.05.-01.06. registrert med 1 hann og 3 hunner på den kjente spillplassen ved Søre Horrtjern. Ca. 10 dager tidligere ble det samme sted observert 11 ind. (6 hanner og 5 hunner). Dette gir grunn til litt optimisme. Vi må helt tilbake til 2003 for å finne et så stort antall på denne spillplassen. Gjennomsnittet for de 12 siste årene har ligget på bare 4-5 fugler; i stor kontrast til perioden 1960-1990 da det i flere år ble registrert flere ti-talls hanner og hunner i ulike deler av reservatet (Opheim 2023). Enkeltebekkasinen er vanskelig å registrere på andre måter enn i spillflukt, og tallene vil derfor variere. Årets resultat på 17 spillende ind. ble ett av de svakeste til nå i overvåkingsperioden, og ca. 30% under gjennomsnittet for disse årene. Årets eneste dobbeltbekkasin (NT) ble registrert i spill på Stormyre, der den også er registrert i flere tidligere år. Arten regnes fortsatt som en fåtallig hekkefugl på Fokstumyra. Antall småspover (NT) har holdt seg noenlunde stabilt mellom 5-12 registrerte ind. i vårperioden siden 2011. Årets resultat på bare 2 ind. var derfor urovekkende lavt. Senere registreringer vil vise om dette er mer enn en naturlig svingning. For storspove (EN) er bildet enda mørkere. Her har det vært en gradvis tilbake-

gang de siste ca. 10 årene – fra opptil 12 ind. på det meste til bare 1 ind. (med hekkeadferd) i 2023. Situasjonen er like bekymringsfull for rødstilk (NT), som for bare få år siden var en vanlig hekkefugl i reservatet, med bl.a. opptil 36 ind. på takseringsrunden våren 2016. I 2023 fant vi bare 2 par på samme runden. Grønnstilken er – sammen med enkeltbekkasin – den vanligste vadefuglen på Fokstumyra. Årets vårbestand på 24-30 ind. ligger nær opp til gjennomsnittet for de siste 10-12 årene. Gluttsnipa er relativt fåtallig, men blant de vaderartene som har vist størst stabilitet i registreringsperioden. Årets resultat på 6 ind., fordelt på 4 lokaliteter, er imidlertid lavere enn gjennomsnittet for våre registreringer. Strandsnipa har aldri vært tallrik på Fokstumyra, men bare ett registrert ind. (Steintjern) dette året var likevel dårligere enn forventet. Den sterke tilbakegangen for svømmesnipa (NT) fortsetter dessverre, og for første gang ble den ikke sett på takseringsrunden. I *Artsobservasjoner.no* ble kun en observasjon innmeldt fra myra dette året; 1 ind. Ellanholet 13.06.

Storspove. En av flere vaderarter som er i tilbakegang på Fokstumyra.
Foto: Jon Opheim.

Måker og terner: Bestanden av fiskemåke (VU) har variert mellom 8-27 par i perioden 2011-2022, med et middel på 16 par fordelt på 3-11 lokaliteter. Sammenlignet med disse årene ble resultat for 2023 under middels. 14 par ble registrert på 11 lokaliteter, men bare 9-10 par hekket. Hekkebestanden for hettemåke (CR) har vært oppe i ca. 15-20 par (2011 og 2012), men fåtallig og nokså ujevn etter dette. I 2023 ble arten kun sett noen dager, og den ble ikke registrert i forbindelse med vårt feltarbeid. Dvergmåke hadde heller ikke tilhold på myra, men 4 ind. ble sett i flukt over Søre Horrtjern 01.06. Bestanden av rødnebbterne er svært liten og sårbar, og arten synes å ha liten hekkesuksess. I 2023 ble 3 par observert, men ingen av disse viste tegn til hekking.

Rovfugler og ugler: 2023 var å regne som et «bunnår» for smånagere, og dermed små bestander av rovfugl. Bare 1 par med myrhauk (EN) hadde vellykket hekking (2 unger vokste opp). Tårnfalk ble sett flere ganger og hekket muligens i et kvistreir i pipe på Fokstua jernbanestasjon. Ett par dvergfalk ble konstatert hekkende i et kråkereir vest for jernbanestasjonen. Jordugle ble ikke sett i forbindelse med årets taksering, men enkeltfugler ble senere påvist et par ganger uten tegn til hekking.

Årets registrering omfattet også artene gulerle, blåstrupe, sivspurv og lappspurv (EN) i de tre delområdene Stormyre, Langmyre og Sjugurdsmyre. For de tre førstnevnte artene ble resultatet hhv. ca. 7, 17 og 22 par. Resultatet for gulerle var en god del lavere enn gjennomsnittet, ellers nokså uendret for blåstrupe og sivspurv. Lappspurv ble ikke registrert.

Bortsett fra 4 dvergmåker ble det ikke gjort overraskende funn under takseringen 31.05.-01.06. I *Artsobservasjoner.no* er det imidlertid innmeldt mye av interesse. Her kan nevnes en havørn 22.05., en svartglente 13.06., en sivhauk (NT) 22.05., en jaktfalk (VU) 21.05., ei sildemåke 22.05. og 01.06., 2 sanqlerker (NT) 23.07., en gulsanger 30.06., en sivsanger 08.07. og en tornskate 15.06.

Artslista for Fokstumyra naturreservat teller 186 arter, herav 81 påviste hekkefugler.

NATTRAVN I OPPLAND

Registreringer i 2023 og oppsummering fra tidligere år

BirdLife Oppland v/Jon Opheim

Med midler fra "Tilskudd til vilttiltak" ble det i 2023 gjennomført et registreringsprosjekt på nattravn i tidligere Oppland fylke. BirdLife Norge avdeling Oppland har stått ansvarlig for feltarbeid og utarbeidelse av rapport. 12 medlemmer har deltatt i årets feltarbeid, som alle takkes for god innsats. Her følger et redigert sammendrag.

Registreringene er en oppfølging av tidligere kartlegging av nattravn i Oppland, basert på en samlerapport av Høitomt (1988).

Kartleggingen har hatt som formål å innhente mer kunnskap om nattravnens utbredelse, hekkebestand og bestandsutvikling i Oppland som et grunnlag for videre forvaltning av arten.

Nattravnen er en fåtallig hekkefugl i Norge og var i *Norsk Rødliste for arter 2010* (Kålås m.fl. 2010) klassifisert som *sårbar* (VU). Etter en ny Nattravn i hekkeområde.

vurdering av Henriksen og Hilmo (2015), som bl.a. baserte seg på en estimert hekkebestand på 1430-2450 individer (Shimmings og Øien 2015), ble den nasjonale bestanden ansett som *livskraftig* (LC). Denne kategorien ble ikke endret ved ny revisjon av *rødlista* i 2021, selv om den lave bestanden ble vurdert å ligge «i grenseland» til *nær truet* (NT). Det ble her lagt avgjørende vekt på solide og økende bestander i våre naboland, som gir mulighet for reetablering dersom arten i perioder skulle forsvinne fra Norge (Artsdatabanken 2021).

Foto: Thor Østbye.

Nattravnen har sin hovedutbredelse på Østlandet, spesielt i de kystnære fylkene. Bestanden i Innlandet fylke er liten og usammenhengende. Tidligere registreringer i Oppland viser spredte funn over et stort geografisk område, likevel med flest funn i de søre deler av regionen (Hadeland og Land spesielt), samt Midt-Gudbrandsdalen (Fronsbygdene). Basert på Høitomt (1988) sin samlerapport anslo Norsk Ornitologisk Forening, avdeling Oppland (1997) hekkebestanden til 2–5 par. Senere kom Shimmings og Øien (2015) med et bestandsanslag for Innlandet på bare 1–6 par, hvorav kun 1 par i Oppland.

I 2023 ble nattravn kun påvist på én lokalitet; Haneknemoen i Lunner kommune. Dette er en lokalitet hvor arten også er påvist i de to foregående årene.

I rapporten er det også gjort en sammenstilling av kjente observasjoner i tidligere Oppland fylke, både med kart og beskrivelse der dette har vært mulig. Som vist i tabell 1 er nattravn påvist på 25 lokaliteter i hekketida (mai–august), fordelt på 13 kommuner. For 4 av disse lokalitetene er observasjonene gjort før 1960. I løpet av de siste 5 årene er arten påvist på 5 lokaliteter, fordelt på Lunner (2), Gran (1), Søndre/Nordre Land (1) og Nord-Aurdal (1).

Tabell 1. Antall lokaliteter med registrert nattravn i hekketida (mai-august) i tidligere Oppland fylke. For årene etter 1965 er observasjonene delt inn i 5-års perioder. På lokaliteter med registrert par er dette anmerket med stjerne * i tabellen.

Kommune	Før - 65	65- 69	70- 74	75- 79	80- 84	85- 89	90- 94	95- 99	00- 04	05- 09	10- 14	15- 19	20- 23
Lunner													2*
Gran	1			1				1	2				1
Søndre Land	1												
S./N. Land				1		1							1
Nordre Land						1							
Østre Toten						1							
Vestre Toten	1												
Gjøvik				2									
Lillehammer			1			1							
Sør-Fron		1	2	1									
Nord-Fron								1*					
Dovre	1	2					1						
Nord-Aurdal													1
Vestre Slidre				1									
SUM	4	3	3	6	0	4	1	2	2	0	0	0	5

Våre registreringer er ikke omfattende nok til å si noe bestemt om verken bestand eller bestandsutvikling, men viser ganske tydelig at denne arten over lang tid har hatt en stor geografisk spredning i vår region.

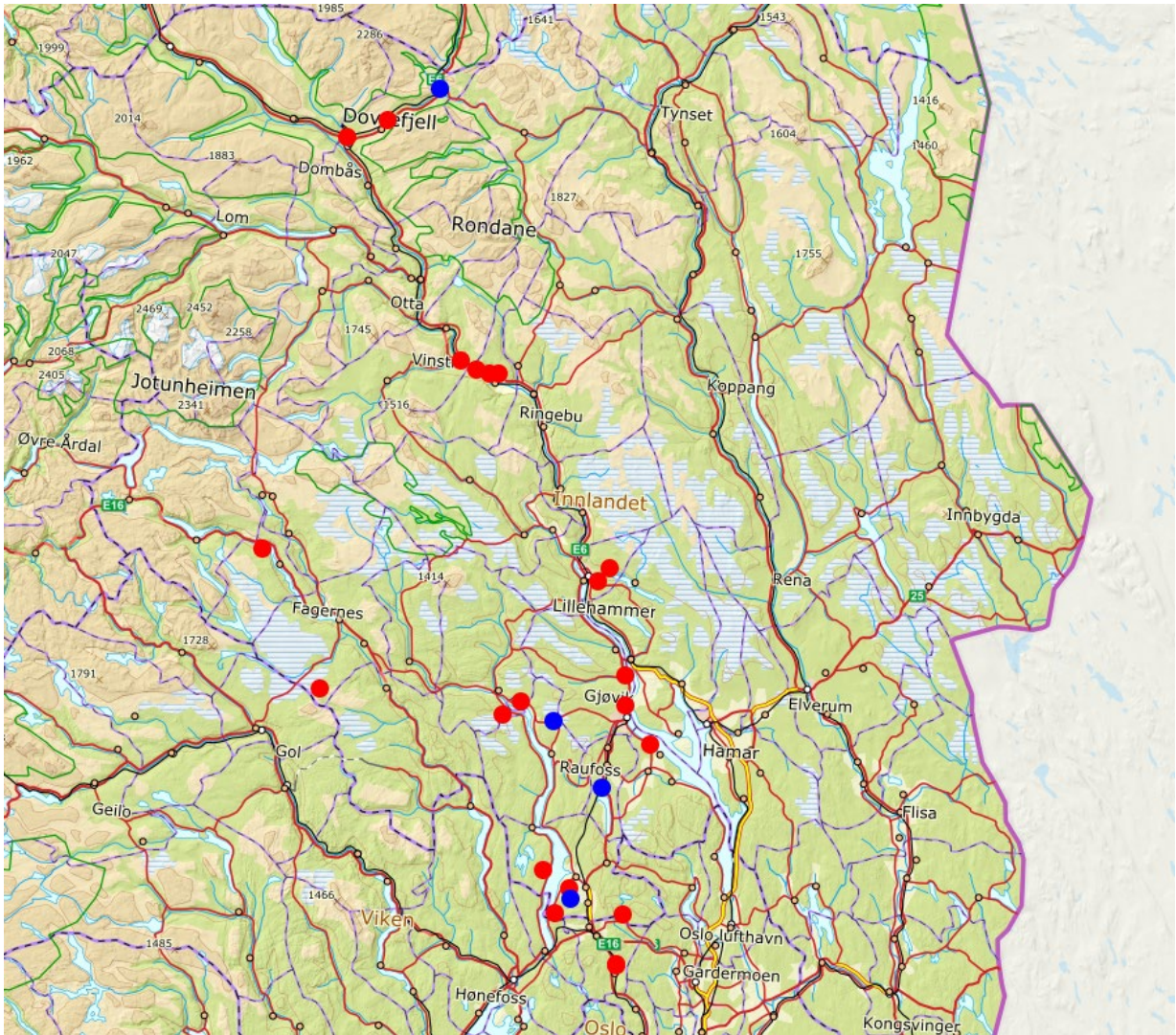
Med sitt skjulte levesett er det grunn til å anta at nattravnen har – og har hatt – en større forekomst enn tallmaterialet tilsier, men som likevel synes å opptre svært fåtallig i hele sitt utbredelsesområde. Pr. i dag har vi ikke grunnlag for å endre på foreningens tidligere bestandsanslag på 2-5 par i tidligere Oppland

fylke. Med mer feltarbeid i egnede biotoper, særlig i søre del av Oppland, vil det likevel ikke overraske om anslaget blir litt oppjustert.

For denne arten er det ellers verdt å bemerke det store spennet i valg av lokaliteter – fra rene furudominerte lokaliteter i lavlandet til skogkledte høyereliggende åsområder. Nord i Oppland (Dovre i Gudbrandsdalen og Nord-Aurdal i Valdres) er nattravn til og med registrert flere ganger midt i hekketida i bjørkebeltet opp mot fjellet.

Nattravnen er flere ganger registrert i Dovrefjell-Hjerkinnområdet i hekketida, og kan muligens finne egnet hekkebiotop i åpen fjellfuru-skog. Her fra Hjerkinnholen naturreservat, 925–950 moh. Foto: Jon Opheim.

Kjente forekomster av nattravn i tidligere Oppland fylke. Røde punkter angir funn etter 1960, mens blå punkter før 1960.

Gråmåke – Årets fugl

Bli med på registrering

Vi har hentet følgende fra nettsidene til BirdLife Norge, skrevet av Mari D. Klaussen og Sine Hagestad:

Gråmåka, og måker generelt, er kanskje de mest misforståtte fuglene i verden. Det har ført til at måker ikke får empati og hjelpen de trenger i møte med utfordringene de støter på i en verden der mennesket forandrer naturen i raskt tempo. Derfor har BirdLife Norge valgt gråmåka til Årets fugl 2024!

Kan vi lære oss å kjenne måkene bedre?

Ofte blir måker omtalt i mediasaker der folk har negative opplevelser og erfaringer. Beskyldninger om pølsetyveri på Aker brygge og støy på hustak er bare to av anklagene på lista. Dette er med på å forsterke samfunnets negative syn på disse fuglene. Dette ønsker BirdLife Norge å gjøre noe med i 2024. Gjennom en rekke aktiviteter, både på nett og ute blant folk, skal gråmåka løftes frem som den fantastiske fuglen den egentlig er.

Det blir færre måker i Norge

Ganske ofte hører man at folk har et inntrykk av at det er altfor mange måker i Norge. Dette kan ha å gjøre med at måker er dominerende i bybildet og at man ofte husker de få negative opplevelsene ekstra godt. Dessverre er faktum at det faktisk blir færre måker for hvert år som går.

Bare siden 2006 har den norske hekkebestanden av gråmåke sunket fra 233 000 par til 72 000 par i 2015. Denne dramatiske nedgangen har dessverre sikret gråmåka en plass på rødlista i kategorien Sårbar (VU). De største utfordringene er ofte knyttet til hekkesesongen. Eggsanking, forstyrrelser og næringssvikt er bare noen av

utfordringene arten står ovenfor. Dette fører til lav hekkesuksess for gråmåka mange steder i landet.

Aktiviteter i 2024

Fokus på de gode historiene og opplevelsene

Måker er fantastiske! For eksempel kan blodet deres brukes til å måle hvor mye miljøgifter det finnes i et økosystem og dermed også hvor bra det går med økosystemet.

Gjennom 2024 vil BirdLife Norge dele historier om måker fra hele landet, og gode historier fra noen av de folka som kjenner disse fuglene godt. Bli med oss på måkesafari hvor vi leter etter måker som er ringmerka og lærer mer om hva de holder på med, for måker kan faktisk holde på med mye rart bare man tar seg litt tid til å se på dem.

Kartlegging av gråmåker i Norge

Hvor mange gråmåker hekker egentlig i Norge i dag? Og hvordan går det med dem og økosystemene de lever i? Dette ønsker BirdLife Norge mer kunnskap om! BirdLife Norge ønsker å fortsette kartleggings- og overvåkingsarbeidet med gråmåkene i 2024. Fugler skal ringmerkes, og vi skal undersøke når måkene hekker og hvor mange unger de får. Det viser seg nemlig at måker som hekker i områder med ferdselsforbud hekker på andre tidspunkter enn de som hekker der det ferdes mennesker hele året. Hvordan dette står til hos måker som hekker i urbane områder vet vi ikke i dag, og det håper vi å få kartlagt i 2024.

Bli med oss å hjelpe gråmåka og de andre måkene!

Hva er det første du kan gjøre for gråmåkene og de andre måkene i 2024? Fremsnakk måkene! Ofte møter man mennesker som sier at de ikke liker måker, er redde for måker og har dårlige opplevelser med måker. Møter du på disse menneskene, pass på å trekke frem noe positivt om måker, eller fascinerende funfacts! Du kan bidra gjennom å være en positiv motvekt, ikke la noen arve måkehat.

Ofte kan vi undervurdere betydningen av hva vi kan bidra med i en slik hverdagslig samtale. Kanskje nettopp du kan bidra til å dempe konflikt mellom måker og mennesker?

Vi håper du ønsker å bidra med kartlegging av gråmåka, samt bidra til å fremsnakke måkene i 2024. Les mer om Årets fugl 2024 i vårens nummer av *Vår Fuglefauna* og følg med på BirdLife Norge sine sosiale medier for å være med på måkefesten.

Gråmåke. Foto: Rune Rødningen.

Bli med på registrering av hekkeplasser for sandsvale

BirdLife Oppland vil i 2024 foreta en registrering av hekkeplasser for sandsvale i tidligere Oppland fylke.

Sandsvala er i markert tilbakegang, og står som «sårbar» (VU) i gjeldende rødliste.

Den forrige heldekkende kartleggingen av sandsvale i Oppland ble utført i 2004. Det ble da funnet 2700-2800 reirhull fordelt på 45 lokaliteter i 20 kommuner. Sett i forhold til en tilsvarende kartlegging i 1990 var dette en bestandsnedgang på ca. 30%. Se rapport i Hujon nr. 2, 2005.

Vi mener at det nå er på høy tid med en re-inventering av sandsvale i Oppland. Noen regionale prosjekter har blitt gjennomført etter 2004. Kartlegging i Valdres i 2019 resulterte i 250–280 reirhull fordelt på

9 kolonier (se Hujon nr. 4, 2019). I Lillehammer og Gausdal ble det gjort registreringer på 15 tidligere kjente lokaliteter i 2023. Ingen av disse var i bruk, men det ble funnet 6–8 reirhull på en annen lokalitet.

Sandsvala hekker først og fremst i sandtak/grustak, men tradisjonelt har det også vært kolonier i elvebrinker i Gudbrandsdalen, særlig i nordre del. I vår del av landet har vi også en del mindre kolonier i torvtak, spesielt på eldre bygninger. Disse hekkeplassene er hovedsakelig kjent fra Sel og Vågå kommuner.

Vi håper på stor innsats – både fra lokallagene og enkeltpersoner – til å innhente mer kunnskap om sandsvaleens utbredelse og forekomst i Oppland, og hva som kan gjøres av forbedrende tiltak på dens hekkeplasser.

Her er en kort beskrivelse av hva som bør registreres:

- Oppgi stedsangivelse så nøyaktig som mulig – aller helst med GPS-posisjon. Grunneier oppgis hvis dette er kjent.
- Gi en kort beskrivelse av kolonien (grustak/grustype, elvebrink, torvtak e.l.).
- Noter om kolonien ligger i et aktivt grusuttak, og i hvilken grad den er truet av menneskelig virksomhet.
- Oppgi både antall reirhull i kolonien og antall «aktive» hull. I tillegg noteres ca. antall observerte sandsvaleer.
- Noter mulige tiltak som kan bedre hekkeplassen for sandsvale, f.eks. rydding av trær foran reirhullene, utoverhengende torv som bør fjernes, o.l.
- Husk å ta bilder og legg ved disse.
- Ta kontakt med grunneier dersom lokaliteten ligger i et område der det ikke er fri ferdsel i utmark.
- Rapportering kan sendes direkte til jnopheim@gmail.com (som prosjektansvarlig), eller også til oppland@birdlife.no, senest innen 1. oktober.

Sandsvale ved reirhull. Foto: Rune Rødningen.

Restaurert sandsvalekoloni. Foto: Kurt Pedersen.

BRUSHANE I OPPLAND

Registreringer i 2023

BirdLife Oppland v/Jon Opheim

Med midler fra "Tilskudd til vilttiltak" ble det i 2023 gjennomført et registreringsprosjekt på brushane i tidligere Oppland fylke. BirdLife Norge avdeling Oppland har stått ansvarlig for feltarbeid og utarbeidelse av rapport. 13 medlemmer har deltatt i årets feltarbeid. I tillegg har en rekke personer bidratt med observasjoner fra tidligere år. Alle takkes for god og verdifull innsats. Her følger et redigert sammendrag.

Registreringene er en oppfølging av tidligere kartleggingsarbeid av brushane i tidligere Oppland fylke helt tilbake til 1970-årene. En sammenfatning av disse undersøkelsene, med en status for hekkebestanden til brushane, er foretatt av Larsen (2006).

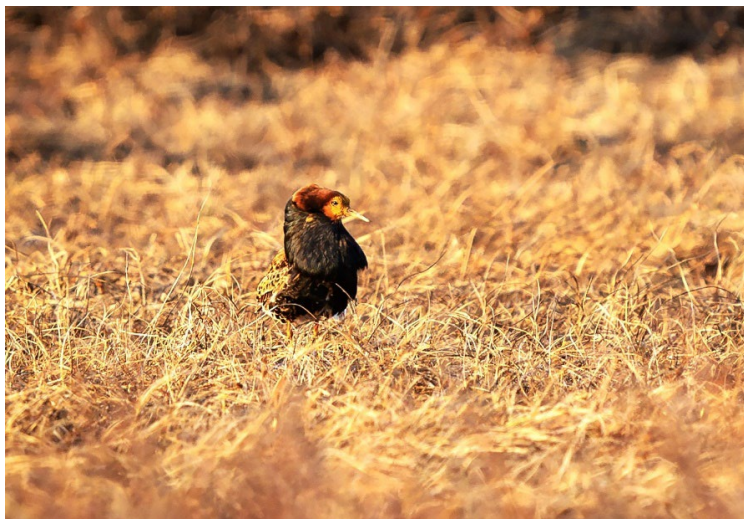
Formålet med registreringene har vært innhenting av mer kunnskap om brushanens utbredelse, hekkebestand og bestandsutvikling i Oppland som grunnlag for videre forvaltning av arten.

For den delen av Sør-Norge som ligger sør for Trøndelag fylke anslo Shimmings & Øien (2015) en hekkebestand på mellom 56–145 par, med en hovedtyngde i Innlandet fylke på ca. 45-100 par. Innenfor tidligere Oppland fylke ble det gjort et bestandsanslag på 15–40 par. Dette betyr at vårt overvåkingsprosjekt ligger innenfor kjerneområdet for den sør-norske bestanden av brushane. Vi har dermed

et stort forvaltningsansvar for denne sjeldne og spesielle vadefuglen, som i *Norsk rødliste for arter 2021* (Artsdatabanken 2021) står oppført som «sårbar» (VU).

Registreringene av brushane i 2023 ble langt på vei gjennomført som planlagt. Av de 11 lokalitetene som på forhånd var utpekt som framtidige overvåkingsområder, ble 7 undersøkt i 2023. Fra de 4 andre lokalitetene har vi gode registreringer i perioden 2020–2022. Utover dette ble det gjort feltarbeid på et stort antall lokaliteter der brushanen tidligere har hatt tilhold i hekketida.

Brushane ble i 2023 bare påvist i 3 av overvåkingsområdene; Fokstumyra (Dovre) med en antatt bestand på 3–5 «par», Fisketjerne (Øystre Slidre) med 2 ind. uten hekkeadferd i juli måned og Sanddalstjern (Øystre Slidre) med 1 «par», der hunnen ble påvist rugende.

Brushane i Sanddalstjern naturreservat i 2023. Dette var den eneste lokaliteten med påvist hekking i Oppland dette året.
Foto: Rune Rødningen.

Sumtallene for de 11 overvåkingsområdene (tabell 1) viser at Oppland hadde en god bestand av brushane fra 1960-årene og utover, med en topp rundt midten av 1980-årene på 56–80 «par». Hekkebestanden holdt seg ganske bra oppe i de neste par ti-årene (opp mot ca. 20–30 «par»), for deretter å stupe brått tidlig på 2000-tallet. I de seneste ca. 20 årene har antallet holdt seg noenlunde stabilt på 5–10 «par».

Tabell 1. Registrert forekomst av brushane i 11 overvåkingsområder i perioden 1960–2023. Sumtallene i rubrikken antatt bestand («par») angir største registrering for hver lokalitet i perioden.

5- års periode	Antall lokaliteter	Antatt bestand («par»)
1960-1964	1	5-10
1965-1969	4	46-60
1970-1974	3	24-30
1975-1979	9	23-48
1980-1984	11	56-80
1985-1989	5	28-35
1990-1994	5	16-27
1995-1999	5	5-11
2000-2004	6	20-32
2005-2009	4	6-10
2010-2014	4	4-8
2015-2019	2	5-9
2020-2023	3	5-10

BirdLife Oppland har i de seneste ca. 60 årene også samlet inn et stort observasjonsmateriale på brushane i alle deler av Oppland. I tillegg til de 11 overvåkingsområdene er brushane blitt registrert på til sammen 75 andre lokaliteter i hekketida, fordelt på 21 kommuner. Disse registreringene er ikke systematisk utført. De fleste lokalitetene er bare besøkt et fåtall ganger, og dataene herfra har således mange «svakheter», men fordi materialet er såpass stort gir det likevel mye verdifull informasjon om brushanens utbredelse og forekomst i Oppland gjennom en lang tidsperiode.

Tabell 2. Funn av brushane i hekketida på 75 lokaliteter (utenom de 11 overvåkingsområdene) i tidligere Oppland fylke i perioden 1965–2023. Bestandstallene («par») under hver 5-års periode i tabellen er ca. sumtall av de største observasjonene.

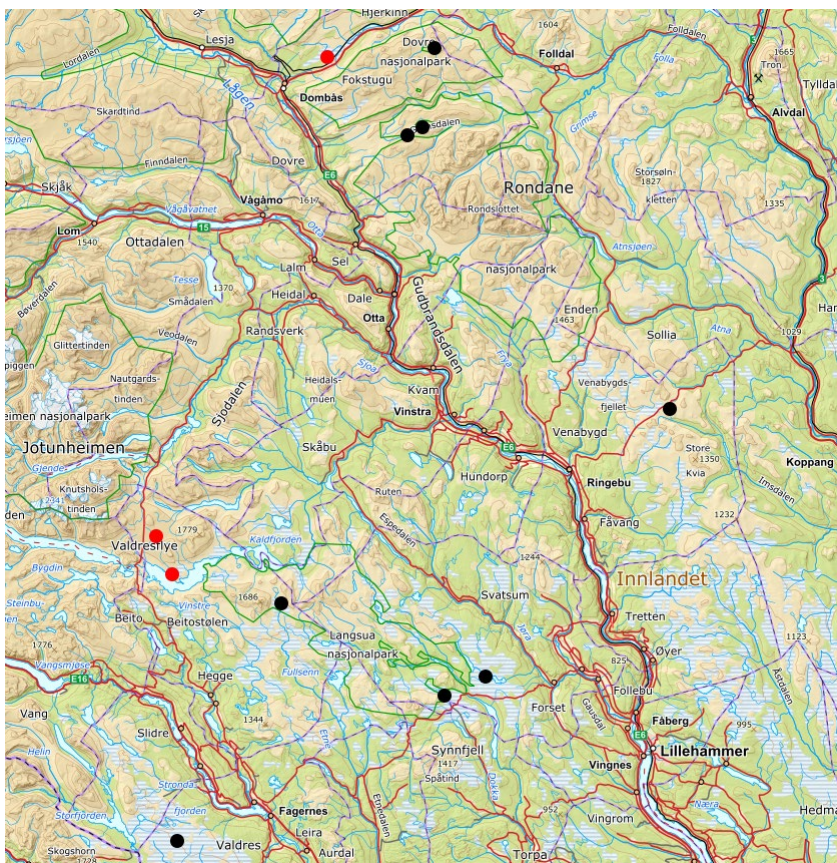
Kommune	Ant. lok.	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90-94	95-99	00-04	05-09	10-14	15-19	20-23
Lesja	5			1	5-10	4-6	5			0-1	1-2	0-1	1	
Dovre	7	0-1		2	1-2	3-4	5-6	6-7	5-6					
Sel	2											0-2		
Skjåk	1					2-3								
Lom	2					0-1		1						
Vågå	1					1								
Nord-Fron	2				2	5		1	1					
Sør-Fron	2		1	2-3	1-2									
Ringebu	2				2	1								
Øyer	15			5-8	6-8	17-22	5-6	1-4	1-2	1		0-1		1
Lillehammer	1						0-1							
Gausdal	12		1		1-2	7-12	0-1		0-1	3-7	0-1			
Gjøvik	1			0-3	0-3									
Østre Toten	1				4	1	0-1							
Lunner	1				0-1									
Søndre Land	1				3	3-5				3				
Nordre Land	1				1									
Sør-Aurdal	1							2-3						
Nord-Aurdal	2				4	2-5	5	0-2						
Ø. Slidre	14				6-8	9-11	8-9			1-2		1	0-2	1-2
Vang	1			1-2	1-2	1-2	1-2							
SUM	75	0-1	2	11-19	37-54	56-79	29-36	11-18	7-10	8-14	1-3	1-5	1-3	2-3

Når vi sammenligner sumtallene for de 75 lokalitetene med det vi har av data fra overvåkingsområdene finner vi stort samsvar. Også i dette materialet hadde brushanen en bestandstopp i midten av 1980-årene, og et «sammenbrudd» i bestanden tidlig på 2000-tallet.

Hvis vi går mer grundig inn i observasjonsgrunnlaget ser vi en del regionale forskjeller. Dette gjelder bl.a. Fokstummyra på Dovre, der bestanden trolig var på sitt største så tidlig som i siste halvdel av 1960-årene. Våre data gir også noen klare indikasjoner på at brushanen har flyttet seg høyere til fjells i de senere ti-årene, og at lokalitetene i høyfjellet (over ca. 1000 moh.) har hatt en større andel brushaner etter 2000 sammenlignet med lavereliggende lokaliteter. Av de 4 lokalitetene som utgjør dagens bestandsanslag på 5-10 «par» ligger 3 av disse – Åsdalstjerna, Sanddalstjern og Fisketjerne – hhv. ca. 1130, 1040 og 1340 moh.

Det materialet som nå er innsamlet fra tidligere Oppland fylke gir også grunnlag for noen betraktninger om tidligere bestandsanslag. I Norsk Ornitologisk Forening, avdeling Oppland sin bok «Fugler i Oppland» (1997) framgår det at «bestanden antagelig telte over 1000 hekkende fugler rundt 1980, men at den trolig er redusert til mellom 100–200». Selv om brushanen på denne tiden helt sikkert fantes på en god del uoppdagede lokaliteter, kan det synes som om dette bestandsestimatet har vært en del for høyt. Etter den store bestandsreduksjonen tidlig på 2000-tallet kom Shimmings & Øien (2015) med et nytt estimat på 15–40 par i tidligere Oppland fylke. Dette var et langt mer presist anslag, men kanskje var også dette litt i overkant.

Med referanse til våre 11 overvåkingsområder utgjør dagens estimat på 5–10 «par» bare ca. 10% av bestandstoppen for brushane i midten av 1980-årene. Denne andelen er enda mindre om vi tar med de øvrige 74 lokalitetene med påvist brushane i hekketida.

Overvåkingsområder for brushane i tidligere Oppland fylke. Røde punkter viser de 3 områdene med observert brushane i 2023. De øvrige 8 områdene er vist med svarte punkter.

Veshjerkinntjønnin naturreservat er en høytliggende lokalitet (1250-1280 moh.), hvor brushanen i en periode fra slutten av 1960-årene til først på 2000-tallet hadde en liten, men trolig nokså fast hekkebestand. Foto: Jon Opheim.

Parti fra Oppsjømyra med gode biotoper for brushane.
Foto: Thor Østbye.

Rapport for 2023, fra Oppland ringmerkingsgruppe

Av Even Dehli

Til høyre: Stillitsportrett.

Foto: Even Dehli.

Et «Hansår»

Totaltallet for 2023 ble bare 5725 merka fugler. Uværet «Hans» må ta en del av skylda for dette, bl.a. fordi merkeklassen ved Skirstadtjernet stod under vatn. Dermed ble det merka unormalt få sangere, linerler og låvesvaler.

Merkingene i 2023 ble utført av: Tom Borgersen (B-lisens), Ole Bosse (A), Tina Brenden (A), Even Dehli (A), Helge Grønlien (B), Morten Haug (A), Anne Gri Henriksen (A), Rolf Jørn Karlsen (A), Frode Munkhaugen (Spesial), Stein Roger Nybakke (A), Per Olsen (B), Trond Iver Pettersen (A), Eric Roualet (A), Even Raassum (A) og Morten Winnes (A).

Antallet merka arter var 73 og det var to nye arter; **sangsvane** og **lappugle**. Disse ble merka i forbindelse med skadebehandling av Helge Grønlien (lappugla) og Frode Munkhaugen (sangsvana). Antallet arter merka i Oppland RG er dermed oppe i 160.

Pga. været ble altså 2023 et spesielt år. Merking hjemme i hagen ble prioritert i enda større grad enn før. **Kjøttmeis** (646) ble vanligste art. Finkefugler på foringa utgjorde over halvparten av totalen, med **grønnsisik**

(642), **grønnefink** (634) og **bjørkefink** (479) som de mest tallrike. Uvanlig høge merketall fikk vi av **pilfink** (230) og **gulspurv** på lyd (170).

Også i 2023 led musespesialistene **kattugle** (62), **perleugle** (42) og **tårnfalk** (10) under mangelen på mus.

Tom Borgersen fortsetter sitt imponerende prosjekt med **tårnseilere** (125).

FARGERINGER

Etter hvert har det blitt mange prosjekter med fargeringsmerking i Oppland: **Vipe** (13, Hadeland), **hønsehauk** (30, Sør-Oppland), **fossefall** (16, Hadeland), **lavskrike** (6, Espedalen og Synnfjell), **hettemåke** (6, Gjøvik), **linerle** (7, Skirstadtjernet). Alle disse artene har registrerte kontroller av levende fugler.

I 2023 kom også **kjernebiter** inn som et interessant tilskudd og 2 av de 9 kjernebiterne som vart merka fikk en grønn fargering med tre svarte bokstaver på.

Ser dere slike fugler med fargering så meld ifra! Det gir viktige data.

NOEN INTERESSANTE KONTROLLER OG GJENFUNN

Hønehauk er fortsatt den merkearten det blir funnet flest døde av. De siste åra har vi merka ca. 30 hønehaukunger pr. år. Dette høres jo ut som et lite antall, men det er faktisk ca. en fjerdedel av alle hønehauker som blir merka i Norge pr. år. Hele 4 av «våre» hønehaukunger ble funnet døde i 2023. Det første leveåret er nådeløst. Livet som jeger må læres helt på egenhånd gjennom mange mislykkete og risikofylte forsøk. En unge fra Lunner ble funnet død på Eina. En fra Nordre Jevnaker døde ved Åsnes og en fra Østre Toten ble funnet død på Gjøvik Gård. En av de hønehaukene Helge Grønlien tok seg av ble funnet død ved Hunderfossen. En så høy dødelighet viser at det ekstra viktig å finne hønehaukreir for å verne denne flotte rovfuglen.

Grønnsisik er den arten vi får flest levenderapporter (=kontroller) om fra eller til utlandet. Even Raassum ved Brandbukampen har merka massevis av sisiker og får hvert år meldinger fra utlandet. Ringmerkere i andre land fanger hverandres fugler, kontrollerer dem og sender rapporter til sine nasjonale ringmerkingssentraler. Raassum fikk i 2023 melding fra Tyskland og Nederland. Her er det

vår «massemerking» som gir resultater. Gjøvikduoen Tina Brenden og Rolf Jørn Karlsen fikk begge meldinger fra England, et godt dokumentert reisemål for våre grønnsisiker.

Hvor fort flyr trekkfuglene våre? En **løvsanger** brukte en måned fra Morten Haugs merkeplass ved Stortjern i Gran til Belgia.

Fuglefolk i Hedmark og Oppland har et godt samarbeid også mht. ringmerking. Ikke minst gjelder dette for ugler. **Perleugler** fra Trysilmerkerne ble kontrollert under nettfangst om høsten både på Gran Østås og Vardalsåsen. Kontroller av **hawkugle** er svært sjeldne. Interessant var det derfor at en unge merka i 2018 i ei kasse ved Synnfjell i Nordre Land ble kontrollert i et nett ved Ringsaker 4 år seinere.

At våre **nøtteskriker** også kan fly langt viser en kontroll fra Dalarna i Sverige. Den ble merka i Brandbukampen.

Også i år registrerte vi mange **egenkontroller** (over 500) og kontroller i Norge av fugler merka her i landet. Dette kan kanskje høres litt mindre spennende ut, men sammen med alle de andre puslespillbrikkene som ringmerkinga finner gir de viktige bidrag til vår kunnskap om fuglene våre.

Moen 20. januar 2023

«To kjøttmeiser i hånda er bedre enn én.» Legg merke til fargeforskjellen mellom fuglene.

Foto: Even Dehli.

Ringmerkingsoversikt Oppland RG 2023

RINGMERKINGS OVERSIKT 2023	Tidligere merka	Merka Pull 2023	Merka voksne 2023	Totalt merka 2023	TOTALT MERKA
Gråhegre <i>Ardea cinerea</i>	651				651
Sangsvane <i>Cygnus cygnus</i>			1	1	1
Knoppsvane <i>Cygnus olor</i>	14		4	4	18
Hvitkinngås <i>Branta leucopsis</i>	6				6
Stokkand <i>Anas platyrhynchos</i>	31				31
Kvinand <i>Bucephala clangula</i>	54				54
Laksand <i>Mergus merganser</i>	34				34
Myrhauk <i>Circus cyaneus</i>	37				37
Hønsenhauk <i>Accipiter gentilis</i>	444	30	3	33	477
Spurvehauk <i>Accipiter nisus</i>	96		3	3	99
Musvåk <i>Buteo buteo</i>	12				12
Fjellvåk <i>Buteo lagopus</i>	79				79
Kongeørn <i>Aquila chrysaetos</i>	3		1	1	4
Fiskeørn <i>Pandion haliaetus</i>	12	3	1	4	16
Vandrefalk <i>Falco peregrinus</i>	8				8
Tårnfalk <i>Falco tinnunculus</i>	253	15		15	268
Lerkefalk <i>Falco subbuteo</i>	2				2
Dvergfalk <i>Falco columbarius</i>	51				51
Storfugl <i>Tetrao urogallus</i>	3				3
Tjeld <i>Haematopus ostralegus</i>	13				13
Heilo <i>Pluvialis apricaria</i>	5				5
Boltit <i>Eudromias morinellus</i>	5				5
Dverglo <i>Charadrius dubius</i>	1				1
Sandlo <i>Charadrius hiaticula</i>	5				5
Vipe <i>Vanellus vanellus</i>	92	13	3	16	108
Polarsnipe, <i>Calidris canutus</i>	1				1
Dvergsnipe, <i>Calidris minuta</i>	1				1
Temmincksnipe, <i>Calidris temminckii</i>	2				2
Fjæreplytt, <i>Calidris maritima</i>	1				1
Myrsnipe <i>Calidris alpina</i>	8				8
Brushane <i>Calidris pugnax</i>	1				1
Enkeltbekkasin <i>Gallinago gallinago</i>	14				14
Dobbeltbekkasin <i>Gallinago media</i>	4				4
Rugde <i>Scolopax rusticola</i>	1				1
Storspove <i>Numenius arquata</i>	5				5
Rødstilk <i>Tringa totanus</i>	4				4
Gluttsnipe <i>Tringa nebularia</i>	22				22
Grønnstilk <i>Tringa glareola</i>	4				4
Skogsnipe <i>Tringa ochropus</i>	15				15
Strandsnipe <i>Actitis hypoleucos</i>	117				117

RINGMERKINGS OVERSIKT 2023	Tidligere merka	Merka Pull 2023	Merka voksne 2023	Totalt merka 2023	TOTALT MERKA
Svømmesnipe <i>Phalaropus lobatus</i>	2				2
Hettemåke <i>Larus ridibundus</i>	1 124	6		6	1 130
Fiskemåke <i>Larus canus</i>	89		2	2	91
Gråmåke <i>Larus argentatus</i>	343				343
Sildemåke <i>Larus fuscus</i>	25				25
Krykkje <i>Rissa tridactyla</i>	4				4
Makrellterne <i>Sterna hirundo</i>	80				80
Rødnebbterne <i>Sterna paradisaea</i>	3				3
Lomvi <i>Uria aalge</i>	2				2
Alke <i>Alca torda</i>	1				1
Bydue <i>Columba livia var. domestica</i>	14		9	9	23
Skogdue <i>Columba oenas</i>	3				3
Ringdue <i>Columba palumbus</i>	36		3	3	39
Tyrkerdue <i>Streptopelia decaocto</i>	1				1
Gjøk <i>Cuculus canorus</i>	3				3
Haukuge <i>Surnia ulula</i>	131				131
Spurveugle <i>Glaucidium passerinum</i>	37		1	1	38
Kattugle <i>Strix aluco</i>	1 142	56	6	62	1 204
Lappugle <i>Strix nebulosa</i>			1	1	1
Hornugle <i>Asio otus</i>	21		1	1	22
Jordugle <i>Asio flammeus</i>	4				4
Perleugle <i>Aegolius funereus</i>	1 171	6	36	42	1 213
Tårnseiler <i>Apus apus</i>	849	125		125	974
Isfugl <i>Alcedo atthis</i>	1				1
Vendehals <i>Jynx torquilla</i>	77		1	1	78
Grønnspekk <i>Picus viridis</i>	8				8
Gråspekk <i>Picus canus</i>	3				3
Svartspekk <i>Dryocopus martius</i>	2				2
Flaggspekk <i>Dendrocopos major</i>	265		32	32	297
Dvergspekk <i>Dendrocopos minor</i>	15				15
Tretåspekk <i>Picoides tridactylus</i>	3				3
Sanglerke <i>Alauda arvensis</i>	7				7
Sandsvale <i>Riparia riparia</i>	1 090				1 090
Låvesvale <i>Hirundo rustica</i>	14 705		93	93	14 798
Taksvale <i>Delichon urbica</i>	82				82
Trepiplerke <i>Anthus trivialis</i>	198		2	2	200
Heipiplerke <i>Anthus pratensis</i>	947		17	17	964
Lappiplerke <i>Anthus cervinus</i>	2				2
Gulerle <i>Motacilla flava</i>	294		8	8	302
Vintererle <i>Motacilla cinerea</i>	337	26	2	28	365
Linerle <i>Motacilla alba</i>	2 184	5	17	22	2 206
Sidensvans <i>Bombycilla garrulus</i>	529				529
Fossefall <i>Cinclus cinclus</i>	1 560	53	19	72	1 632

RINGMERKINGS OVERSIKT 2023	Tidligere merka	Merka Pull 2023	Merka voksne 2023	Totalt merka 2023	TOTALT MERKA
Gjerdsmett <i>Troglodytes troglodytes</i>	260		9	9	269
Jernspurv <i>Prunella modularis</i>	4 226		105	105	4 331
Rødstrupe <i>Erithacus rubecula</i>	3 114		84	84	3 198
Nattergal <i>Luscinia luscinia</i>	2				2
Blåstrupe <i>Luscinia svecica</i>	941		7	7	948
Rødstjert <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	575	18		18	593
Buskskvett <i>Saxicola rubetra</i>	139				139
Steinskvett <i>Oenanthe oenanthe</i>	60				60
Ringtrost <i>Turdus torquatus</i>	1				1
Svarttrost <i>Turdus merula</i>	1 034		70	70	1 104
Gråtrost <i>Turdus pilaris</i>	1 712		10	10	1 722
Måltrost <i>Turdus philomelos</i>	290		2	2	292
Rødvingetrost <i>Turdus iliacus</i>	854		3	3	857
Duetrost <i>Turdus viscivorus</i>	8		1	1	9
Gresshoppesanger <i>Locustella naevia</i>	3				3
Elvesanger <i>Locustella fluviatilis</i>	2				2
Sivsanger <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	24		1	1	25
Myrsanger <i>Acrocephalus palustris</i>	44				44
Rørsanger <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	384				384
Busksanger <i>Acrocephalus dumetorum</i>	7				7
Gulsanger <i>Hippolais icterina</i>	63		2	2	65
Hauksanger <i>Sylvia nisoria</i>	1				1
Møller <i>Sylvia curruca</i>	232		2	2	234
Tornsanger <i>Sylvia communis</i>	70				70
Hagesanger <i>Sylvia borin</i>	1 187		4	4	1 191
Munk <i>Sylvia atricapilla</i>	1 832		29	29	1 861
Bøksanger <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	5				5
Gransanger <i>Phylloscopus collybita</i>	855		28	28	883
Løvsanger <i>Phylloscopus trochilus</i>	19 273		414	414	19 687
Gulbrynsanger <i>Phylloscopus inornatus</i>	1				1
Fuglekonge <i>Regulus regulus</i>	2 235		127	127	2 362
Gråfluesnapper <i>Muscicapa striata</i>	177		1	1	178
Svarthvit fluesnapper <i>Ficedula hypoleuca</i>	8 717	33	13	46	8 763
Stjertmeis <i>Aegithalos caudatus</i>	205		7	7	212
Svartmeis <i>Periparus ater</i>	1 249	15	17	32	1 281
Toppmeis <i>Lophophanes cristatus</i>	25		1	1	26
Løvmeis <i>Poecile palustris</i>	20				20
Granmeis <i>Poecile montanus</i>	1 589		43	43	1 632
Blåmeis <i>Cyanistes caeruleus</i>	11 067	52	263	315	11 382
Kjøttmeis <i>Parus major</i>	15 183	116	530	646	15 829
Spettmeis <i>Sitta europaea</i>	915	13	44	57	972
Trekryper <i>Certhia familiaris</i>	223		6	6	229
Tornskate <i>Lanius collurio</i>	25				25

RINGMERKINGS OVERSIKT 2023	Tidligere merka	Merka Pull 2023	Merka voksne 2023	Totalt merka 2023	TOTALT MERKA
Varsler <i>Lanius excubitor</i>	4				4
Nøtteskrike <i>Garrulus glandarius</i>	208		8	8	216
Nøttekråke <i>Nucifraga caryocatactes</i>	12				12
Lavskrike <i>Perisoreus infaustus</i>	135		6	6	141
Skjære <i>Pica pica</i>	446		4	4	450
Kaie <i>Corvus monedula</i>	532	7	2	9	541
Kornkråke <i>Corvus frugilegus</i>	1				1
Kråke <i>Corvus cornix</i>	103				103
Ravn <i>Corvus corax</i>	3				3
Stær <i>Sturnus vulgaris</i>	1 520	13	9	22	1 542
Gråspurv <i>Passer domesticus</i>	616		5	5	621
Pilfink <i>Passer montanus</i>	1 889		230	230	2 119
Bokfink <i>Fringilla coelebs</i>	5 347		250	250	5 597
Bjørkefink <i>Fringilla montifringilla</i>	9 280		479	479	9 759
Gulirisk <i>Serinus serinus</i>	1				1
Grønnfink <i>Chloris chloris</i>	13 561		634	634	14 195
Stillits <i>Carduelis carduelis</i>	247		74	74	321
Grønnsisik <i>Carduelis spinus</i>	13 118		642	642	13 760
Tornirisk <i>Carduelis cannabina</i>	22				22
Bergirisk <i>Carduelis flavirostris</i>	41				41
Gråsisik <i>Acanthis flammea</i>	5 963		39	39	6 002
Brunsisik <i>Acanthis cabaret</i>	341		119	119	460
Polarsisik <i>Acanthis hornemanni</i>	83				83
Furukorsnebb <i>Loxia pytyopsittacus</i>	6				6
Grankorsnebb <i>Loxia cuvrostra</i>	28				28
Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>	142		1	1	143
Konglebit <i>Pinicola enucleator</i>	8				8
Dompap <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	5 297		330	330	5 627
Kjernebiter <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	75		9	9	84
Snøspurv <i>Plectrophenax nivalis</i>	17				17
Gulspurv <i>Emberiza citrinella</i>	2 172		170	170	2 342
Hortulan <i>Emberiza hortulana</i>	9				9
Sivspurv <i>Emberiza schoeniclus</i>	2 862		23	23	2 885
Lappspurv <i>Calcarius lapponicus</i>	1				1
Totalt	172 424	605	5 123	5 728	178 152
73 arter i 2023.					
160 arter totalt					

2 nye arter ringmerket i 2023.

ÅRSBERETNING FOR 2023

STYRET 2023

Leder:	Jon Opheim, Øyer
Nestleder:	Geir Høitomt, Nordre Land
Sekretær:	Rolf Jørn Karlsen, Gjøvik
Kasserer:	Julia Helgesen, Nord-Aurdal
Styremedlem:	Anne Gri Stenbråten, Gran
Styremedlem:	Tina Marie Brenden, Gjøvik
Varamedlemmer:	Bjørn Harald Larsen, Vestre Toten Ragnar Ødegård, Lillehammer Margaret M. Eggen, Lillehammer

KOMITEER/VERV 2023

Valgkomite:	John Apeland, Lillehammer (leder) Bjørn Roar Løkken, Nord-Fron Rune Rødningen, Nord-Aurdal
Hujonredaktør:	Per Åge Skålerud, Søndre Land
Revisor:	Knut Holmen (Levanger)
Rapport- og sjeldenhetskomite:	Jon Opheim Bjørn Harald Larsen Ragnar Ødegård
Ringmerkingsgruppe:	Even Dehli, leder

ÅRSMØTET

Årsmøtet 2023 ble avholdt på Vertshuset E6, Biri, 18.03. med 28 frammøtte.

Som avslutning på kvelden fikk vi et flott billedkåseri om slagugle av Gunnar Nyhus, som har fulgt denne arten over lang tid både i Hedmark og i tilgrensende områder på svensk side.

STYREMØTER

Det er avholdt 6 styremøter: Dokkadeltaet Våtmarkssenter 17.01., 29.03, 23.05., 07.11. og 05.12. og Hunndalen i Gjøvik 29.08. Styret har behandlet 92 saker.

I tillegg er det holdt et fellesmøte med lokallagene på Dokkadeltaet Våtmarkssenter 05.12. med til sammen 18 deltakere. Det foreligger eget referat fra møtet.

TURER/ARRANGEMENTER

17.08. - 18.08.: I forbindelse med 100 års markeringen av vern av Fokstumyra bidro foreningen med både foredrag (Geir Høitomt) og med guiding av 40 - 50 personer (to puljer) på stien ut mot tårnet (John Apeland, Thor Østbye og Jon Opheim), mens Geir tok seg av en spesialguiding for Hans Kongelige Høyhet Kronprinsen med følge.

14.05.: Den tradisjonelle fuglevandringen på Maihaugen (i regi av museet) samlet 30 deltakere. Jon Opheim guidet sammen med Sør-Gudbrandsdal lokallag v/Margaret M. Eggen og John Apeland.

TURER/AKTIVITETER I FORBINDELSE MED REGISTRERINGER

- Hagefugltellingen ble gjennomført i perioden 29.01. - 30.01. Fra tidligere Oppland fylke kom det inn rapporter fra hele 768 hager, med tils. 40 759 individer. Dette var en liten tilbakegang i forhold til de senere årene.
- Organisert tranetelling over hele fylket, med hovedtelling 08.09. - 10.09., samlet 17 deltakere. Resultatet på 1676 ind. er det nest høyeste siden tellingene startet høsten 2000. Resultatet blir publisert i Hujon.
- Den årlige vintertellingen av vannfugl i hele fylket ble gjennomført i tidsrommet 10.12. - 31.12. med ca. 40 deltakere. Resultatet blir publisert i Hujon.

RINGMERKING

Oppland Ringmerkingsgruppe har hatt et middels år med færre ringmerkede fugler enn i 2022. Værforholdene og uværet "Hans" kombinert med dårlig hekkesuksess for våre musespesialister grunnet bunnår med smågnagere er hovedårsaken. Totalt ble det ringmerket 5725 individer fordelt på 73 arter. Totalt antall ringmerkede arter er oppe i 160. Årsrapport blir publisert i Hujon.

FUGLEVAKTA/MOTTAK AV SKADET FUGL

Stein Roger Nybakke er foreningens kontaktperson for Fuglevakta. Han har hatt svært mange henvendelser av ulike slag i løpet av året, likevel med størst «trykk» på rovfugl og andefugl. Årsberetning blir lagt fram på foreningens årsmøte.

Nybakke har gjennom året hatt et godt samarbeid med Helge Grønlien på Fåberg, som driver mottak for skadet fugl. Grønlien skriver egen årsmelding i Hujon.

MEDLEMSBLADET HUJON

Medlemsbladet Hujon kom ut med 3 nr. på til sammen 243 sider. Per Åge Skålerud gjør en god jobb som redaktør. Det etterlyses mer variert stoff og flere bilder.

HJEMMESIDEN

Foreningen har sin egen hjemmeside knyttet til BirdLife Norge under fanen *fylkesavdelinger*, hvor det er publisert aktuelt foreningsstoff. Vi bør bli flinkere til å bruke denne. Ragnar Ødegård er foreningens kontaktperson for hjemmesiden. Når det gjelder «aktivitetskalenderen» er det nå oppnevnt en ansvarlig fra hvert lokallag slik at de løpende kan oppdatere kalenderen..

SOMMERBREV

Nytt av året er at styret sendte et eget sommerbrev til medlemmene gjennom *Hypersys*.

NRK INNLANDET OG DISTRIKTSAVISER

Vi har fått god mediedekning på flere saker som har omhandlet fugl og fuglevern. Flere av foreningens uttalelser er også referert i pressen, i tillegg til flere leserinnlegg i lokale aviser.

LOKALLAGENE

Foreningen har 5 lokallag med følgende betalende medlemmer pr. 31.12.2023:

BirdLife Norge Gjøvik, Land & Toten lokallag	155
BirdLife Norge Valdres lokallag	62
BirdLife Norge Hadeland lokallag	118
BirdLife Norge Sel og Ottadalen lokallag	42
BirdLife Sør-Gudbrandsdal lokallag	62

Lokallagene har hatt god og variert aktivitet i løpet av året. Her vises til egne årsberetninger.

REGISTRERINGER/RAPPORTER/PROSJEKTER

- Overvåkingsprosjekt på rødlistarten fjellmyrløper i Oppland. Med midler fra "Tilskudd til vilttiltak» er det utført registreringer i 13 referanseområder. Arten ble påvist på 9 av disse med tilsammen 16 ind.. 14 medlemmer har deltatt. Rapport er utarbeidet og et sammendrag vil komme i Hujon.
- Overvåkingsprosjekt på rødlistarten brushane i Oppland. Med midler fra "Tilskudd til vilttiltak» er det utført registreringer i 11 referanseområder. Arten ble bare påvist på 3 av disse, og bestanden pr. 2023 teller neppe mer enn 5 - 10 «par». 12 medlemmer har deltatt. Rapport er utarbeidet og et sammendrag vil komme i Hujon.
- Kartlegging av nattravn i tidligere Oppland fylke. Med midler fra "Tilskudd til vilttiltak» er det utført registreringer i aktuelle områder, særlig i sørlige del av fylket. Arten ble bare påvist på en lokalitet (Lunner). Rapport, som også vil omhandle tidligere funn av arten, er under utarbeidelse. Et sammendrag vil komme i Hujon.
- Tårnseiler – «årets fugl» i 2023. Det ble ikke gjennomført spesielle registreringars dette året, men mange medlemmer har gjort en stor innsats med innrapportering i *Artsobservasjoner.no*.
- Bestandsregistreringer av hubro. Kistefos Skogtjenester AS, med god hjelp fra BirdLife-medlemmer, har vært prosjektansvarlig. Hubro ble registrert på 10 lokaliteter i 9 kommuner. Vellykket hekking ble ikke påvist, men hunnugl ble konstatert på 3 av lokalitetene. Rapportsammendrag blir publisert i Hujon.
- Bestandsregistrering av kongeørn. Under ledelse av SNO, med midler gjennom Rovviltnemnda, har Kistefos Skogtjenester AS stått ansvarlig for registreringer og rapport. 47 personer har bidratt med registreringer, hvorav stor bistand fra BirdLife Norge avdeling Oppland. 2023-sesongen ble et middels godt produksjonsår med vellykket hekking på 20 lokaliteter fordelt på 16 kommuner. I tillegg kommer en lokalitet med avbrutt hekking. Rapportsammendrag blir publisert i Hujon.
- Kattuglekasseprosjektet. Prosjektet er inne i sitt 17 år og antall kasser teller ca. 210, hvorav ca. 154 i området Hadeland, Land, Toten og Gjøvik. 2022 ble et vanskelig år for kattuglene i Oppland. Av 25 hekkforsøk var 21 vellykket og bare 55 unger ble ringmerket (mot 91 i året før). Rapport v/Even Dehli blir publisert i Hujon.
- Prosjekt perleugle er inne i sin 11. sesong. Hele 385 kasser er med i prosjektet. Hekking ble registrert i 26 (7%) av disse. Dette er relativt lavt, men likevel litt over gjennomsnittet for hele perioden. Hele 47 personer har deltatt i prosjektet. Rapport v/Even Dehli blir publisert i Hujon.
- Trettenstryka fuglefredningsområde. På oppdrag fra Innlandet fylkeskommune har BirdLife Oppland og Kistefos Skogtjenester AS vinteren 2022/23 utført nesten ukentlige tellinger av vannfugl, med hovedfokus på fossekall. Registreringene ble foretatt i anleggsperioden for midlertidig bru gjennom verneområdet. Tilsvarende tellinger har også blitt utført vinteren 2023/24. Rapporter er levert.
- Terrestrisk overvåking (TOV-prosjektet). Mange av våre medlemmer deltar og vi har god dekningsprosent i Oppland.

UTTALELSER

- Lågendeltaet i Lillehammer. Avgjørelsen i denne vanskelige vegsaken ble tatt av Regjeringen i februar. Trasevalget ble over Våløya, dvs. det minst skadelige alternativet for fuglelivet. Dette området har store naturinngrep som følge av oppdyrking og drenering i 1970-årene, samt mange kraftlinjespenn. Fuglelivet er svært redusert. Vedtaket i 1980-årene om å legge E6 i bru tvers gjennom kjerneområdet for rastende våtmarksfugl på trekk var en stor skandale, som naturlig nok ble sterkt motarbeidet fra naturvernhold. At deler av naturvernbevegelsen ca. 40 år senere ønsker å beholde denne traseen som framtidig Europavei med alle sine nødvendige utvidelser, utbedringer, nye anleggsveier og flomsikringstiltak har vært uforståelig, og dessverre splittende for miljøbevegelsen. Lågendeltaets framtid som fuglelokalitet har stått på spill. Denne bruforbindingen er en så stor trussel mot verneverdiene at vi - sammen med BirdLife Norge - har foreslått å få denne revet når ny trase over Våløya er på plass.
- Store Nøkleberg solkraftverk, Østre Toten. Utbyggingsplanene ligger i et område med stort biologisk mangfold med bl.a. rødlistearter. Vi har gått imot planene.
- Frivillig vern av 9 skogområder i kommunene Etnedal, Gjøvik, Gran, Nord-Fron, Nordre land, Søndre Land, Ringebu og Sør-Aurdal. Vi har støttet planene.
- På forespørsel har foreningen uttalt seg til to nye bruprosjekter i Breheimen Nasjonalpark, der avstanden til hekkeplass for jaktfalk er mindre enn anbefalte «*hensynssoner forsårbare arter av fugl*». Vi har påpekt dette, samtidig som bruene vil medføre større ferdsel i området.
- Sikring av tiurleik i Dovre kommune. Vi har sendt varsel om en relativt stor tiurleik som trues av hogst. Henvendelsen ble tatt til følge.
- Regionalt miljøprogram for jordbruket i Innlandet fylke. I vårt høringsinnspill har vi pekt på den viktige funksjonen som miljøprogrammet skal ha når det gjelder å fremme tiltak i jordbruket. Vi har gitt bred støtte til forslagene om målrettede tilskuddsordninger, bl.a. forslag om «*tilskudd for tilrettelegging av hekke- og beiteområder for fugl*».
- Ny 420 kV ledning Lillehammer - Gran. I høringsuttalelsen har vi spesielt pekt på nærhet til hekkeplass for rovfugl, storfugleiker og naturreservater. Vi har samtidig understreket behov for mer feltregistreringer og konsekvensutredninger. Vi forutsetter at gamle ledninger rives der de erstattes med nye.
- Utbyggingsplaner Bygdin, Vang kommune. Tidligere utbyggingsplaner er betydelig utvidet og innebærer store naturinngrep, bl.a. et lite tjern med flere rødlistearter av fugl. Vi har påpekt dette i brev til kommunen i forkant av kommunestyremøte i mai. Saken ble lagt ut til ny høring i august der vi har levert en uttalelse sammen med Valdres lokallag.
- Områderegeringsplan for Stensjordet, Gjøvik. Felles uttalelse med Naturvernforbundet i Innlandet og Naturvernforbundet i Gjøvik, Toten og Land. Vi har bedt om at en del av planområdet tas ut av hensyn til en hekkende rødlisteart. Saken fikk god mediedekning.
- Regulering av ferdsel i verneområder. Mange av våre verneområder har ikke tilstrekkelig begrensning av ferdsel i trekk- og hekketida for fugl. Problemet er økende, og utgjør flere steder en trussel mot selve verneformålet. Skriv er oversendt Statsforvalteren i Innlandet.
- Opprydding av rundballer i etterkant av storflommen «Hans» lot vente på seg i mange av våre naturreservater. En skriftlig henvendelse om dette ble sendt Statsforvalteren i Innlandet i slutten av august der vi påpekte de store skadene, og at det hastet med å få iverksatt tiltak. Fortsatt gjenstår mye oppryddingsarbeid i mange av reservatene våre.
- Mulig utvidelse av Jotunheimen nasjonalpark. Som eneste kommune stilte Vågå seg positive til å få nærmere utredet noen aktuelle arealer inntil nåværende nasjonalparkgrense. I brev til Statsforvalteren i Innlandet 21.06. argumenterte vi for et noe større «utredningsareal» i området Hindflyin/Rindtjønnin. Dette ble etterkommet.
- Områderegulering Vågåmo. Vi har levert uttalelse sammen med Naturvernforbundet for Ottadalen og Sel og BirdLife Sel og Ottadalen lokallag, der vi spesielt har påpekt

verneverdiene knyttet til utosen av Vågåvatnet, og at dette bl.a. må hensyntas ved tilrettelegging av stier og annen ferdsel.

- Detaljregulering for Lalm Vassverk i Vågå. På forespørsel fra kommunen har vi levert en beskrivelse/oppdatering på fuglelivet i området, og hvilke hensyn som bør tas (vern av Lalmsvatnet ble vurdert i forbindelse med verneplanen for våtmarksområder i Oppland).
- Oppstart av reguleringsplan for Varden i Kvittfjell alpinanlegg, Ringebu. Planlagt utvidelse av alpinanlegget med både skiheis og hytter i retning mot en viktig hekkeplass for rovfugl. Vi har tidligere gått imot planene, og har sendt innspill til Statsforvalteren i Innlandet.
- Fornyelse av ledningsnettet til Vinstraanleggene. Arbeidet er i oppstarten og vi er kontaktet angående hensyn til verneområder, bla. Hersjømyrene naturreservat og Espedalen landskapsvernområde. Nettet er svært gammelt, helt fra 50-årene. Her er det derfor mye som må forbedres/endres. Vi har hatt møte med Nasjonalparkforvalteren og samtidig levert et skriftlig innspill til planene.
- Fartsgrenser på Mjøsa. Ny forskrift om fartsgrenser på Mjøsa. Vi støtter forslag om forskrift og forslag om maks 5 knop hastighet, men foreslår at avstanden til strandsonen settes til 200 m og ikke 100 m slik som foreslått. Det samme gjelder avstanden til naturreservater i Mjøsa. Videre har vi foreslått at naturreservatgrensene merkes ute i Mjøsa. Høringsinnspill til Regional plan for klima, energi og miljø. Felles uttalelse gjennom Forum for Natur- og Friluftsliv (FNF).
- Ryggberget Fjelltak i Etnedal. Med bistand fra FNF har vi oversendt uttalelse hvor vi bl.a. har pekt på at planlagt utvidelsesområde kommer nær opptil en hekkeplass for en nasjonalt viktig rovfugl. Videre kartlegging av naturverdier og konsekvensutredning avventes.
- Utvidelse av Fokstumyra naturreservat. Vi har uttalt oss positivt til å utvide reservatet med ca. 550 dekar i nordøst, slik at en mindre del av Vålåsjøen får reservatstatus. Vi har samtidig foreslått garnforbud i dette området av hensyn til hekkende storlom og mange rødlistede dykkender. Forvaltningen av et Ramsarområde som Fokstumyra bør etter vår mening være fri for beskatning av fugl og i særdeleshet arter som befinner seg på nasjonale og internasjonale lister over truede arter.
- Prosjektet «*Fuglenes Paradis*» - Dovrefjell IBA område. Prosjektet har som hensikt å bidra med kunnskap og øke engasjementet rundt viktige fugleområder (IBAer) i Norge, med spesielt fokus på barn og unge. Det vil bli laget egen hjemmeside om de ulike områdene. Vi ser positivt på prosjektet, og vil gjerne bidra med vår kunnskap. Innenfor Dovrefjell IBA ligger Fokstumyra, hvor vi har gitt noen råd om ferdsel på stien i reservatet uten å forstyrre fuglelivet. Vi har samtidig anbefalt det nye observasjonstårnet på Storhusranden på Dovrefjell (nær E6). Grunnen til at vi har vært noe restriktive med våre anbefalinger er at SNO sine målinger viser over 16 000 besøkende på Fokstumyra de siste to årene og at besøkstallet har økt kraftig de siste årene.

ØVRIGE SAKER

- Organisasjonssamling til BirdLife Norge i Stjørdal 10. - 12.11. Julia Helgesen representerte fylkesavdelingen. I tillegg deltok Kurt Pedersen og John Apeland fra Sør-Gudbrandsdal lokallag. Julia ga en god orientering om samlingen på fellesmøtet med lokallagene 05.12.
- Dialogforum mellom Skog- og trebrukenheten hos Statsforvalteren i Innlandet og miljø- og interesseorganisasjonene. Vi har deltatt i to møter hos Statsforvalteren.
- Årsmøtet i Forum for natur og friluftsliv (FNF) Innlandet 08.03. Rolf Jørn Karlsen deltok.
- Vi har deltatt på *Fagmøte om naturmangfold* i Gausdal kommune 24.05.
- Ulovlig hogst av hønsehaukreir i Østre Toten kommune og Gjøvik kommune. Begge disse hogstene, som ble utført vinteren 2022/23, ble vurdert som så klare brudd på både lovverk og sertifiseringsbestemmelser at foreningen så det nødvendig å gå til anmeldelse av både Glommen Mjøsen Skog og grunneiere. Saken er til behandling hos Økokrim. Saken har fått stor

mediaoppmerksomhet. Vi har også gjort nærmere rede for saken i BirdLife Norge sitt medlemsblad *Vår Fuglefauna*.

- Kompenserende tiltak i forbindelse med brubygging gjennom Trettenstryka fuglefredningsområde. Vi har deltatt i to forberedende møter/befaringer vedr. utplassering av stein på en strekning nord og sør for midlertidig bru. Vi deltok også når dette ble utført (med helikopter) 10.05. 29 steiner ble utplassert i elva, som er et forbedringstiltak både for fossefall og fisk.
- Vi har gitt tilsagn på kr. 30 000,- til Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter, som et tilskudd for bygging av en hekkeflåte for måker og terner, med spesielt fokus på hettemåke.
- Registrering og forvaltning av hønehauk. Vi har fått flere henvendelser vedr. hogst rundt hønehaukreir, med bl.a. behov for oppdatering av hekkedata, befaringer mm. Dette gjelder en lokalitet i Dovre, Sel, Lillehammer og Gausdal. Hønehauken er en hardt presset rødlisteart.
- Framtidig organisering av Hujon. Styret har drøftet noen endringer av bladet, både når det gjelder å få mer variert innhold, redigering av stoffet osv. I likhet med mange andre fylkesavdelinger bør ikke alt dette arbeidet plasseres på en person (redaktøren). Foreningen vil se nærmere på etablering av en *Hujonkomite*.

BIRDLIFE NORGE

Vi var vertskap for BirdLife Norge sitt årsmøte på Sanner hotell i Gran 28.04. – 30.04. Vi fikk gode tilbakemeldinger for vår innsats, både for planlegging og gjennomføring av årsmøtet og ikke minst vår vertskapsrolle med tilrettelegging av feltbesøk i sammenheng med vipeprosjektet og besøk på Dokkadeltaet Våtmarkssenter.

Anne Gri Henriksen ble valgt inn som styremedlem i BirdLife Norge. Videre ble hun konstituert som nestleder på styremøte 21.11, da daværende nestleder Trond Øigarden ba om å bli løst fra vervet som nestleder.

Jon Opheim ble tildelt årets "Fossefallpris" på årsmøtet.

Vi har i årsmøteperioden hatt god kontakt og samarbeid med hovedforeningen. Det gjelder bla felles uttalelse om Lågendeltasaken og tett dialog i sammenheng med de to anmeldelsene vedrørende ulovlig hogst av hønehaukreir.

MEDLEMSOVERSIKT

31.12.2023 hadde foreningen 541 betalende medlemmer.

01.01.2024

Jon Opheim	Geir Høitomt	Rolf Jørn Karlsen	Julia Helgesen
Anne Gri Henriksen	Tina Maria Brenden	Ragnar Ødegård	Margaret Eggen

ÅRSMØTEPROTOKOLL BIRDLIFE NORGE AVDELING OPPLAND

Dokkadeltaet Våtmarkssenter lørdag 16. mars 2024 kl. 13.00.
28 deltagere

1. Valg av møteleder, referent og to til å skrive under årsmøteprotokollen.

Møteleder: Røf Jørn Karlsen

Referent: Julia Helgesen

Signering av protokoll: Rune Rødningen og Olav Rødningen

2. Godkjenning av årsmøteinnkalling.

Årsmøteinnkalling er godkjent

3. Årsberetning 2023

Årsberetningen 2023 for BirdLife Oppland ble gjennomgått og enstemmig vedtatt

Etter gjennomgang av årsberetningen ble det gjennomgått følgende:

* Årsberetning fra fuglevakta v/ Stein Roger Nybakke

* Årsberetning fra lokallagene:

Ottadalen og Sel (ikke til stede personlig), referert v/ Rolf Jørn Karlsen

Sør-Gudbrandsdalen v/ John Apeland

Valdres v/ Rune Rødningen

Hadeland v/ Anne Gri Henriksen

Gjøvik Land og Toten v/ Rolf Jørn Karlsen

4. Regnskap 2023

Regnskapet ble gjennomgått av kasserer Julia Helgesen og godkjent

5. Forslag til årsmøtet.

Ingen innkomne saker.

6. Fastsettelse av lokalt tillegg til kontingenten.

Styret innstiller å beholde kontingenten uendret på kr. 150,-. Styrets innstilling godkjennes.

7. Valg av styre

Følgende representanter er på valg:

Leder: Jon Opheim, Øyer

Styremedlem: Rolf Jørn Karlsen, Gjøvik

Styremedlem (vara): Bjørn Harald Larsen, Vestre Toten

Styremedlem (vara): Margaret M. Eggen, Lillehammer

Valgkomiteens innstilling:

Leder: Rolf Jørn Karlsen, Gjøvik ny – valgt som ny leder

Styremedlem: Bjørn Harald Larsen, Vestre Toten gjenvalg – gjenvalgt som styremedlem

Varamedlem: Jon Opheim, Øyer ny – valgt inn som varamedlem

Varamedlem: Margaret M. Eggen, Lillehammer – fratrer og erstattes ikke for å gjenopprette opprinnelig antall styremedlemmer som ble overskredet ved siste årsmøte

8. Valg av valgkomité

Sittende valgkomité er gjenvalgt

9. Valg av revisor

Revisor er ikke på valg dette året.

Dokkadelta Våtmarkssenter, 16.03.2024

Referent:

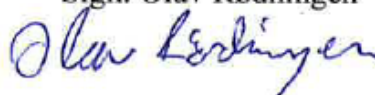
Julia Helgesen

Sign. Rune Rødningen

*****

Sign. Olav Rødningen

Etter årsmøtets avslutning holdt Even Dehli foredrag om låvesvaleprosjektet på Gran.

ÅRSOPPGJØR

	BirdLife Norge avd. Oppland Regnskap 2022 2023 Org.nr.: 898810682	
---	--	---

Konto (2085.29.13437)	Inntekter	Utgifter	Merknader
Kontingent, abonnement	84 885,00	0,00	
Prosjekter, viltfond, tilskudd mm	82 217,50	0,00	
Hujon trykk	0,00	77 618,75	
Internettsider	0,00	180,00	
Møter, turer mm	1 807,00	24 380,27	
Porto, telefon	0,00	3 987,60	
Kontorrekvisita	0,00	2 215,90	
Støtte til lokallag	0,00	5 000,00	
Grasrotandel	2 350,77	0,00	
Vervekampanje mm	0,00	0,00	
Gebyrer	0,00	263,00	
Momskompensasjon	12 145,00	0,00	
Div adm kostnader (leie lager og fakturakostnader)		3 115,00	
Renteinntekter	11 523,00	0,00	Driftskto. og kapitalkto.
Annet, støtte til prosjekter, utsyr, mm	0,00	0,00	
Sum, omsetning 2023	194 928,27	116 760,52	
Resultat i 2023		78 167,75	
Sum	194 928,27	194 928,27	

Årsoppgjør 2023

Saldo	01.01.2023	31.12.2024
Lom og Skjåk Sparebank		
driftskonto: 2085.29.13437	192 382,91	259 991,46
Lom og Skjåk Sparebank		
kapitalkonto: 2085.56.06411	498 378,06	509 766,06
Sum beholdning pr- 31.12	690 760,97	769 757,52
Resultat i 2023		78 996,55

Skrautvål, 20.januar 2024	Levanger, 20. feb 2024
	
Julia Helgesen, kasserer	Knut Holmen, revisor

Revisormelding for BirdLife Norge avdeling Oppland 2023

Eg har revidert rekneskapen for fuglevernforeninga i Oppland for 2023. Dette er gjort etter vanleg revisjonsskikk. Alle bilag og utskrifter er gjennomgått.

Rekneskapen er ført oversikteleg. Alle bilag er til stades. Så langt eg kan sjå er all pengebruk i samsvar med foreningas formål.

Foreninga har god økonomi, og årets overskott er på kr 78 167,75. Dette skuldast for ein stor del medlemenes store dugnadsinnsats i samband med ulike prosjekter og ein svært nøktern administrasjon.

Eg rår til overfor årsmøtet at rekneskapen blir godkjend.

Levanger 19/2-24

Knut Holmen

Årsmøtevald revisor

Jon Opheim gikk av som leder og mottok et bilde av lavskrike for sin mangeårige innsats – ikke bare som leder, men likefullt for å ha sittet i styret siden 1974, og for å ha gjort en stor og uvurderlig jobb.

ÅRSBERETNING 2023

Org.nr. 913 002 792 Grasrotandel: 913 002

BirdLife Hadeland lokallag har i 2023 hatt 118 medlemmer.

Birdlife Hadelands FB. gruppe har 274 følgere

Det har blitt gjennomført 5 styremøter og ett årsmøte i 2023, årsmøtet ble holdt ved Trivselshuset i Brandbu 28 februar 2023

Etter årsmøtet ble det vist av Steinar Kråbøl og Roar Svenkerud to «kortfilmer» under titlene; - «Ugler i et venteår» og «Ett eventyr» de har tidligere vært hos oss å vist film om vepsevåk.

Aktiviteter gjennomført i regi av BirdLife Hadeland lokallag 2023:

- 28 Februar: Årsmøte med etterfølgende filmfremvisning av Steinar Kråbøl og Roar Svenkerud
- 17 Mars: Ugle-lyttetur på Gran Østås.
- 7 Mai: Fuglefrokost ved fugletårnet i Røykenvik
- 21 Mai: Fuglesangtur ved Hovstjernet i Gran
- 9 Juni: Nattsangertur rundt omkring på Hadeland
- 3 Sept: Deltagelse ved kulturminnedagen på Øvre Vestern med fuglekassesnekring og ringmerking.
- 26 Des: Fossekall vandring langs viggå v/Even Dehli
- 27 Des: Vinterfugl telling i Randsfjorden

Prosjekter gjennomført i regi av Birdlife Hadeland Lokallag 2023

Prosjekt: «bakkehekkende fugler i kulturlandskapet», og særlig tiltak for vipa, et prosjekt der Anne Gri og Ole Bosse har vært prosjektleder med bistand fra flere.

Prosjekt: «hekkeplattform» foreningen har bygget en plattform som vi håper hettemåkene vil benytte, denne ble plassert ut ved Tommelsjøen på Gran Østås. Det ble gitt aktivitetstilskudd på 6000 kr fra BirdLife Norge samt 3000 kr i støtte fra Gran Almenning, total kostnad ble 12600 kr.

Prosjekter gjennomført på Hadeland i regi av Even Dehli

Låvesvale prosjektet fra 2004–2014 ble utgitt i 2023.

Ringmerking gjennomført på Hadeland.

Det ble ringmerket totalt merka ca. 3 700 fugler på Hadeland. Unormalt lite. Mye skyldes «Hans» og for høy vannstand i Skirstadtjernet og Stortjernet som gir det største ringmerkingsvolum.

Rovfuglprosjektet av Even Dehli

Hønsehauk: Totalt merka 30 unger i 11 reir hvorav 8 reir på Hadeland. Unormalt små og seine kull. 20 personer fikk være med og oppleve merkinga.

Ugler: Merka bare 9 perleugler, kun 2 unger. Kontrollert 5 voksne, bl.a. ei fra Trysil Merka bare 30 kattugler på Hadeland; 27 unger og 3 voksne. Unormalt små og seine kull. Ca. en tredjedel av kulla mislykka. Kontrollert 9 gamle.

NYE ROVFUGLREIR. Fortsatt blir det funnet nye hønsehaukreir med hekking på Hadeland; to i Gran og ett i Jevnaker. Det er nå ca. 15 aktive hønsehauklokaliteter på Hadeland, sjøl om ikke alle har hekking hvert år. Et nytt fiskeørnreir vart ble også funnet på Øståsen i Gran.

Foredrag og mediekontakt har vært ved Anne Gri Stenbråten:

- Medieoppslag i avisen Hadeland om tiltak hos gårdbruker Stein Arve Staxrud i Vasslia.
- Foredrag for prosjektgruppe i Utvalgte kulturlandskap på Egge i Brandbu, Landbrukskontoret Gran kommune.
- NRK TV med Statens Vegvesen ved Even Stensrud, tiltak for vipe ved ny Rv4.
- NRK Radio Oslo og Viken med Statens vegvesen, d.s.
- Medieoppslag som nettsak med Statens vegvesen d.s.
- Foredrag hos BirdLife Oslo og Akershus, Birdlife Nittedal, Birdlife Gjøvik land og Toten, Birdlife Valdres, Birdlife Hedmark
- Foredrag i Årsmøte BirdLife Norge på Granavollen
- Foredrag for prosjektsamling utvalgte kulturlandskap, Prestehagan på Granavollen, SFI (Statsforvalter Innlandet)
- Foredrag på Hadeland Folkemuseum under temaet PÅFYLL, om fuglelivet i kulturlandskapet på Hadeland med fokus på vipa.
- «Fuglene på brettet», foredrag i Brandbu pensjonistforeningen også en til: Artikkelforfatter i "Kornkråka" BirdLife Hedmark: "På lag med bonden i tilrettelegging for de bakkehekkende fugler i kulturlandskap

Styret har bestått av.

Leder:	Sekretær:	Kasserer	Styremedlem:	Varamedlem:
Anne Gri Stenbråten	Even Raassum	Per Olsen	Tosten Tøfte	Marit Løvbrøtte

Even Raassum 30/01-2024

Årsberetning 2023

Styret har i perioden bestått av:

Rolf Jørn Karlsen, leder
Morten Aspaas, nestleder
Per Åge Skålerud, kasserer
Ellen Lid, sekretær
Stein Roger Nybakke, styremedlem
Eyvind Sandnes, styremedlem
Tina Maria Brenden, varamedlem

Møter

Årsmøtet for 2022, ble avholdt 23. februar på Hoffsvangen skole.

Det er avholdt tre styremøter, og ellers har styret hatt telefon- og mailkontakt. Det har vært treff hver onsdag fra 19. april fram til november, hos Tina Maria Brenden i Breiskallvegen 60, hvor medlemmene har pratet om/ -og fotografert fugl og dyreliv rundt Eikstadtjernet, samt startet på natursti med fuglekasseoppsett og merking av sti, det har vært mellom 10 til 25 stk. som har deltatt på treffene og stiprosjektet (prosjektet videreføres i 2024).

Det har vært ett medlemsmøte på Bjørnsveen skole, hvor medlemmene viste bilder og videofilmer. Det har vært ett medlemsmøte med tema «Natures aften», hvor Tor Arve Kristoffersen viste egne videofilmer fra bla. bjørnesafari i Finland og Traner i Sverige, Eyvind Sandnes viste egne fuglebilder.

Medlemsturer

Vi har hatt følgende medlemsturer:

Vår trekk av rovfugl på Bøverbru, Bjørn Harald Larsen var turlleder. Fuglevanding i sammen med Åsen miljølag, Stein Roger Nybakke var turlleder. Tur til Mælumsætra med fuglekikking, Eyvind Sandnes var turlleder. Nattsangertur på Fluberg. Det ble hørt elvesanger, gresshoppesanger, vaktel og åkerrikse. Per Åge Skålerud var turlleder og grillmester. Nattsangertur på Østre Toten 23. juni. Det ble hørt blant annet myrsanger, tornirisk og busksanger. Morten Aspås var grillmester og Rolf Jørn Karsen var turlleder. Høst trekk av rovfugl på Eina, Bjørn Harald Larsen var turlleder. Høsttrekk av rovfugl på Eikstadtjernet, Tina Maria Brenden var turlleder. Høsttrekk av gås på Eina, Bjørn Harald Larsen var turlleder.

Ringmerking

Det har vært stort engasjement av medlemmene for ringmerking av perleugle. Det har vært 10 - 15 medlemmer på turene som har vært på onsdager, fredager og søndager i september og oktober. Omtale i Gjøviks Blad og Totens blad av journalist Eli Bondlid onsdag 15. november 2023. Det er kontrollert og merket følgende antall perleugler på disse turene: Tina Maria Brenden, 1 perleugle på Vardalsåsen. Stein Roger Nybakke, 1 stk. perleugle på Vardalsåsen (pluss 3 perleugler ved Trollheim). Rolf Jørn Karsen, 13 perleugler på Vardalsåsen og 3 på setra i Øystre Slidre. 7 gjenfangst/ kontroller av perleugler på Vardalsåsen. En av kontrollene var ei perleugle ringmerket som reirunge i Trysil året før. De andre var kontroller av perleugler merket i tidligere år på Vardalsåsen. Kjempebra jobbet av våre dyktige ringmerkere.

I tillegg har Rolf Jørn Karlsen og Tina Marie Brenden drevet regelmessig med nettfangst og ringmerking av fugl i tillegg til en del merking av reirunger i kasser. Totalt er det merket om lag 1900 fugl fordelt på 42 arter.

Annen aktivitet

Vi har deltatt på utflukt i Valdres i sammen med lokallaget Ørrin, på setra til Rolf Jørn Karsen. Vi har engasjert oss i uglekasseprosjektene, med sjekking av kasser og ringmerking. Det har vært en dårlig sesong for kattugle og perleuglehekking. Ni slaguglekasser er hengt opp på potensielle lokaliteter i vårt foreningsområde i tillegg til en del tårnfalkkasser.

Vi har laget emner til småfuglkasser og deltatt på Naturens dag på oppdrag fra Mjøsmuseet 2 ganger på Eiktunet. Vi har deltatt i ukesopplegg i regi av Husflidslaget og Ung Farmen i regi av Frivillighetssentralen på Eiktunet i Gjøvik. Vi har laget emner og deltatt på kassesnekring på Hunddalsdagen. Vi har vært på flere befaringer ved hogst i nærheten av rovfuglreir og tiurleiker. I samarbeid med BirdLife Oppland, har vi deltatt i møter med Politi og statsforvalter ifm. anmeldelse av grunneiere for hogst og ødeleggelse av hønsehaukreir.

Uttalelser og leserinnlegg

Vi har gitt innspill til plan for massedeponering på Biri. Vi har gitt innspill til planforslag om boligbygging på Brusveskogen i Hunddalen (her ble skogen hugget før kartlegging av naturmangfoldet ble gjennomført). Vi har gitt innspill for oppstart av planarbeid og høring av planprogram til detaljregulering for Bradalsmyra, Nammos testsenter på Raufoss. Vi har gitt innspill for oppstart av detaljregulering for del av Campus Gjøvik. I tillegg har vi vært med på felles kronikker med naturvernforbundet lokalt i tre sammenhenger: - Utbygging for Stensjordet utenfor Gjøvik, hvor blant annet hønsehaukreir og Bråstadjuvet lå inne i planforslaget. - Naturbasert flomforebygging i Etnavassdraget (kronikk i OA og avisa Valdres. - Naturbasert flomforebygging generelt (kronikk i Nationen) Vi har deltatt i felles brev fra natur- og friluftsansjoner (NFF Oppland, BirdLife Norge avd. Oppland, Storørret Norge, Naturvernforbundet i Innlandet, Naturvernforbundet i GLT og BirdLife Norge GLT) med «Anmodning om innkalling til konsesjonsbehandling for Lomsdalselva», som er sendt til NVE - konsesjonsavdeling.

Innkjøp og montering av teleskop og stativ på Våtmarksentret er gjennomført og det har vært flere skoleklasser og barnehager, samt andre som har benyttet teleskopet. Vi har hatt samarbeid med Turistforeningen om å legge inn aktuelle fuglearter, lyd, bilde og informasjon om fuglearter på stolper i stolpejaktløype på Vardalsåsen. Tina Maria Brenden og Rolf Jørn Karlsen har hatt med speidergruppe på ringmerking. Stein Roger Nybakke og Gunnar Nyhus har hatt den årlige perlugleringmerkingskvelden med Turistforeningen (DNT), hvor det ble merket 3 stk perleugler.

Årsmøte i BirdLife Norge og fellesmøte med lokallagene

Rolf Jørn Karlsen har representert foreningen på årsmøte i BirdLife Norge, og var møteleder på årsmøtet.

Rolf Jørn Karlsen, Stein Roger Nybakke, Bjørn Harald Larsen og Eyvind Sandnes deltok på fellesmøte for lokallagene på Dokkadeltaet Våtmarkssenter 5. desember.

Antall medlemmer

Lokallaget har fått 19 nye medlemmer og har 153 betalende medlemmer.

Styret

Årsmeldingen 2023 «Ørrin»

Styret har i 2023 bestått av:

Leder:	Rune Rødningen
Sekretær:	Ole Knut Steinset
Kasserer:	Julia Helgesen
Styremedlem:	Fredrik Calmeyer
Varamedlem:	Runar Kittelsen

Revisor:	Nils Rogn
Valgkomité:	Olav Rødningen og Hans Enger

Det er avholdt tre styremøter i løpet av året. Styret har behandlet 16 saker pluss referatsaker. Det er arrangert årsmøte og fire andre medlemsmøter i løpet av året. I tillegg er det arrangert fire ekskursjoner, sju utemøter og en nattsangertur. BirdLife Valdres jobba i løpet av våren 2023 med å lage og henge opp 23 informasjonsplakater med fugler til parken i Fagernes.

Årets møter:

- 23. februar: Årsmøte. Artskunnskap: Spurvefugler med Rune Rødningen (8 deltakere).
- 16. mars: Medlemsmøte. Steinar Bergheim om ekspedisjonen i Canada (16 deltakere).
- 21. september: Medlemmenes fotokveld (12 deltakere).
- 26. oktober: Medlemsmøte. Bilder fra fuglelivet i Iran med Fredrik Calmeyer (14 deltakere).
- 23. november: Medlemsmøte. Fugleforskning, snøugle og dverggås med Tomas Aarvak (20 deltakere).

Årets ekskursjoner og utemøter:

- 7 utemøter i perioden 20. april – 8. juni med 5-12 deltakere.
- 1.-4. juni: Tur til Jomfruland (4 deltakere).
- 27. juni: Nattsangertur i Vestre Slidre (6 deltakere).
- 9. juli: Den faste turen på Valdresflye (17 deltakere).
- 1. oktober: Eurobirdwatch ved Ulnes (5 deltakere).
- 22. oktober: Tur til Ringerike (5 deltakere).

Julia Helgesen deltok som vår delegat på årsmøtet i BirdLife Norge.

Brita Siri Nesja gjorde som alltid en god innsats med tranetelling, BirdLife Opplands tranetelling i august/september.

Tre personer fra lokallaget deltok under BirdLife Opplands vannfugltelling i desember. Ett medlem har registrert ruter i TOV-E (Terrestrisk overvåking - Ekstensiv overvåking av fugl) i Valdres i 2023. Tre fra lokallaget var representert på fellesmøte med BirdLife Oppland og lokallagene i tidligere Oppland fylke på Odnnes i desember.

Lokallaget har også gitt høringsuttalelser til planer som vil påvirke fuglene og deres biotoper slik at dette blir hensyntatt i videre planlegging.

BirdLife Valdres i media i 2023:

- 25. januar: Artikkel om hagefugltellingen i Avisa Valdres

Det ble telt fugler i 99 hager i Valdres i Hagefugltellinga 2023.

I Valdres var det ved årsskiftet 66 medlemmer i BirdLife hvorav 7 er ekstra familiemedlemskap. Dette er en nedgang på 3 fra forrige år.

Mange av våre medlemmer er ofte ute på fugletur. Slik kan vi holde oppsikt med fuglelivet og i tillegg oppdage nye arter i Valdres. I 2023 fikk vi første observasjon av svartstrupe for vår region. Det er flott at flere legger inn sine observasjoner på artsobservasjoner.no. 6255 observasjoner ble lagt inn på fugler i Valdres sist år, fordelt på 184 arter.

Fagernes 9. februar 2024

Rune Rødningen, leder

Fra en av lokallagets turer til Langestølen. Foto: Rune Rødningen.

Årsmelding 2023

(Laget dekker kommunene Sel, Vågå, Lom og Skjåk.)

I 2023 har lokale medlemmer og andre fuglevenner blant annet driftet fugletårnene våre, planlagt nytt fugletårn i Lom (Årsjo) og deltatt i fugletellinger og -registreringer. Vi har også hatt ekskursjon til fugletårnet i Tessosen og deltatt på stand under Ottamartnan.

Antall medlemmer i lokallaget har steget gradvis med BirdLife Norges medlemstall (nå totalt rundt 13.500), fra 26 i 2016 til rundt 42 ved inngangen til 2024!

Fugletårnene

Vågå: Tårnet ved Storvangein (Randsverkmyra) har som vanlig vært jevnlig besøkt av fuglevenner, naturfotografer og lokale turgjengere i løpet av sesongen. Myra er imidlertid svært flomutsatt, mange fugler (bla. Tranene) fikk reirene sine oversvømt. Det blir lagt ut info fra BirdLife i tårnet.

Lom: Tårnet ved Tessosen har vært mye i bruk på grunn av beliggenheten ved Brimi klatrepark og mange besøkende til «Brimiland». Vi har hengt opp kasser til både tårnfalk og kvinand synlige fra tårnet, og reparert gamle andeholker i området. Det blir lagt ut blader og materiell fra BirdLife Norge i tårnene, samt litt info om fuglelivet i området.

Hagefugltelling:

Mange fra Ottadalen deltok i fjor, men litt færre enn i rekordåret 2022. Da deltok 107 observatører eller hager mot 84 i 2023. I -23 ble det til sammen rapportert 4.906 fugler fra Sel, Vågå, Lom og Skjåk. De fuglene det var mest av var dompap, kjøttmeis, grønnfink og gråsisik.

I Sel så 28 rapportører 32 arter og til sammen 1.827 fugler. I Vågå så 15 rapportører 27 arter og 700 fugler, og i Lom så 16 rapportører 32 arter og 1.103 fugler. Tilsvarende tall for Skjåk var 25, 31 og 1.276. Vågå hadde færrest rapportører, så her er det bare å skjerpe seg!

Annen aktivitet

-Per Bådshaug har som kjent tatt initiativ til planlegging av fugletårn ved Årsjo i Lom. Dette er fulgt opp i 2023.

-Enkeltmedlemmer deltar fortløpende i fugletellinger og -registreringer, bl.a. Vannfugltelling 11. desember: Vågå- Lalm og Sel-Otta. samarbeidet mellom en del medlemmer i registreringen av rovvilt (ørn) ved hjelp av viltkamera.

-Ekskursjon til Ostjøynnen (Tesse), fugletårnet ved Randsverk og Blesomkalvkvee Naturreservat 25.-26. mai. Overnatting ved Tesseosen og i fugletårnet. 12 deltagere. Ca. 30 observerte arter.

-Ottamartnan 1. oktober: Stand sammen med NVF Sel og Ottadalen med utdeling av blad o.l. fra BirdLife Norge og konkurranse med fuglebilder som tema.

-Det er sendt søknad til SpB1 om gavemidler.

'Informasjon

-Laget har informert om bl.a. hagefugltellingen i lokalavisene og på FB-sida vår. FB-gruppa ble opprettet i 2018. Ved årsskiftet -24 hadde denne 132 medlemmer.

-Nesten alle medlemmene våre har nå telefonnummer og epostadresser i BirdLife-registeret. Disse brukes til innkallinger av ulike slag.

Møtevirksomhet

-Styret har holdt kontakt via epost og Facebook.

-Årsmøte 15. februar: Møtet ble holdt i Grendelagshuset. Få medlemmer møtte. Ingen i styret var på valg. «Ugleprofessor» Kristian Overskaug holdt et interessant foredrag blant annet om denne spesielle fuglen.

Økonomi

Lokallaget er registrert i Enhetsregisteret (Brønnøysund) med reg. nr. 926 081 276. Laget har bankforbindelse (SpB 1 Lom og Skjåk). Regnskapet per 1. januar -24 viste et overskudd på kr. 2035,-.

Materiell

I tillegg til fugletårnene har vi to utlånskikkerter og endel infomateriell

Aktivitetsplan 2024

I 2024 vil vi bla. forsøke å gjennomføre følgende møter og aktiviteter:

- 1) Årsmøte 2023 ca. 14. mars -24. Styrke styret, øke medlemstallet og styrke kontakten med medlemmer og andre fuglevenner i området.
- 2) Gjennomføre tiltak som medlemsmøter, ekskursjoner, fuglekassebygging m.m. for medlemmer og andre fuglevenner. Første ekskursjon er til Tesse i slutten av mai.
- 3) Fortsette arbeidet med fugletårnene, inkludert det planlagte tårnet i Lom. Forsøke å få Tessosen fredet i hekketida. Ta initiativ til bygging av ny demning i Rinda (Randsverkmyra).
- 4) Drifte begge tårnene, samt utvikle informasjonen rundt bruken av dem og området omkring.

BirdLife Norge Sel og Ottadalen lokallag

Med vennleg helsing,

for styret
Atle Kjærvi (tlf. 90193275) kjatle512@gmail.com

Årsberetning for 2023

STYRET I 2023

Leder:	Margaret M. Eggen
Kasserer:	Grete Olsen Bye
Pressekontakt:	John Apeland
Sekreter:	Finn Audun Grøndahl
Styremedlem:	Kurt Pedersen
Varamedlem:	Ulf Raino Hansen

KOMITEER/VERV I 2023

Valgkomite:	Styret.
Revisor:	Rune Nilsson
FB-ansvarlig:	Ragnar Ødegård

ÅRSMØTET

Årsmøtet for 2023 ble avholdt på Jorekstad den 22.februar med 15 frammøtte.

Grete Olsen Bye og Kurt Pedersen ble valgt til nye styremedlemmer.

Styret konstituerte seg selv.

Etter selve årsmøtet fikk vi en flott presentasjon av Langsua Nasjonalpark v/Geir Høitomt, nestleder i BirdLife Norge, avdeling Oppland.

STYREMØTER

Det er avholdt 6 styremøter, 11.01, 20.03, 27.05, 14.08, 14.11, 28.11.

I tillegg deltok 4 av styrets medlemmer på BirdLife Norge avdeling Oppland sitt årlige møte med lokallagstyrene i Oppland den 05.12.2023.

UTEMØTER

Det ble invitert til 9 utemøter i løpet av første halvår av 2023, de fleste på tirsdager kl.18.

04. april:	Uglelytting på Dalen (hjemme hos Finn A. Grøndahl). Perleugle og spurveugle.
11. april:	Utkikken. Forsøkt avlyst pga. veldig dårlig vær, men noen møtte likevel.
18. april:	Utkikken/Vingnes med fokus på ender og vadere. Stort med gulkinnand.
25. april:	Utkikken. Trekkfugler i Lågendeltaet. Ender og vadere. Svaner og traner.
02. mai:	Svartevjua og Jørstadmoskogen med fokus på småfugl/sangere.
09. mai:	Utkikken/Traaseth-holmen. Fiskeørn og trekkende rovfugl.
14. mai:	Maihaugen. Sangere, troster, spetter.
21. mai:	Fåberg kirke/Fåberg kultursti. Sangere m.m.
27. mai:	Sanna, Nord-Mesna. Fiskeørn, vadere, ender, lommer.

Foreningens styremedlemmer ledet de ulike utemøtene.

Høstmøtene startet opp i andre halvdel av august.

19. august: Maihaugen. Fjærkledder venner i vegetasjonen og i lufta.
26. august: Jørstadmoskogen. Stand-, streif- og trekkfugler i variert landskap.
05. september: Nordre gravlund og Jørstadvollene. Tyrkerdue, nøttekråke (?) og rovfugl.
12. september: N. Ål kirke/Fagstadmyra/Jørstadvollene. Barskogfugler, rovfugl, brusfugl.
23. september: Nordre Traaseth og Korpeberget. Trekklyder studeres og erfaringer deles.
14. oktober: Lågen v/Balbergsøya og Øyra. Laksand og storskarv jakter Lågåssild.
De fleste av utemøtene har fyldige reportasjer med bilder og kommentarer på vår Facebook-side: BirdLife Norge Sør-Gudbrandsdal lokallag.

PROSJEKTER

Vipe- og sandsvalelokaliteter etablert i 2023 under ledelse av Kurt Pedersen og Ulf Raino Hansen.

Sandsvale

En nesten loddrett sandvegg ble perforert med ca. 50 hull (60cm bor med 32mm i diameter). Der det var behov, ble sand fjernet med krafse og en spiss spade for å skape høyere rett sandvegg til hinder for predatorer. Noe vegetasjon som sperra for innflyginga blei rydda. Det ble besluttet at vi nøyer oss med dette arbeidet for i høst. Veggen bør navngis "Jon-veggen" etter Jon Opheim som pekte den ut for oss. Basert på erfaringer vi høster neste sommer vil vi vurdere utvidelse av aktiviteten.

Vipe

Vipe har i en årrekke vært en karakterart i jordbrukslandskapet sør for Høgskolen. Hekkebestanden i dette området har dessverre blitt redusert dramatisk, med minst 80 % i løpet av de siste 20 år. Vipa ble i 2021 satt til kritisk truet (CR) på den norske rødlista.

Årsaken til tilbakegangen i vårt område er i første rekke endringer og mer intensitet i jordbruket. Lokallagets prosjekt består i første rekke av å identifisere lokaliteter og bistå i lokale vernetiltak. Dette gjøres i samarbeid med lokale og regionale myndigheter og velvillige grunneiere i området. Fra 2023 kan gårdbrukere få miljøtilskudd for å legge til rette for fugler som hekker eller beiter på og inntil jordbruksareal. Det er spesielt vipe, sanglerke, åkerrikse og storspove som er aktuelle arter. Søknadsfrist for miljøtilskudd er 15. oktober.

Ringmerkingskurs

Styret besluttet oppstart av ringmerkingskurs som vil bli innrettet etter den enkelte kursdeltakers ambisjon, erfaring, behov og hensynta tid til rådighet.

Oppstartsmøte går 12/3 og det er foreløpig 4 påmeldte. Vi tar gjerne med flere kursdeltakere. Innføringen i ringmerking har sitt eget definerte program og dekker flere av BirdLife Norge sine formålsparagrafer, herunder utadrettet virksomhet, formidling av kunnskap om fugl og rekruttering av nye medlemmer. Prosjektet planlegges og ledes av Kurt Pedersen»

ANDRE AKTIVITETER/ARRANGEMENTER/DELTAGERE 2023

Dato	Aktivitet	Deltagere
16.01.2023	Fagkveld rype. Knutepunkt Langsua, Segalstad Bru. Foredrag av forsker Eivind Kleiven, NINA Tromsø og Mikkel Kvasnes, HINN Arr: Langsua Nasjonalparkstyre i samarbeid med Randsfjordmuseet.	Margaret Eggen, Finn A. Grøndahl, Rune Nilsson, Jon Hole og John Apeland.
07.02.2023	Nettverkstreff om «Naturbasert forvaltning av Gausavassdraget» v/SABICAS. (Safeguard Biodiversity and improve Climate Adaptation in catchment areas under pressure: tools and Solutions).	John Apeland og Margaret Eggen.
Dato	Aktivitet	Deltagere
29.03.2023	Temakveld om rype. Knutepunkt Langsua, Segalstad Bru. Foredrag av Reidar Gran, Øystre Slidre fjellstyre og Paul Nilsen, Ringebu fjellstyre. Arr: Langsua Nasjonalparkstyre i samarbeid med Randsfjordmuseet.	Finn A. Grøndahl, Harald Bolstad og John Apeland.
28.04.2023	BirdLife Norge sitt Landsmøte på Sanner Hotell, Granavollen på Hadeland. Jon Opheim ble tildelt hedersbeviset som årets «Fossefall».	Delegat: Kurt Pedersen.
29.04.2023	En dag ved Lågendeltaet med Miljøagentenes lokallag i Lillehammer. Ansvarlig: Åsne Grøndahl.	Finn A. Grøndahl og John Apeland.
14.05.2023	Fuglevandring på Maihaugen. Tidlig morgentur i friluftsmuseet med Jon Opheim som turleder for å lære om fuglene som trives her. Ansvarlig: Maihaugen.	Margaret Eggen og John Apeland.
30.05.2023	Lokal Agenda Våtmark. Elever fra GVGS registrerte trekkende fuglearter i Hynna-området og deres levevilkår knyttet til våtmark. Prosjektstøtte: Randsfjordmuseet, GVGS, Sparebankstiftelsen DnB, FK, m.fl.	Lokallaget som bidragsyttere ved Finn A. Grøndahl, Margaret Eggen og John Apeland.
01.06.2023	Årlig bestandsregistrering på Fokstumyra under ledelse av Jon Opheim.	Geir Høitomt, Sven Haugen og John Apeland.
06.06.2023	Lokal Agenda Våtmark. Elever fra VVGS registrerte trekkende fuglearter i området Kjølaåne/Selset og deres levevilkår knyttet til våtmark. Prosjektstøtte: Randsfjordmuseet, VVGS, Sparebankstiftelsen DnB, FK, m.fl.	Lokallaget bistod i aktiviteten ved Finn A. Grøndahl og John Apeland.
08.06.2023	Kartleggingsprosjekt med artsregistrering over 3 dager i nedslagsfeltet til Gausa. Kurt Pedersen koordinerte deltagelsen fra Lokallaget. Arr: SABIMA. (Samarbeidsrådet for biologisk mangfold.)	Fra lokallaget deltok Sverre og Svein Lundemo, Margaret Eggen, Jon Opheim, Lars Kristian Hatterud, David Kristoffersen Helbæk og John Apeland.

05.08.2023	Langsuadagene 2023. Sammen med BirdLife Norge Sør-Gudbrandsdal lokallag var det snekring av fuglekasser og formidling av masse kunnskap om fuglene i området. Arr: Randsfjordmuseet.	Finn A. Grøndahl og Margaret Eggen.
18.08.2023	Fokstummyra naturreservat 100 år. Guidet tur på plankestien ved BirdLife Norge avd Oppland.	Guider: Geir Høitomt, Jon Opheim og John Apeland.
09.09.2023	Den årlige tranetellingen i Gausdal og Sør-Fron/Ringebu.	Jon Opheim, Bjørn Roar Løkken, Sigrid Øiumshaugen, John Apeland, Fredrik Holm.
24.10.2023	Bildekveld på Knutepunkt Langsua, Segalstad Bru. Medlemmer viste egne bilder av sine fugleopplevelser og ellers fikk vi orientering om prosjekt vipe og sandsvale. Arr: BLN Sør-Gudbrandsdal lokallag.	12 medlemmer møtte.
10.11.2023	Landsdekkende organisasjonssamling for fylkeslag og lokallag i BirdLife Norge. Hele toppledelsen møtte og presenterte alle sider og aktiviteter av BirdLife i 3 heile dager til ende.	Fra Oppland møtte Julia Helgesen, Kurt Pedersen og John Apeland.
11.12.2023	Årlig vannfugtelling knyttet til åpne vassdrag i Oppland.	Fra lokallaget deltok Sven Haugen, Hans Sagstuen, John Apeland, Ragnar Ødegård, Jon Opheim m.fl.

Lillehammer, 06.02.2024

Styret i BLN Sør-Gudbrandsdal lokallag.

Vedr. sak 92/23 på styremøte i BirdLife Norge avdeling Oppland 05.12.2023 – medlemsbladet *Hujon*

Saken tok utgangspunkt i tilsendt e-post 20.11.2023 fra undertegnede (redaktør for *Hujon*) vedr. trykking av medlemsbladet *Hujon* som nylig hadde mottatt en henvendelse fra et trykkeri i Larvik med pristilbud på trykking av bladet. Dette fulgte vedlagt.

Styret fattet her slik vedtak:

Et eventuelt skifte av trykkeri skal behandles av styret, og skal ikke gjøres uten at det foreligger en tilstrekkelig dokumentasjon på at dette vil være en formålstjenlig og forutsigbar løsning. Her nevnes bl.a. prisspesifikasjoner, trykk- og bildekvalitet, papirtype, samt andre tjenester (levering av restopplag mm). Ved eventuelt skifte av trykkeri skal det også innhentes flere tilbud, pluss at nåværende trykkeri kontaktes for å høre hva de kan tilby oss. Styret bemerket også at tilsendt pristilbud ikke inkluderte portoutgifter ved utsending av bladet. Dette er en vesentlig utgift som er inkludert i prisen fra nåværende trykkeri. Framlagte priser er således ikke sammenlignbare. Styret besluttet å ikke gå inn på noen avtale om å skifte trykkeri på nåværende tidspunkt.

Under samme sak tok styret opp selve organiseringen av *Hujon*. Utgivelse av bladet, med 3–4 nr. i året med til sammen over 200 sider, er en stor jobb. Fra redaktørens side har det flere ganger vært etterlyst bilder og mer variert stoff, uten at dette har gitt særlig stort utslag.

Styret får mange positive tilbakemeldinger på *Hujon*, men også ofte kommentarer på at bladet kunne hatt mer variert stoff, mindre tabeller og oppramsing av observasjoner osv. Altså noe av det samme som redaktøren har etterspurt.

I denne forbindelse trakk styret fram litt forhistorie. Gjennom relativt mange år hadde foreningen en egen «Hujonkomite» med 2-3 medarbeidere i tillegg til redaktøren. I forkant av hver utgivelse ble det gjennomført et møte med diskusjon av både innhold, redigering og ikke minst «bestilling» av stoff (og bilder). Vi opparbeidet en god arbeidsfordeling, der alle fikk sine bestemte oppgaver. Styret har også merket seg at en redaksjonskomite (inkl. redaktøren) er en vanlig arbeidsform i andre fylkesavdelinger med medlemsblad.

Styret fattet her slik vedtak:

*Styret utnevner en «Hujonkomite» på 2 personer, i tillegg til redaktøren, som skal bistå i utgivelsen av medlemsbladet *Hujon*. Sentrale oppgaver vil være å samle inn og «bestille» variert stoff til bladet, korrekturlesing, redigering og grafisk utforming. Komiteen skal også - i fellesskap med styret - vurdere aktuelle omlegginger av tidsskriftet, f.eks. antall nr. i året, ca. sidetall, og om det er foreningsstoff som heller kan legges ut på foreningens nettsider, eksempelvis «siste nytt» og styremøtereferater. Komiteen skal også påse at publisert stoff er i tråd med foreningens målsettinger og holdninger.*

Forannevnte forslag til omlegginger vil kreve merarbeid både for redaktør og komiteen. En viss godtgjørelse for dette bør derfor drøftes i styret.

Per Åge Skålerud, redaktør

Ringmerking:

Ivrige kurselever lot seg ikke stoppe av lunefullt aprilvær!

*Førstegangserfaring med hvordan et fangstnett settes opp.
Foto: Kurt Pedersen.*

Kursledelse og kursdeltakelse er basert på frivillig arbeid. Dette tiltaket har fått tildelt aktivitetsmidler fra BirdLife Norge sentralt. Denne aktiviteten er individuelt tilpasset slik at tiden kan benyttes mer effektivt. To personer har erfaring med ringmerking av både av unger og voksne fugler og bruk av fangstnett. Disse to ønsker mer mengdetrening, samt å være i et miljø med flere ringmerkingsinteresserte. I tillegg kan de bidra som hjelpeinstruktører for de fire nybegynnerne og dele sine erfaringer med de andre kursdeltakerne.

BirdLife Norge Sør-Gudbrandsdal lokallag arrangerer kurs i fangst og ringmerking av fugl i vitenskapelig øyemed. Etter innledende teori-kvelder og selvstudier var deltakerne klare for litt praktisk trening på ettermiddagen den 4. april 24.

Ringmerkingskurset understøtter lokal-lagets formålsparagraf ved å (1) sikre et ønsket faglig kompetanseløft, (2) styrke samholdet og ta bedre grep om vårt ansvar for å være et bindeledd mellom natur- og fugleinteresserte, og samtidig (3) iverksette tiltak for å rekruttere flere medlemmer – spesielt fra de yngre årsklasser.

Med 6 påmeldte ser vi at interessen er god. Videre er det et godt tegn at kjønnsfordelingen er 4 kvinner/2 menn. Deltakerne tilhører dessuten det yngre alderssjikt av medlemsmassen hvilket lover godt for den videre planen om å etablere et solid fundament for et ringmerkingsmiljø i lokallagets virkefelt (primært Gausdal, Lillehammer og Øyer).

Det etiske aspektet og dyrevelferd tillegges stor vekt, og dette temaet er derfor en integrert del av hele kurset. Forholdet til publikum vektlegges også. Det legges opp til flere praktiske oppgaver hvor man må forholde seg til interesserte og tilfeldig forbipasserende. Da er det viktig å kunne kommunisere hensikten med ringmerking og håndtere de spørsmål som måtte dukke opp.

Lover, regler og forskrifter som ringmerker må forholde seg til henger nøye sammen med både etikk, ansvarlighet og utadrettet informasjonsvirksomhet og utgjør derfor et viktig ledd av kurset.

Dette fuglefaglige ved ringmerking er også gjennomgående i denne aktiviteten som strekker seg fra mars til oktober. Årsaken til at innføringen strekker seg over såpass lang tid er at deltakerne skal gis de beste muligheter til å tilegne seg lærestoffet og ikke minst bygge seg opp et godt praktisk grunnlag på veien mot lisenstakning.

Faglig vil vi, innenfor mulighetens grenser, også flette inn ekstern støtte i form av foredrag og studiebesøk til fuglestasjoner for å utøke bredden av erfaringer som kan deles med kursdeltakerne. Fuglestasjonene på Lista, Jomfruland og Store Færder er positive til å ta imot besøk. Ringmerkingssentralen Stavanger Museum har «åpne dører» for oss. Begrensningen er vår egen tilgjengelighet/tid til rådighet.

Eksempler på allerede mottatt støtte er Teams-foredrag om nano-tagging, ved Hans Petter Rømme og tilsendt billedmateriale fra Bjørn Arild Linnehol, begge tilsluttet Store Færder Ornitologiske Stasjon (SFOS). Even Dehli, leder Oppland ringmerkingsgruppe (RG), har også sagt ok til å bli invitert på et høstmøte for å snakke om sine erfaringer med ringmerking og hva man vitenskapelig kan få ut av det. Dette er noen av flere som har tilbudt sin støtte – veldig bra!

Kort oppsummert: En god start med flere timer teori – nå går vi gradvis over i den mer praktiske delen. På slutten av sesongen vil vi foreta en evaluering av oppnådd kompetanse/modenhet. Vi vil så bestemme veien videre.

Kurt Pedersen

Kursansvarlig

og

Leder for BirdLife Norge Sør-Gudbrandsdal lokallag

Sør-Gudbrandsdal
lokallag

SISTE NYTT

Jon Opheim, Bjørn Harald Larsen og
Ragnar Ødegård

01.01. – 31.03.2024

Delrapport fra den lokale rapport- og sjeldenhetskomiteen i Oppland (LRSK)

Vi har denne gangen fornyet oss litt! I samråd med styret i BirdLife Oppland og den utvidede Hujonredaksjonen har vi valgt å korte ned på rapporten ved å innskrenke antall arter. Vi vil heretter rette større fokus på de artene som står på den norske rødlista.

En mer fyldigere utgave – på lik linje med tidligere rapporter – vil imidlertid presenteres på foreningens hjemmeside. Dette for å holde på en viss kontinuitet i rapporteringen, bl.a. som viktig dokumentasjon for senere bestandsvurderinger mm.

Etter en ganske snørik og kald vinter, der begge våre to største innsjøer – Mjøsa og Randsfjorden frøs helt til – har det vært heller sparsomt med vannfuglobservasjoner. For mange ble det etter hvert mer spennende å følge med på det som rørte seg på foringsplassene. Den tradisjonelle Hagefugltellingen i januar/februar fikk god oppslutning med rapportering fra 768 hager i Oppland. Her kom det inn mye interessant, hvorav noe er inkludert i denne rapporten.

Av sjeldenheter i perioden nevnes først og fremst funn av ei død krykkje i Bagn i Sør-Aurdal i slutten av januar, ei lappugle i Søndre Land og 2 fjæreplytter på overraskende visitt i nedre del av Mesnaelva i Lillehammer i midten av februar.

Det skal ellers nevnes at flere av observasjonene i rapporten ikke har vært til sluttbehandling i LRSK-komiteen.

Kortnebbgås

Det settes stadig nye tidligrekorder for denne arten. Vi har aldri før opplevd så stort trekk i mars måned. Allerede 23.03. ble to flokker registrert på nordlig trekk i **Ringebu** og en over Årbogen på **Dovre**. Innen utgangen av mars ble det totalt registrert ca. 7800 ind., med størst trekkaktivitet de tre siste dagene i måneden. Flere flokker gikk også ned for å hvile, bl.a. ca. 130 ind. i noen dager på Askimlandet ved Randsfjorden, **Gran**, og ca. 375 ind. i Lågendeltaet, **Lillehammer**, 31.03.

Grågåås

Sør-Fron: 6 ind. Fryasletta 29.03., **Vestre Toten**: 3 ind. ved Eina stasjon 30.03. og 1 par samme sted 31.03., **Gran**: 2-33 ind. i Røykenvika følgende dager: 2 ind. 09.03., 1 ind. 10.03., 6 ind. 23.03., 4 ind. 24.03., 2 ind. 25.03. og 27.03. og 33 ind. 30.03., hhv. 10, 11 og 6 ind. Lysentangen 20.03., 21.03. og 22.03., 2-16 ind. Askimlandet følgende dager: 2 ind. 21.03., 16 ind. 24.03., 14 ind. 25.03., 2 ind. 27.03. og 30.03. Ellers 16 ind. Eidsand i Randsfjorden 30.03., **Jevnaker**: Hhv. 1 og 2 ind. sørenden av Randsfjorden 14.02. og 26.03., **Søndre/Nordre Land**: 4 ind. Dokkadeltaet 28.03., **Nord-Aurdal**: 4 ind. Dokkafjorden i Vestringsbygdi 24.03.

Kanadagås

Sel: 1 ind. Selsmyrene 27.03., **Sør-Fron**: 6 ind. Harpefosdammen 29.03. og 4 ind. Fryasletta 29.03., **Lillehammer**: 1-22 ind. følgende dager i Lågendeltaet: 1 ind. 19.03., 2 ind. 21.03., 9 ind. 23.03., 5 ind. 24.03., 6 ind. 25.03., 4 ind. 26.03., 2 ind. 28.03., 18 ind. 29.03., 22 ind. 30.03. og 12 ind. 31.03., **Gjøvik**: 1 ind. Eikstادتjernet 30.03., **Vestre Toten**: 1 ind. Sisselbergbukta, Einafjorden, 26.03., **Gran**: Hhv. 2, 23, 11, 7 og 4 ind. Røykenvika 09.03., 23.03., 24.03., 25.03. og 30.03., hhv. 14 og 5 ind. Lysenstøa, Achimlandet 24.03. og 30.03., 2 ind. Randsfjorden ved Horn 24.03. og hhv. 2, 2, 20 og 13 ind. Jarenvannet 24.03., 25.03., 27.03. og 30.03., **Lunner**: 2 ind. Strykenvannet 25.03., **Søndre Land**: 1 ind. Randsfjorden ved Land Sag 11.03. og hhv. 2, 4, 2 og 23 ind. Fluberg fuglefredningsområde 23.03., 27.03., 29.03. og 30.03., **Søndre/Nordre Land**: Hhv. 2 og 1 ind. Dokkadeltaet 22.03. og 28.03., **Sør-Aurdal**: 1 ind. Begna ved Bergsrud 10.01., **Nord-Aurdal**: 2 ind. ved Ulnes bru 20.03., 2 ind. Begna ved Faslefoss, Fløafjorden, 22.03. og 7 ind. Dokkafjorden i Vestringsbygdi 23.03., **Vestre Slidre**: 3 ind. Ferisfjorden 01.01., **Vang**: 2 ind. Otrøvatnet 26.03.

Snadderand (NT: Nær truet)

Lillehammer: 1 hann Lågendeltaet 31.03.

Stjertand (VU: Sårbar)

Vågå: 1 par utosen av Vågåvatnet 27.03.

Toppand

Vinterobservasjoner (01.12.-28.02.):

Jevnaker: 6 ind. sørenden av Randsfjorden 11.01.

Lirype

Lavlandsobservasjoner:

Lillehammer: Ferske spor etter 1 ind. i Korgen, Lågendeltaet, 07.01., **Gjøvik**: Ferske spor etter 1 ind. på Svenesvollene 07.01.

Dvergdykker (EN: Sterkt truet)

Jevnaker: Hhv. 1, 2, 1 og 1 ind. sørenden av Randsfjorden 14.02., 04.03. 25.03. og 26.03.

Storskarv (NT)

Øyer: 1 ind. Trettenstrykene 01.02., **Lillehammer**: 1 ind. nord i Lågendeltaet 15.01., **Gran**: 3 ind. Røykenvika 07.01., **Jevnaker**: Hhv. 4, 3 og 1 ind. i sørenden av Randsfjorden 11.01., 14.02. og 04.03. og 1 ind. Randselva/Bergertjernet 11.01.

Havørn

Lesja: 2 ind. Lesjaleira 28.03., **Skjåk:** 2 ind. Nørdre Tofte 29.01., **Lillehammer:** 1 ind. Lågendeltaet 30.03., **Gjøvik:** 1 ind. Hunnselvas utløp 11.01., **Nord-Aurdal:** 1 ind. Nordåker 01.01., 1 ind. Strondafjorden 03.03. og 28.03., 2 ind. Leira 07.03. og 2 ind. Grandadn 24.03.

Vandrefalk

Sør-Fron: 1 ind. på kjent hekkeplass 20.03., **Øyer:** 1 ind. på kjent hekkeplass 15.03., **Vestre Toten:** 2 ind. Lier, Børsvollen 31.03., **Gran:** 1 ind. Dvergsten 29.03., **Nord-Aurdal:** 1 ind. Fodnesberget 26.03.

Sivhøne (VU)

Gran: 1 ind. Grunningen 30.03.

Tjeld (NT)

Lillehammer: 1 ind. Lågendeltaet 24.03., 25.03. og 31.03.

Vipe (CR: Kritisk truet)

Tidlig ankomst:

Jevnaker: 1 ind. sørenden av Randsfjorden 04.03.

Fjæreplytt

Lillehammer: 2 ind. Mesnaelvas utløp i Lågendeltaet 12.02. (Ragnar Ødegård).

Kvartbekkasin

Ringebu: 1 ind. Fåvang naturreservat 06.01., **Lillehammer:** 1 ind. Lågendeltaet 07.01., 15.01. og 26.01.

Krykkje (EN)

Sør-Aurdal: 1 dødt ind. funnet i Bagn ca. 27.01.

Død krykkje funnet i Bagn.
Foto: Tor Wang.

Fiskemåke (VU)

Vinterobservasjoner (01.12.-28.02.):

Øyer: 1 ind. Trettenstrykene 01.02. og 23.01., **Lillehammer:** 1 ind. over Mesnaelutløpet i Lågendeltaet 18.02., **Gjøvik:** Hhv. 5, 3 og 2 ind. Hunnselvas utløp 11.01., 15.02. og 26.02. og 3 ind. Hunndalen 28.01.-03.02., **Østre Toten:** 2 ind. Kapp brygge 23.01 og 03.02.

Gråmåke (VU)

Vinterobservasjoner (01.12.-28.02.):

Gjøvik: 10 ind. Hunnselvas utløp 11.01. og 1 ind. over Gjøvik gård 23.02., **Østre Toten:** 2 ind. Mjøsa ved Kapp 03.01.

Sildemåke

Lillehammer: Hhv. 2, 4, 7 og 1 ind. Lågendeltaet 28.03., 29.03., 30.03. og 31.03., **Gjøvik:** 1-20 ind. Hunnselvas utløp følgende dager: 1 ind. 19.03. og 21.03., 4 ind. 23.03. og 25.03., 6 ind. 26.03. og 20 ind. 30.03., **Jevnaker:** Hhv. 2 og 1 ind. sørenden av Randsfjorden 25.03. og 26.03.

Svartbak

Jevnaker: 1 ind. sørenden av Randsfjorden 25.03. og 26.03.

Skogdue

Gjøvik: 1 ind. Eikstadtjernet 18.03., **Vestre Toten:** 1 ind. ved Stenberg Museum 21.03. og 1 ind. ved Eina stasjon 30.03.

Tyrkerdue (NT)

Dovre: 1 ind. Dombås 05.01. og 22.02., **Sør-Fron:** 1 ind. Siljetun, Hundorp, 28.01., **Lillehammer:** 1-3 ind. med mer eller mindre fast tilhold i Cathinka Guldbergsveg/Martin Seips veg ved Maihaugen i hele perioden. Videre 1 ind. Lars Skrefsrudsgate 22.01., 1 ind. Moajordet 25.01.-31.01., 1 ind. Anne Mourudsvei 27. og 28.01., 3 ind. Hansbakken, Skjellerud, 27.01., 2 ind. Engvegen, Skjellerud, 28.01., 2 ind. Emma Gjølens vei 28.01., 2 ind. Søre Holme 28.01., hhv. 4 og 1 ind. Smestadvegen 30.01. og 25.02., 1 ind. Suttestad 30.01., hhv. 2, 3, 2, 1 og 3 ind. Søndre Park/Skoletorget 02.03., 05.03., 16.03., 17.03. og 26.03., hhv. 3 og 4 ind. Nordre Gravlund 05.03. og 10.03., 1 ind. Gamleveien. Lillehammer sentrum, 17.03. og 1 ind. Vingnes 21.03., **Gjøvik:** 2 ind. Hagelundveien, Biri, 28.01., 2 ind. Tongjordet, Gjøvik sentrum, 08.02. og 1 ind. Rambekkvika 27.03., **Østre Toten:** 1 ind. Kraby 04.02., **Gran:** 2 ind. Søndre Grinaker 27.01., hvor de har hatt fast tilhold denne vinteren. Ellers 3 ind. Utsiktsveien, Jaren, 28.01.

Hubro (EN)

Dovre: 1 ind. hørt fra kjent lokalitet 18.03., **Gjøvik:** 1 ind. hørt fra kjent lokalitet 17.03., 22.03. og 28.03.

Haukugle

Gausdal: 1 ind. Oppsjøhøgda 21.02. og 09.03. og 1 ind. Kjoslia 13.03., **Nordre Land:** 1 ind. Nylén 30.03., **Vestre Slidre:** 1 ind. Knippeset 04.01. og 1 ind. Steinhovda 27.01., **Øystre Slidre:** 1 ind. Beitostølen 26.01. og 28.01. og 1 ind. Bygdinvegen, Rogne, 28.01., **Vang:** 1 ind. Filefjell 21.03.

Kattugle

Sør-Fron: 1 ind. hørt Brennhaugen 05.01. og senere nokså jevnlig i perioden 30.01.-25.03., **Ringebu:** 1 ind. Gildesvollen 25.03., **Gjøvik:** 1 ind. Dalborgsmarka i Hunndalen 22.01., 1 ind. ved Eikstadtjernet 24.02. og 1 ind. ved Honne på Biri 22.03., **Østre Toten:** 1 ind. Vestgardslinna, Skreia, 28.01.-03.02. og 1 ind. Evenrudgutua på Kapp 25.02., **Gran:** 1 ind. Råssumgutua 30.01. og 1 ind. funnet død i samme område 22.02., 1 ind. Brandbukampen vest 14.03. og 1 dødt ind. under kraftledning ved Bålerud 24.03., **Lunner:** 1 ind. Solheimstorget 17.02., **Nordre Land:** 1 ind. Graner 12.03.

Lappugle (VU)

Søndre Land: 1 ind. nord for Hov 16.03. (Even Dehli).

Gråspett

Dovre: 1 ind. Sletten byggefelt 28.01., **Skjåk:** 1 ind. Moavegen i Bismo 28.01., **Vågå:** 1 ind. Synslivegen 22.01. og 1 ind. Kaldbakk 26.03., **Sel:** 1 ind. ved Nyhus i Heidal 28.01. og 1 ind. Sundtjønrråket 03.02., **Nord-Fron:** 1 ind. Stensrud i Skåbu 28.01. og 1 ind. Veslemoen i Skåbu 31.03., **Ringebu:** 1 ind. Bjørkelia, Trabelia, 20.01., **Øyer:** 1 ind. Ensby 01.02., **Lillehammer:** 1 ind. ved Husegard, Hunderfossen, 28.03., **Gausdal:** 1 ind. Paulsrudvegen 20.01., 27.01. og 01.03., 1 ind. ved Vollen, Vestre Gausdal, 27.01. og 1 ind. Øygarden, Svingvoll, 28.01., **Gjøvik:** 1 ind. Åslendet 27.01., **Gran:** 1 ind. Myrsætra, Bjoneroa, 27.01., **Søndre Land:** 1 ind. Odnes 19.02., **Nordre Land:** 1 ind. Nordrum i Nord-Torpa 01.01., 22.01. og 20.03., 2 ind. Sæterbygda, Vest-Torpa, 27.01., 1 ind. Søre Gjerddalen, Nord-Torpa, 28.01., 1 ind. Torstu, Dokka, 28.01., 1 ind. Ringen ved Våten 29.01. og 1 ind. Fagerlund 28.03., **Etnedal:** 1 ind. Granlund, Bruflat, 05.02., 07.03., 19.03. og 22.03., 1 ind. Espedalsvegen ved Bakko 28.01. og 2 ind. Nordfjellstølen 28.01., **Sør-Aurdal:** 1 ind. Øvre Brenn 21.01.-27.01. og 1 ind. Stavadalen, Reinli, 04.02., **Nord-Aurdal:** 1 ind. ved Sørhelltjernet 04.02., **Øystre Slidre:** 1 ind. ved Vangsjøen 25.03.

Dvergspett

Skjåk: 1 ind. Grotli 28.01., **Vågå:** 1 ind. Øvre Nordherad 28.01., **Gausdal:** 1 ind. Holshagen, Follebu, 30.03., **Gjøvik:** 1 ind. Eikstادتjernet 31.03., **Sør-Aurdal:** 1 ind. Stavadalen, Reinli, 04.02., **Nord-Aurdal:** 1 ind. ved Leirtjernet 25.03., **Vestre Slidre:** 2 ind. Tildheimstølen 26.01.-28.01. og 1 ind. Fauskehagen 24.03.

Skjærpiplerke

Øyer: 1 ind. Trettenstryka fuglefredningsområde 20.03.

Jernspurv

Vinterobservasjoner (01.12.-28.02.):

Nord-Fron: 1 ind. ved Sødorp kapell 10.01. og 11.01., **Østre Toten:** 1 ind. Evenrudgutua, Kapp, 18.02. og 22.02.

Varsler

Gausdal: 1 ind. Forset 04.01., **Etnedal:** 1 ind. Løyntjednvegen ved Nystølen 27.01., **Nord-Aurdal:** 1 ind. Sandbekklii, Tisleidalen, 31.01., **Vestre Slidre:** 1 ind. Karistigen, Røn, 24.01.-30.01.

Kornkråke (VU)

Østre Toten: 1 ind. Totenvika 11.03., 2 ind. Kapp 13.03. og hhv. 6 og 30 ind. i kolonien i Lena sentrum 16.03. og 18.03., **Nord-Aurdal:** 1 ind. utløpet av Neselva, Fagernes, 22.03.

Stær (NT)

Vinterobservasjoner (01.12.-28.02.):

Gran: 2 ind. Stastadbråtan, Jaren, 30.01., **Nord-Aurdal:** 2 ind. Fagernes sentrum 23.02., **Vestre Slidre:** 2 ind. Vistemyre 23.02.-26.02.

Bergirisk

Vestre Toten: Min. 1 ind. Midtskogen 08.03. og 2 ind. Lier ved Børsvoll 31.03., **Gran:** 40 ind. ved Askjum/Eiken 30.03., **Vestre Slidre:** 1 ind. Fauskehagen 24.03. og 5 ind. ved Skrivletjern 30.03.

Polarsisik

Dovre: 1 ind. Joramo Næringstun 01.01. og 1 ind. Rasken ved Vålåsjøen 01.01. og 28.03., **Nord-Fron:** 1 ind. ved Sødorp kapell 01.02., **Lillehammer:** 1-3 ind. Cathinka Guldbergsvei/Martin Seips veg ved

Maihaugen følgende dager: 1 ind. 05.01., 13.01., 30.01., 03.02., 06.02., 10.02. og 27.02., 2 ind. 29.02., 3 ind. 03.03., 2 ind. 09.03. og 1 ind. 13.03. og 20.03. Ellers 1 ind. Galterudskogen 25.02. og 03.03. og 1 ind. Kringsjå 21.03., **Gran**: 1 ind. Båhusvegen, Fjorda, 01.02. og 02.02., **Lunner**: 1 ind. Sveavegen 27.01., **Nordre Land**: 1 ind. Hugulia 23.02., **Nord-Aurdal**: 1 ind. Skrautvål 20.01.-21.01., 1 ind. Marsteinhøgda 21.01., 10.02., 13.03., 17.03., hhv. 1, 1, 1, 2 og 1 ind. Sandbekklii, Tisleidalen, 24.01., 27.01., 30.01., 31.01. og 27.03. og 1 ind. Åbjørshøia ved Sanderstølen 25.03., **Vestre Slidre**: 1 ind. ved Steinsrudsstølen 26.03.

Furukorsnebb

Lillehammer: 1 ind. Kringsjå 10.01., **Gjøvik**: 1 ind. ved Eikstadtjernet 29.03., **Vestre Toten**: 2 ind. Snurumyra 28.03., **Gran**: Hhv. 1 og 2 ind. ved Nordre Espetjern 09.03. og 23.03., **Nord-Aurdal**: 2 ind. Sandbekklii, Tisleidalen, 27.03.

Konglebit (NT)

Sel: 1 ind. ved Nyhus i Heidal 28.01.

Kjernebiter

Lesja: 1 ind. Ansethvegen, Lesjaverk, 28.01., 4 ind. Steinevegen 28.01., 1 ind. Bjorli 29.01., 1 ind. Nistugun Enstad, Lesjaskog, 03.02. og 1 ind. Blakar 04.02., **Dovre**: 1 ind. Dovreskogen 24.01. og 1-2 ind. følgende dager Joramø næringstun: 2 ind. 10.03., 1 ind. 12.03. og 17.03., 2 ind. 24.03. og 25.03., 1 ind. 26.03. og 2 ind. 27.03. og 29.03., **Skjåk**: 1 ind. Lundavegen i Bismo 25.01., 1 ind. ved Bøle, Skjåk solside, 27.01. og 5 ind. Nørdre Tofte 29.01., **Lom**: 1 ind. Nedre Ulstadveg 27.01., 1 ind. Hellekvee, Øvergrendsvægen, 28.01., 1 ind. Slåligrenda i Bøverdalen 28.01. og 2 ind. Flatmogrendi 02.02., **Vågå**: 2 ind. Øvre Nordherad 28.01. og 5 ind. Kaldbakk 03.02., **Sel**: 1 ind. Slåvegen 07.01., hhv. 12, 2, 3, 7, 7 og 4 ind. Hjellum på Otta 14.01., 20.01., 21.01., 02.02., 04.03. og 20.03., 3 ind. boligfelt i Heidal 21.01., hhv. 2, 4 og 13 ind. Dahlefeltet 21.01., 26.01. og 27.01., 1 ind. Leirflaten 27.01. og 5 ind. Nedre Heidal 27.01., **Nord-Fron**: Hhv. 1, 2, 2 og 2 ind. ved Sjørdorp kapell 11.01., 27.01., 28.01. og 30.01., hhv. 4, 4, 6, 2, 1 og 4 ind. Bjørklivegen i Kvam 12.01., 15.01., 27.01., 03.02., 18.02. og 22.03., 1 ind. Smiuvegen, Skåbu, 24.01., 2 ind. Byrevegen, Vinstra, 28.01., 1 ind. Baksidvegen, Kvam, 28.01., 2 ind. Leikavegen, Kvam, 28.01., 5 ind. Murudalsraket, Skåbu, 28.01. og 1 ind. Milsteingutu, Sjørdorp, 28.01., **Sør-Fron**: 1 ind. Brennhaugen 16.02., **Ringebu**: 1 ind. Vollavegen, Smestadmoen, 20.01., 4 ind. Sperrehaugen, Gunstadmoen, 27.01., hhv. 6 og 1 ind. Kjønnås 27.01. og 28.01., 10 ind. Bøvegen i Venabygd 28.01. og 2 ind. Ulbergvegen, Vålebrua, 31.01., **Øyer**: 1 ind. Bø gard i Midtbygda 21.01., 2 ind. Kramprudvegen, Midtbygda, 27.01., 3 ind. Polavegen, Musdalen, 27.01. og 1 ind. ved Ile gård i Sørbygda, 17.02., **Lillehammer**: 3 ind. Anne Mourudsvei 27. og 28.01., 2-11 ind. sett jevnlig på foringsplass i Cathinka Guldbergsvei ved Maihaugen i hele perioden. Ellers 2 ind. Vesleberget, Kringsjåvegen, 03.02., 1 ind. Kringsjå 05.02., 1 ind. Langmoen, Jørstadmoen, 24.02., 1 ind. Galterudskogen 03.03., 3 ind. Jonstuen ved Svartevja 05.03. og 1 ind. Nordre Traaseth 26.03., **Gausdal**: 1 ind. Kampesvea 27.01. og 2 ind. Kolbotnvegen, Follebu, 27.01., **Gjøvik**: 2 ind. Frusethenga 26.01.-01.02., 1 ind. Torkefeltet 27.01., 3 ind. Åslendet 27.01., 1 ind. Sviund i Snertingdal 28.01., 1 ind. Hagelundveien, Biri, 28.01. og 1 ind. Breiskallen 25.03., **Østre Toten**: 1 ind. Helgestadfeltet, Skreia, 04.02. og 1 ind. Dyrud 28.03., **Gran**: 1 ind. Stensrudvegen, Brandbu, 28.01. og 4 ind. Kjølvegen, Brandbu, 01.02., **Lunner**: 2 ind. Lunnerkollen 23.01.-29.01., 4 ind. Stasjonsgata, Grindvoll, 26.01., 2 ind. Sveavegen 27.01. og 1 ind. Kjørvenhagen 28.01., **Jevnaker**: 4 ind. Haugerenga 20.01.-26.01., 1 ind. Ragnhildrud 27.01., 1 ind. Bogavegen 30.01. og 2 ind. Prestlia 01.02., **Nordre Land**: 3 ind. Sandmovegen, Nordsinni, 24.01. og 2 ind. Vest-Torpa 28.01., **Nord-Aurdal**: 2 ind. Solstua, Aurdal, 28.01. og 2 ind. Marsteinhøgda 15.03., **Øystre Slidre**: 3 ind. Volbu 22.01.-28.01., **Vestre Slidre**: 1 ind. Bakko i Elvestadbygde 25.01.-31.01. og 2 ind. Rødningen 31.03., **Vang**: 1 ind. Hensåsvegen 27.01.

SKRIVESTAFETTEN ved Thor Even Brenden

Min fugleinteresse

Hvordan startet det egentlig? For noen var det en tilfeldig hendelse eller et menneske som kom inn i livet som førte til at interessen for fugler kom. I mitt tilfelle er det riktig at et menneske var sentralt i det at jeg fikk interesse for fugler, men noen tilfeldighet var det slett ikke. Det spesielle mennesket var nemlig min far Theodor Brenden (1912–1999), heretter kalt pappa. Han var en naturelsker, jeger og et friluftsmenneske på sin hals og det å gå en tur i skogen var noe han gjorde så å si hver dag. Jeg kom til verden like før jul i 1957. Jeg husker ikke hvor gammel jeg var da pappa tok meg med på tur i skogen første gangen, men jeg husker at jeg ikke orket å gå så langt på mine små bein enda så da tok han og løftet meg opp på nakken sin og av sted bar det. Det var bare 20 meter fra inngangsdøra vår og opp til skogkanten, så veien ut i naturen var enkel. Vi behøvde ikke kjøre bil for å komme dit. Vi kunne rett og slett gå ut døra hjemme og rett ut i skogen. Og det gjorde vi også.

Nå var pappa interessert i alt som rørte seg i naturen, ikke bare fugler, men dyrelivet generelt. Men det er klart at fuglelivet i skogen og rundt husveggene hjemme, var en sentral del. De var mer tallrike og lettere å få øye på siden de satt rundt og underholdt oss med sangen sin. På våre spaserturer gjennom Sogstadmarka og andre nærliggende skogsområder til Gjøvik, var pappa hele tiden opptatt av at jeg skulle lære meg å lytte og observere. Han stoppet ofte opp når en fugl sang og spurte om jeg hørte den. Når jeg bekreftet at jo da, jeg hører, så fortalte han hva slags fugl det var. Dette gjentok seg på hver tur vi var ute og etter hvert så siger det jo da inn litt elementær kunnskap om de vanligste artene en hører i skogen. Det er jo ikke alltid like lett å få øye på den som synger, men pappa var alltid opptatt av at vi ikke skulle stresse og mase, men ta oss god tid og

være så stille som mulig. Før eller senere så fikk vi da se den. Og det gjorde vi jo. Etter hvert så merket jeg at jeg ble bedre til å skille de forskjellige artene fra hverandre. Øvelse gjør mester heter det jo. Noen mester påberoper jeg meg ikke at jeg ble, men jeg ble i alle fall flinkere av disse turene under pappas trygge og kyndige ledelse.

Om det var turer langs skogstiene på sommer og høst, så ble det etter hvert skiturer på vinteren. Vi gikk hjemmefra og bort i løypenettet som tok oss via Sogstadjordet og oppover mot Eiktunet og Skistua. Etter hvert fikk vi oss en skarve bil og da hendte det på helga at vi kjørte opp på Stangstua og gikk derfra og til Gillerhaugen hvor jeg kan huske at en kunne kjøpe seg kaffe og noe å bite i. På disse turene var det jo mye spor å se i snøen av hare, rev, rådyr, elg og ikke minst av skogsfuglene. Tidlig fattet jeg interesse for disse fuglene som satte spor som var så mye større enn de andre fuglene sine spor. På denne tiden var jo TV kommet i hus og blant favorittprogrammene var «Naturmagasinet» med Sverre. M. Fjeldstad. Her fikk vi se både orrfugleik og tiurleik og dette fascinerte meg veldig. Så spurte jeg pappa om han hadde vært på leik og sett dette fantastiske skuespillet på våren. Han kunne fortelle at han nok hadde vært ute og hørt på vårspillet, men ikke overnattet på leik.

Denne generasjonen med skogsfolk som hadde vokst opp i ei tid da de høstet av naturen for å skaffe seg mat, de lå ikke så ofte ute på leik bare for å se og høre, men de oppsøkte spillplassene for å skyte seg en tiur. Det var lov med slik jakt en periode. Derfor lærte de seg en teknikk for å snikke seg inn på en spillende tiur uten å skremme den. Den typen jakt var ikke lenger lovlig da jeg vokste opp, men pappa kjente jo til noen av spillplassene til tiuren. Han lærte meg selvfølgelig hvordan jeg skulle liste meg innpå og da jeg var en 12–13 år så spurte han om jeg hadde lyst til å bli med å høre på tiuren. Jeg ble gjort oppmerksom på at vi måtte stå opp grytidlig for tiurspillet startet mens det fortsatt var mørkt og fortsatte til 9–10 tida på morgenen. Jeg hadde jo sett dette på TV så jeg hadde ingen betenkeligheter med å si ja. Dette ville jeg oppleve. Den første turen var en morgen litt ut i mai. Far forklarte at han ikke ville at vi skulle forstyrre storfuglen i parringstida som var i månedsskiftet april-mai. Da kom røya inn på leikplassen for å bli «parret» slik at nye generasjoner med storfugl ble sikret. Røya var veldig på vakt kunne pappa fortelle, så når den var der, var det veldig lett å skremme opp fuglene. Med denne informasjonen og litt repetisjon av hvordan vi sneik oss innpå, dro vi avgårde for å oppsøke en spillplass pappa visste om ute på Vardalsåsen.

Det skulle bli den første gangen jeg hørte og så tiur «live». Leiken lå en kilometers vei fra bilveien og det var relativt bratt opp dit. Vi ankom i grålysningen og tok fatt på turen opp mot spillplassen. Omtrent halvveis, ble pappa tydelig skjerpet. Vi gikk veldig forsiktig og stoppet ofte for å lytte. Vi måtte jo peile inn hvor det spilte tiur. Etter enda et par hundre meter bråstoppet pappa og tok pekefingeren opp til munnen som et tegn på at jeg måtte være stille. Så hvisket han så lavt at jeg knapt hørte det: «Hør!» Først hørte jeg ingen ting, men etter hvert syns jeg å høre en litt spesiell ploppelyd. Jeg pekte forsiktig i den retningen jeg mente jeg hørte den og pappa nikket. Fra da måtte vi ta oss fram med den innlærte teknikken. Hver gang ploppelyden kom, tok vi

et par raske skritt framover for så å fryse i den stillingen. Da vi kom litt nærmere, kunne jeg høre hele spillstrofen. Først kneppingen som ble raskere og raskere. Den endte opp med ploppelyden eller «klunken» som jeg lærte at det het. Den ble etterfulgt av «slipingen» eller «filingen» og det var da vi kunne ta de to raske skrittene framover. Under slipingen var tiuren helt i ekstase og ensset ikke mye rundt seg sa pappa. Under kneppingen var den mye mer på vakt og lett å skremme opp.

Det ble en vellykket tur. Vi greide faktisk ta oss veldig nær tiuren som viste seg å sitte oppe i ei furu. Vi var bare noen meter fra furua og det var et både trolsk og imponerende syn å se den store fuglen med utslått stjert oppe i furukrona og lytte til det mystiske og stillfarende spillet av den store fuglen. Vi hørte også et par tiurer til i området, men spillet stilnet etter hvert og fuglene lettet og forsvant ut i dagområdene sine. Det var derfor litt enklere å gå turen tilbake til bilen. Men jeg var jo ikke fornøyd med dette. Jeg hadde jo egentlig ikke opplevd ordentlig leik med flere tiurer på bakken som spilte og sloss med hverandre. Det var jo målet.

De kommende åra brukte jeg masse tid på å snakke med eldre karer som kjente åsen og visste om tiurleiker uti der. De kunne fortelle hvor leikene lå. Noen var de helt sikre på at var der fortsatt, noen var de mer usikre på. Men jeg måtte for det meste leite dem opp sjøl. Slikt tar tid og en måtte begynne tidlig på våren mens snøen lå og lete etter sportegn, beiting og tegn på spill i form av slepemerker etter vinger i snøen. Det var utrolig spennende å holde på med og det ga resultater. Jeg fant 6 leiker på denne måten, men det tok mange år. Når jeg mente å ha sirklet inn en leik, så var det tid for å finne ut om det faktisk var en leik der. Jeg anskaffet meg kamouflasjetelt og så var det å finne seg en god plass til teltet. Det ble ganske raskt slutt på at jeg prøvde å snike meg inn slik jeg hadde lært av pappa. Jeg gikk inn på dagen og satte opp teltet. Så bar det hjem for å pakke sekken med sovepose og liggeunderlag, ekstra klær og mat og drikke og sist, men ikke minst

ei tisseflaske. Jeg dro som regel avgårde, slik at jeg var ferdig installert i teltet ved 20-tida senest. Jeg hadde etter hvert lært at tiuren ankommer leiken ganske tidlig på kvelden og slår seg inn i furutrær rundt på leikområdet. Der oppholder den seg hele natten fram til den så smått begynner å spille så tidlig som ved 03-tida. Først sitter den oppe i trærne, men bakser seg ned på bakken etter hvert og fortsetter spillet der. Det er derfor uaktuelt å gå ut av teltet etter at fuglene har kommet, og derfor er tisseflaske påkrevet. Det er ikke sikkert en kan gå ut av teltet før kl. 11 på formiddagen.

Det å få lagt seg inn i teltet og krøpet ned i posen, og la roen sige inn, ble for meg en spesiell og fin tid på leik-plassen. Å ligge og lytte til fugle-kvitteret og høre noen traner trompetere i det fjerne, en orrhane som dro noen strofer og så siger mørket på til tonene av rødstrupa før det blir helt stille, er en

utrolig fin opplevelse. Bare et svakt sus i furukronene av og til er å høre. Så brytes stillheten av den første tiuren som kommer og slår seg inn med bulder og brak. Den raper et par ganger i nebbet før det igjen blir stille. Slik fortsetter den til de tiurene som hører til på leiken er på plass. Etter hvert ble disse kveldsstundene nesten en like stor opplevelse for meg som selve spillet og leiken.

Det var altså pappa som ga meg den kunnskapen og lærte meg å lytte og observere, lærte meg å være tålmodig, lærte meg å bli fortrolig med skogens lyder og lærte meg respekten for alt som lever i naturen. Som dere skjønner startet det tidlig, nesten før jeg greide å gå sjøl. Det er en lærdom vi kan bringe videre til våre barn og barnebarn for det er vi som er deres forbilder i yngre år slik pappa var mitt forbilde og idol da jeg var barn. Takk skal du ha pappa.

Arkivbilde:
Per Åge
Skålerud.

Jeg oppfordrer **Tor Arve Kristoffersen** til å bidra med sin historie i neste nummer av Hujon.

Retur til BirdLife avd. Oppland, Postboks 87, 2601 Lillehammer

